

המחיר 3 ש"ח
פרטים בעמוד 3

גילויין 336 • פרשת ראה תשפ"ו

לע"נ הגאון הצדיק רבי נתן ב"ר אברהם דוב כהן וצ"ל משגיח ישיבת קרית מלך
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשס"ח - הונצח ע"י בני המשפחה

אוצר הפרשה

ממרן ורבנן וראשי הישיבות זיע"א ושליט"א

היארצייט המ"א לקדוש ישראל מרנא הסטייפלער זיע"א
נלב"ע כ"ג מנחם אב תשמ"ה – ת.נ.צ.ב.ה
גיליונות לזכרו: 'עטרת תפארת' 'בדרכו אמונה' ועוד.

זמני הדלקת נרות: פרשת ראה

זמן פרישה ממלאכה כהוראת
מרן רה"י הגראי"ל שטינמן זצוק"ל:
לאופק ב"ב: 19:03

ירושלים:
18:55

מודיעין עילית:
19:04

בני ברק:
19:11

לרפואת המתמיד הגאון רבי חיים בן ראשע רייזל ברמן לרפו"ש

לקבלת הקובץ במייל: a169258235@gmail.com

הפסגה הירוקה
הכי גבוה ברכסים

מגיע לך לגור בפסגה

הפרויקט שכולם חיכו לו יוצא לדרך!

הפרויקט המבוקש ביותר ברכסים, במיקום הטוב ביותר בגבעת הפרסה עם נוף פנורמי מרהיב ועוצר נשימה, נפתח לשיווק בתנאים מיוחדים

מוסדות ציבור
פארקים ומסחר

נוף פנורמי
להר הכרמל

אדריכלות ייחודית
יוצאת דופן

דירות ענקיות
ומרווחות

הודעה לימי בין הזמנים!

בימי בין הזמנים האוצר יודפס בעז"ה מידי שבוע ביום שני בבוקר.
כיון שבימי בין הזמנים אין את ההפצה הרגילה לרחבי הארץ, נבקש מכל מי שיכול לעזור
לזיכוי הרבים בהפצה לכל חלקי הארץ ולמקומות הנופש, ליצור קשר במס' 055-7600055
ויחול עליו כל הברכות של מזכי הרבים.

בברכת הצלחה רבה

קו ריתחא דאורייתא

03-306-4200

מרתק • מחכים • מסקרן

השלוחות המרתקות

בשלוחות השיעורים הקצרים בשלוחה 4

• פלפולא דאורייתא - גישמאק ולומדות' בענייני
הפרשה (שלוחה 4224)

• אקטואליה בהלכה - השאלות החמות של
עולם ההלכה (שלוחה 467)

• דבריהם הם זכרונם - דברי ימי רבותינו ביומא
דהילולא ודברי תורתם (שלוחה 471)

• חדש! זכרון בספר - פולמוסים הלכתיים
היסטוריים (שלוחה 475)

• אלו מציאות - 'מציאות' וחיידושים מופלאים
מכתבי רבותינו (שלוחה 474)

ריתחא דאורייתא עם מרנן ורבנן גדולי ישראל וגדולי מרביצי
התורה שליט"א | חדש! שלוחה בשפת האידיש | שלוחת
השיעורים הקצרים | בית המדרש ללומדי דרשו ו'אהלי תורה'
| 'קניינים' - שלוחת קנייני תורה | גליונות חדוותא |

מתחדש
כל הזמן
<<<

תשלום הקובץ בקופה או

בעמדות נדרים פלוס (גם

אחרי שב"ק)

בחשבון כולל דף היומי -

אליבא דהלכתא - קטגורייה

אוצר הפרשה

לתרומות והנצחות לזכות ולע"נ

בסכום סימלי ולקבלת הקובץ

במייל ניתן לפנות במייל:

a169258235@gmail.com

ובטלפון: 055-760-0055

כולל שישי - אילת השחר
לע"נ הטהורה של רשכבה"ג
מרנא בעל אילת השחר זצוק"ל

בס"ד
הצטרף להחזקת אברכים בימי שישי
הנצחת אברך לחודש 200 ₪
הנצחת שבוע 500 ₪
(גם בימי ביה"ז)
לתרומות 055-7600953

לימי בין הזמנים!

גמ"ח 'חסדי דוד' להשאלת וויז כשר עם תוכנת ניווט יחודית לכהנים,

בערים ירושלים - בני ברק - מודיעין עילית - בית שמש - רכסים - פתח תקוה

ליצירת קשר עם סניפי הגמ"ח ברחבי הארץ: 03-313-1723

בברכת נופש כשר ובריא

השבוע במעונו של רשכבה"ג רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א: מעמד הכנסת ס"ת לקהילת הגר"א בת"א, רותאא דאורייתא לאברכי מורשה ודעת בראשות הגרב"ד דיסקין, מעמד יסוד למעלה למשכיל מבית זה לזה, בשיעור וחיוזוק בישיבת זכרון מיכאל, לאחר השיעור רב הקהילה הגראי"ש גרינמן מתברך, הגר"א גרבוז מתברך לבר מצוה לנכדו, הגר"מ שטיינמן מתברך לחתונת נכדתו, הגרמ"י שגידר מתברך לחלאקה לנכדו, תלמידי אמרי משה במבחן.

מעמד כביר לכבודה של תורה בראשות גר"י, מעמד הסיומים ומבחן פומבי בת"ת "חדוות התורה" - זכרו במערב בני ברק.

מרן רה"י הגרב"ד פוברסקי עלה לקבר אמו ע"ה ביארצייט. ו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין מקבל בחביבות את הספר 'חובת דבר'. והגה"ג ר"י אזרחי בשבת אחים במחנה ברכת מרדכי - בני תורה. והגה"צ ר"ש גלאי בחיוזוק לבני הישיבות ב"ב.

עטרת תפארת

במחיצת רבינו הגדול מרן בעל אילת השחר זצוקללה"ה
טור שביעי מהחברות הגרמ"י שניידר שליט"א

"אלול" ושיירי בין הזמנים...

הביאו בשם מרן הגר"ל שליט"א דאשה לא תתחייב בכיזמו תתן שכר, והיו זמן גרמא, כיון שזמנו כל היום, או כל הלילה. אך כאן זה לא זמן שחתונה קבעה, רק בגלל שהוא עבד ביום או בלילה, ונמצא שהם קבעו את הזמן ולא התורה. והביאו בשמו שתי דבין אדם לחבירו, אין זמן גרמא. אך תמיד בין אדם לחבירו זה מוחמת הסכום שביניהם, ולדבריו צריכים לחדש גזירת הכתוב, ולחנ"ל לא צריך לחדש כן. ע"כ.

ולב אלמנה ארניו...

דבר מעניין שמעתי השבוע מחבר הרב אבי קסנברום שליט"א מילדי כפר סבא, והוא מוסר השכל עד כמה גדולי ישראל נשאים "על לבם" את כל יחיד ויחיד.

וכך סיפר שלפני שנים רבות נפתחה חנות ספרים בב"ב באזור גן ורשה, ולפתע נפטר בעל החנות, והתחילה האלמנה המר' לשבת בחנות. והנה יום א' הוא עובר שם, ורואה שיצא מהחנות הרב טובי עירוני ז"ל מתלמידי רבנו בכפר סבא, עם כמה ספרים, שאל אותו מה אתה עושה כאן. סיפר לו ר' טובי ז"ל שרבנו זצוק"ל נתן לו כסף, ושאלו לקנות כמה ספרים בחנות זו, כדי להרנין לב האלמנה...

יום "חשכו המאורות"

והנה בימים אלו "כ"ג מנ"א" דל דוארצייט של רבן של ישראל רשכבה"ג מרן בעל הקהלות יעקב זצוק"ל, שהגדירו רבנו בתור "רבי" של כלל ישראל. ונמנעם זה לא רצה למסור שיעור כללי שבו הוא חולק עליו.

ובחרו שלא נוכל להעלות על הכתב, את גדל חרדת רבנו מול קדושת מרן זצוק"ל, כאשר כל דברי מרן היו אצל רבנו בבחינת "דעת תורה נהרצת", והרבה חי מספר דברים מופלאים מאד, שראו אצל מרן זצוק"ל, והכל בחרדת קדש.

וכך היו דבריו בעצרת תפילה לרפואת מרן זצוק"ל, ובכמה שאנחנו מתפללים וכן גם מקבלים ומתחזקים בתורה ובמוצות, בכל הדברים האלה, בזה אנחנו מראים שאנחנו עומדים תחת... בתור "תלמידים" שרוצים ללמוד ממנו, צריכים אותנו צריכים לראות דמות של תלמיד חכם אמיתי, רוצים לראות האיד נראה הלימוד התורה של בן אדם שכל חימום שלו הוא רק שקיע בתורה, ויראת שמים, ומדות, וכמה שמתחזקים מראים בזה שאנחנו צריכים אותו ורוצים ללמוד ממנו.

וזה חזין מעצם הדבר שזה מוסף זכויות, אנחנו מראים בזה ג"כ שהצורך של כל ישראל אליו, וכל ישראל צריכים אותו, ממש "כל ישראל צריכים אותו". ומה שיותר מראים שאנחנו צריכים, יש יותר סיכויים שהקב"ה ירחם. ע"כ.

ואחרי סילוק, אמר בהספד בבבב"ב לדרמן, [העתק מאשכנתי דרבין שונה דורינו, מכל הדורות, שהיו משופעים מנאונים וצדיקים. דורנו זה, שלא ראו את הנאונים של הדור הקודם, בפרט הצעירים יותר, אם רצו לראות דמות של צדיק אמיתי ותלמיד חכם אמיתי, שיפוי מודתו וטהרת צדקתו נשתקפו בו בכל תפארתו, הביטו ברבינו. האחרון היה הרבי (ה' יעזור שיהיה הלאה). הוא היה האחרון, שאפשר לומר עליו "הוא שפרא דבלי בעפרא", לא על יופי חנוף, אלא על מה שמביא לה, היינו מותרת צדקתו, המידות טובות, לימוד התורה, וכל מה שדחה מושתק מודות זו, על הא דאזי קא בכית. ע"כ.

"אין" בין הזמנים!

מפלאי הבריאה, עומדים בימי "בין הזמנים" ופתאום נשמעת קריאה מפי החזן – ראש חדרש "אלול..."

משמע שבעצם "אין" בין הזמנים, אלא האדם הוא "תמיד" באמצע הזמן, וכפי שה' אומר רבנו הרבה "בתורה אין בין הזמנים", וכך חי מוקיים בנפשו, שה' ממשך את סדריו "תמידים כסדרם" בימי בין הזמנים כמו באמצע הזמן. שיעורי קדשים, שיעורי מ"ב, וכל סדריו.

וזה לך האות, האדם עומד "כל ימי חייו" במצב של "עבודת ה'", וכל השינויים והתהפוכות הינם חלק מסדר העבודה, שממשיכה בלי הפסק, "יומם ולילה" עד...

קעמפ "בהלכה"

ובאותם שנים שהתעורר נושא "דקעמפ" בשיבות, (שלא חי נהוג מתחילה, והיו שהששו מוכר), הכריע רבנו שיעשו קעמפ, אך "הק לא יעבור שידיו" שני סדרי לימוד של כמה שעות, ובעיקר סדר בוקר, שיתחילו את היום עם תפילה כראוי, ואח"כ לימוד כמה שעות ברצף.

ודרך אגב, חי לרבנו כללים גדולים מה שהורה בשעתו לישיבתו הק' "ארחות תורה", וכל פרט ופרט חי דן ודוקל עליו, כפי שזכיתי כמה שנים לקבל מפיו, ואין מקום כאן להרחיב, רק להזכיר שצריך דורות גדולה, ולא להביא דרשנים... בלי אישור ברור מראשי הישיבות, וכן עוד הרבה דברים.

כמה פרטים על "כל תלין"

היות שישנם הרבה הלכות שנוגעות יותר בימי בין הזמנים, וא' מהם מצות "כיוזמו תתן שכר", נביא כמה דברים מהרשום אצל.

המבטיח לקמן בשכרו איזה ממתק, ולא נתן לו עד השקיעה, עובר בכל תלין, וזה שייך גם בבני. ונבקטן שאינו מחייב במצוות או אפשר למען שמחייב בכבוד אב, כי זה רק משום דתנן.

אמנם דוקא בתבעו, אמנם באהבת חסד מביא מהתניבות שאפי' בלא תבעו שאין לא, מי' מחסר מצות.

אם משלמים למותית באמצע הנסיעה, – מנספדים מצוה של כיוזמו תתן שכר.

מצוי הרבה שמותיכחים עם הנהג על הסכום, והנהג באמת לא מסכים, ונמצא גזל ולא תלין, ואפי' אם רוצים שיהי' לפי המנהג, והנהג רוצה יותר מהמנהג, זה גזל! כי הוא לא מסכים, ואפי' שהחוק קבע לפי המנהג.

האומר לפלגני שילמוד ויתן לו כסף, חייב לתת לו, ואין לומר דבלא"ה מחייב ללמוד, והוא אי בעי פטר נפשי בק"ש שחרית וערבית. ואפילו שלא עשה את הפעולה בשבילה, רק לעצמו, בכל זאת האומר לחבירו שיעשה מלאכה לפלגני, מחייב האומר, ועובר בכל תלין.

ובישיבת בין הזמנים זה מוצי, ואם לא משלמים זה גזל. [והוסף, בכל דבר יכולים להיכשל באיסור גזל].

וכן ראשי כוללים יכולים להכשל בזה, ואפי' שאין לו כסף, כתוב בח"ה שמחייב ללחוד כדי לשלם כיוזמו.

אמנם הרי אם ילוח, לא יחי' לו לשלם. לכן אני אומר לראשי כוללים "שיחידעו מראש" שאינם מתחייבים לשלם, רק אם יחי' להם לתת, יתנו.

פרשת השבוע – ברוחניות "אין גרמא"

לא תעשון כן לה' אלוהיכם. כותב רש"י הקדוש, ד"א ונתתם את מזבחכם ואבדתם את שמם לא תעשון כן, אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבה או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישאל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיהרב.

הביא הגאון רבי אפרים שטראוס שליט"א בעל "נאות אפרים" שהחתם סופר בתשובות (יו"ד סי' רס"ז) הק' דהא אמרו בגמ' דאין איסור לא תעשון כן לה' אלוהיכם כשאנו עושה בידים רק ע"י גרמא. ולמה כשגורמים העונות שניתן המזבח, נחשב להם לחטא.

ואמר רבנו דיש לחלק בין גרמא גשמית שבזה אין איסור, לבין גרמא רוחנית, דכשנגרם ברוחניות חזק ע"י מעשיו נחשב הכל על חשבונה, שהרי עשה חטא וכיון שעל ידי חטאו יצא החזק נחשב שהוא עשה את זה, הנקרא עשי'.

וראי מאד לחביא מה שהציע רבנו בחסד, שיקבלו בני תורה על עצמם, ענין "חזרה" על לימודם.

וכך אמר: [הערתק ג"כ מהנ"ל] ומה את כל התורה כולה ראינו אצל הרב, ומה דבר בפ"ע אפשר ללמוד ממנו. אבל איתא בתשובת הנאמנים שרב היו לו עשר התנות מיוחדות בקדושה, ובשנה נפשי חלק התלמידים התנהגות האלו ביניהם. כל אחד לקח לו התנה מיוחדת, כי כל אחד בפ"ע, לא היה יכול לנהוג בכל י' התנהגות שהיה לרב.

על רב יוסף כתוב, שנהג את התנהגותו שלא להסתכל מרחץ ליד אמותיו. ובר"ץ קדושים (דף ל"ד) כתב, כי מה שרב יוסף היה סומא, הוא מפני שסימא את עיניו, כדי שלא להסתכל היין מדי אמותיו. ואם שיש דבר כזה, שאפי' האמוראים הקדושים לא היו יכולים להמשיך את כל התנהגותו של רב, ואפילו רב יוסף היה צריך לסמא את עיניו, כדי לעמוד בהתנהגות אחת שקבל. אעפ"כ, כל אחד לקח על עצמו אחד פטירתו, התנהגות אחת, שהיה רב נהג בה.

אני ראי לומר הצעות לקהל, אבל המציאות היא כך, הנה במדה מסוימת אפשר לומר, שביום נתיבת תורה, בי"ח לומדים ומבינים ועושים חל, אבל חלק אחד מאד הזניח, שלדעתי היתה זו זכות גדולה מאד לנו ולנפטר הגדול, אם נתחזק בענין הזה, והוא צדקל' היה גם חזר ע"ז הרבה ודורש מבני הישיבות תמיד.

"חזרה" מעיקרי הלימוד!

הד"ל אמר (התנהגות ט' ע"ב) אינו דימה שונה פרק מזה פעמים לשונה פרק מזה פעמים ואחר, זה נקרא עיבוד ה' וזה נקרא לא עיבוד. זה היה פעם מחזיקים בסדר הלימוד, שלומדים וחוזרים על מה שלמדו, היום אפשר ללמוד כמה דפים, במשך הרבה זמן, ואח"כ בכלל לא חוזרים ע"ז, ואין זכור את זה. לדעתי וכפי מה שידוע, כך היה רצונו של הנפטר הגדול, שילמדו ויחזרו, והיה זה דבר גדול מאד אם בני הישיבות יקבלו על עצמם לפחות חלק זה. ובגמ' (עירובין נ"ד ע"ב) נמי אמרנו, קובץ על יד ירבה, ידעו רבנן להא מילתא ועברי עלה. נקבל על עצמנו לכה"פ ללמוד ולחזור, שישאר משחו בידנו, ונקיים השמר פן תשכח.

בכמה שנים "בקי בש"ס"

כן ישיבה בחורנו, בצעירותו, יכול להיות בכמה שנים, בקי בכמה סדרים ואפי' בכל הש"ס. לכן נראה, שחז"ן ממה שמעוררים, שצריך הוא להתעורר בהתמדה ובתפילה, אבל חלק זה נראה לי במיוחד שהוא ענין גדול מאד. אין זה כ"כ קשה, ובזה מתבטא העובד ה' והלא עיבוד.

אמנם לכאורה נראה לאדם שקשה לחזור על הנשנות, ובדרך כלל מחפשים איזה ענין חדש, שיש בו חידוש, שלא שמעו מקודם אבל באמת, כל מה שיתחזק יותר בענין של חזרה, נמצא בו יותר טעם, והוא יוסף תורה ואהבת תורה.

השיט' יעזור שבאמת תגן עלינו וזכותו הגדולה של הנפטר, שנגדל בתורה ויראת שמים ע"כ.

הלכות "פיקוח נפש"

תמים בחוראח מעשית שספר לרבנו רפאז האישי של מרן בעל הקדמי וצוקל' חר"ד משה רטשילד זצ"ל ששאל את מרן וצוקל' בנגע לחזקת לחולה "ספג" וזיקה לעוררו לכמה שעות, כמה פעמים צריך. והשיב לו מרן זצ"ל שאם זה אדם שהיו שומר תורה ומצוות, צריך אפילו אלה פעמים, והוסף: אתה לא ידע איזה טיבה אתה עושה לו כזה. והניב ע"ז רבנו זצ"ל שזה דוקא אם חזר להכרה. ושאלו, הרי גם בלי הכרה, כזה שהוא חי הוא מוכרע את העולם לכף זכות, אם הוא מוחצה על מוחצה.

אמר רבנו דאמנם אולי הוא מברע, אבל וכי הוא צריך לסבול בגללך, וכיון שזה שב ואל תעשה. למה לגרום לו שםפול. ושאלתי, הרי הוא לא מרגיש ומה מובל, אמר מרן פאז נישט אזי... פי זה לא ככה... ע"כ.

"אזהבים דבריה" - "ביונון" מאוורר

דבר שנוגע למעשה בפרט בימים המים אלו, אם מותר "לכיונון" את המאוורר בשבת, זאת אומרת ללחוץ על הכפתור שמכוון את המאוורר שיסתובב לצדדים, או לעצור, שיעמוד במקום אחד. וכמוכן שהשאלה היא בכפתור שאינו מפעיל ע"י השמל, רק "מכני".

ואמר הגאון רבי יהודה ארי' דינר שליט"א רב מרכז ב"ב, [וכן הובא בארחות שבת משמ' דמרן פוסק הדור הגר"ש אלישיב זצוק"ל] שאסור, בין להפעילו שיסתובב, ובין לעצור את הסיבוב, היות שכאשר הוא מסתובב, המנוע צורך יותר כח, ומגביר את הזרם, וכן להיפך כשעוצר את הפעולה, מחליש כח הזרם.

בשבטל הפיקוח נפש, אם הובא להפסיק המלאכה

נשאלה שאלה בהניה קדירה ע"ג האש בשבת לצורך חולה, והבריא החולה קודם שנתבשל הקדירה, אם צריך להוריד את הקדירה מהאש כדי שלא תתבשל.

והביא לי ידידי הרב"ג ר' אורי ש. דונט שליט"א [הבקי בכל מוכני רבינו רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א] מהנמצא בכתביו, שאמר מרן שליט"א דוראי ופשיטא דחייב להוריד מדאורייתא קודם שנתבשל, דהיתיר לחולה הוא מיתלא תלי וקאי, ואם הבריא לכסוף שוב אין היתר לבשל, וכיון שיכול לעצור הבישול, אז מחויב. והיו כזורק ח"ן שהולך לאט ויכול לעצור אותה, וכבר אין לו סיבת ההיתר דמחויב לעצור אותו. ואמר דמסתברא דאם לא הוריד הקדירה יהי' חייב הטאת.

הוספה מטבת תש"פ, אמר מושל לזה, אמר גוי כפה אותו להניח קדירה על האש, ואחר שהניח על האש חלק הגוי, וכי יאמר אדם שאינו חייב להוריד את הקדירה אחר שנשתלק הגוי ושוב אינו מוכרח לזה. ע"כ. [ויישר כחו על הדברים].

לתרומות להפצת הגליון השבועי ולקבלת הגליון ניתן לפנות למס' 055-7600953 וכן בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" או למייל לאורו נלך s31626532@gmail.com וכן ניתן להשיג את הגליון מודפס ברש"י 14 קומה ב' ליד הדלת

לתועלת הרבים ניתן להאזין לדברים על פרשת השבוע מרבינו הגדול מרן בעל אילת השחר וצוקללה"ה, ע"י יבדלה"ט החברותא שליט"א כמידי עש"ק בקו אילת השחר שמספרו 0799-555-555 שלוחה 6.

בדרכו אמונה

במשנת מרן רשכבה"ג הדרך אמונה זללה"ה

יארצייט מ"א לרשכבה"ג מרנא הקהילות יעקב צוק"ל: מסירת שמועתו מבנו מרן רבינו צוק"ל – לוקט ונערך מספר ארחות רבינו

מו"ר לא מסיר השידאלע

מו"ר לא מסיר את המכסה "שידאלע" המונח על התפילין של יד בעת הנחתם ואמר לי בנו הגר"ח שליט"א שאביו מו"ר אמר לו שבירושלים נוהגים לעשות נקב בגג השידאלע כדי שיראה את הבית בשעת הברכה והיינו שיראה את המצוה שמברך עלי ולכן לא צריך להסירו מהבית בשעת ההנחה אבל בחו"ל לא הי' נקב לשידאלע לכן הסירוהו לפני ההנחה. אמנם מרן החזו"א צוק"ל הי' מסירו אף בארץ ואף שהי' נקב ומחזירו לפני הנחת תש"ר.

בענין קשר של איטר

כסלו תשל"ד, הגר"ח שליט"א שאל את אביו מו"ר (שליט"א) צוק"ל בנוגע לקשר של תפילין של איטר, דמו"ר איטר והרגל של הקשר (הרצועה הקטנה) של מו"ר פונה לצד הלב, ובניו של ר"ח איטרים ועשו את הקשר שלהם כמו בירושלים שהרצועה הקטנה פונה לצד הבית ושאל ר"ח אם לשנות את הקשר אצל בניו. ואמר לו מו"ר צורת הקשר שהוא מניח כך עשו בחו"ל ובקשר כזה הוא רגיל כל השנים, ושר"ח לא ישנה לבניו את הקשר כי זה יו"ד וזה יו"ד.

צריך לקשור הרצועה של יד קודם הנחת ש"ר

סדר הנחת תפילין של מו"ר (שליט"א) צוק"ל הובא לעיל וכאן הוספה, לאחר שקשר התש"י וכרך על הזרוע וגלגל את הרצועה על כף היד סבב כמה פעמים את קצה הרצועה על הרצועה המגולגלת בתוך כף היד ואח"כ הניח את התש"י, והסביר מו"ר שבלי שיש סבב כמה פעמים את קצה הרצועה על הרצועה לא מקרי קשר כי הרצועה מתרופפת והבית נשטט ממקומו, ואמר לי בנו הגר"ח שליט"א.

אמר מו"ר שיש לו הוכחה לכך מהב"י, ואמר מו"ר שלא רוצה לכתוב על האצבעות מיד לפני ההנחה של תש"י משום דהוי הפסק גדול מדי ולכן קשר בצורה כזו. אמר לי הגר"ח שליט"א כשהתחיל להניח תפילין מו"ר צוק"ל חנכו להניח כנזכר.

ברוך שחלק מחכמתו ליראיו

מו"ר (שליט"א) צוק"ל הורה לבנו הגר"ח שליט"א שיברך ברוך שחלק מחכמתו ליראיו על מרן הגר"ח צוק"ל גאב"ד דבריסק.

ועוד סיפר לי הגר"ח אחד שאל את מו"ר אם לברך על הגר"א קוטלר (שליט"א) צוק"ל ברוך שחלק מחכמתו ליראיו, ושתק מו"ר לאחר שיצא השואל אמר מו"ר לבנו שליט"א שחשוב שיש לברך עליו כי לפי דורנו הוא מהגדולים שבדור.

אם יחיד מחויב בקה"ת

מו"ר (שליט"א) צוק"ל אף כשהי' מתפלל ביחידות בשני וחמישי בביתו אבל לקריאת התורה הלך לביהכ"נ, כשגר בשכון חזו"א ראייתו הרבה פעמים בא לביהכ"נ בית הלל בשכון ויזניץ (שהי' בסמוך לשכון חזו"א) לשמוע קה"ת, (אבל בשנותיו האחרונות לא הי' בכחו לצאת לביהכ"נ, וכן שמיעתו הורעה).

ספר לי הגר"ח שליט"א אף כשהי' מו"ר חולה והי' לו חוס ולא הי' בכחו להתפלל בצבור והתפלל ביחידות אבל לקריאת התורה בשני וחמישי תמיד התאמץ ללכת לביהכ"נ לשמוע קה"ת והלך למרחקים לחפש מנין לקה"ת למרות חולשתו ולא החסיר קה"ת בצבור, כשמרן החזו"א צוק"ל שמע מהנהגה זו אמר מרן שקה"ת החיוב רק על הצבור אבל לא על היחיד פירוש קה"ת לא נתקנה ליחיד שמתפלל ביחידות שילך ויחפש לשמוע קה"ת בצבור רק תקנו לאלה המתפללים בצבור שיקראו בתורה.

והמשיך הגר"ח אף שמרן צדד כך מצד הסברא, וכך מצדד בבה"ל סי' קל"ה סי"ד ד"ה אין, ע"ש, (וכן עי' בבה"ל סי' קמ"ו סי"ב ד"ה ולקרות, בסוף), מ"מ למעשה ספר לו הרמ"ג שליט"א שמרן כשגר בוילנא אף שהתפלל ביחידות שכו עגלה ונסע כמה פרסאות כדי לשמוע קה"ת.

וכן אני שמעתי מהרפ"ש ז"ל ויבלט"א הגר"ח שליט"א בשנים הראשונות הי' מרן צוק"ל הולך לביהכ"נ הגדול כאן בבי"ב לשמוע קה"ת. (הי' מתפלל ביחידות בביתו כותיקין). בשנת תש"ח מרן החזו"א הי' חולה כמה שבועות (כמדומה 4 שבועות) ולא שמע קה"ת כשהבריא ביקש מרן שיקראו בשבת עם הסדרה את כל הסדרות שעברו שהחסיר ועלה כהן וברך והתחיל הבעל קורא לקרא מהסדרה שהחסיר וקרא את כל הארבע סדרות עד שני שבסדרה של שבת זו.

א"ה, כתוב בתוס' מעשה רב לאות קכ"ט וז"ל: כשיצא רבינו הגר"א ז"ל מבית הסוהר קרא לבעל קורא שיקרא לפניו כל ד' סדרות מדי שבועות אשר ישב ע"כ, ולכא' אפשר דאין ראי' מעובדות אלה של הגר"א ושל מרן לנדון דלעיל דהחיוב גם על היחיד, דשאני כאן דרצו להשלים פרשיות התורה עם הצבור אבל לא דהיו מחויבים מטעם התקנה ועוד דהחמירו רבותינו הקי' על עצמם.

קודם הבאת הדברים נציין כי בכל מקום שכתוב בארחות רבינו מו"ר הכוונה למרנא הקה"י זיע"א, ושכתוב מרן הכוונה למרנא החזו"א זיע"א ושנתם לבניך

מו"ר קיים כל ימי חייו את המצוה ושנתם לבניך עם בנו הגר"ח שליט"א, בילדותו ובבחרותו של בנו למד אתו מידי שבת בשבתו וכן בימות החול כשחזר מהישיבה למדו בבלי סוגיות וכן מסכתות שלימות, ומחתונתו קבע עמו ללמוד כל שבת ושבת עד יומו האחרון של מו"ר והתחילו בירושלמי וגמרו כל הירושלמי ואח"כ כל המכילתא ספרא ספרי תוספתא מדרש רבה תנחומא ולמדו כל שבת דף אחד.

וקיים מו"ר קביעות זו אף כשהי' חולה עם חוס גבוה וכן כשהי' בעל יסורים גדולים ותשוש מאד למד עם בנו מידי שבת בשבתו עד שחלה את חליו הקשה שבו עלה למרום שבמצאות כבר לא יכל לקיימה, והפסיקו באמצע פרשת אחרי מות בסוף פ"ז במאמר ומנין שמיתת הצדיקים מכפרת ובה סיימו.

חונך ילדיו לאהבת התורה ויר"ש

זכורני בלמדי אצל מו"ר (שליט"א) צוק"ל בשיבת ב"י בב"ב ראיתי שחנך את בנו שהי' בגיל לפני הבר מצוה (הגר"ח שליט"א) שיעבור על מסכתות הגמרא ויעתיק למחברת כמה פעמים מוזכר בכל מסכתא כל תנא וכל אמורא ואיני זוכר אם אמר לו לציין ע"י כל אחד את הדפים שבהם הוא מוזכר, וכמדומה שהי' לו מחברת מיוחדת לכל מסכתא ומסכתא.

מו"ר שגן לבנותיו בילדותן את שמותיהם של כל הפרקים שבמשניות לפי הסדר והן שגנו אותן בע"פ מו"ר בחנם וידעו.

מו"ר כל ליל שבת הי' מספר לילדיו כשהיו קטנים ספורים מצדיקים וכן ספורים חסידיים מרביים ואדמו"רים.

בורר לענין שפיכת תמצית תה

מו"ר (שליט"א) צוק"ל אינו מקפיד מלשפוך תמצית תה בשבת מהקומקום הקטן אע"פ שיש לו מסננת מתוכו ואינו מקפיד להסתכל אם אלה כבר המים האחרונים שבקומקום ואמר לבנו הגר"ח שליט"א כל עוד שאינו יודע לא הוי פס"ר לענין בורר ובמיוחד שמלשון החזו"א (בסי' נ"ג) נראה שנוטה להקל גם במים האחרונים שבקומקום (וטעמו שם כתב מרן צוק"ל וז"ל: ומיהו אפשר וכו' דלא הוי רק כדן ברירה ביד דמותר כשנוטל אוכל מתוך פסולת כדי לאכול מיד עכ"ל) ורק אם יודע בברור שזה כבר הסוף יש להקפיד משום שהחזו"א שם כתב בלשון אפשר.

עתה אביא מה שאמרה לי הרבנית (תחי) ע"ה אשת מו"ר ואחות מרן החזו"א, ורשמתי מיד, אמרה: אחי מרן החזו"א לא הקפיד בשבת מלשפוך את התמצית תה מהקומקום הקטן שיש לו מבפנים מסננת המכסה את חוטמו ודרכו עובר התמצית והמסננת מעכבת את העלים בקומקום, ושפכו בשבת בביתו כרגיל כמו בחול ואף פעם לא הזהיר מרן צוק"ל להסתכל אם כבר כלים מי התמצית כדי שלא ישפכו בגלל איסור בורר שארית התמצית מהעלים ולא דקדקו בכך ע"כ מה שאמרה לי, וכתוב שם ברשימתי: ואמר לי מו"ר ואף שבחזו"א ארו"ח סי' נ"ג כתב בלשון אפשר, מ"מ משמע שם שנוטה להתיר, ולמעשה התיר.

אסור לקפוץ בשבת

ספר לי הגר"ח שליט"א שאביו מו"ר (שליט"א) צוק"ל אסר לבנותיו כשהיו קטנות לקפוץ בחבל בשבת ושאלו את מרן החזו"א צוק"ל ואמר שאסור מגזירה דאין מרקדין בשבת.

וכן ספר לי הגר"ח שמרן החזו"א אסר לו כשהי' ילד לשחק בקפיצות מהמטה לרצפה מגזירה דאין מרקדין (א"ה), עי' סי' שליט"א ס"ב ברמ"א וי"א דבזה"י וכו' ואפשר שעל זה נהגו להקל ע"כ ע"ש במ"ב).

שיעור ענבים לב"א

סיפר לי הגר"ח שליט"א שאכל ג' ענבים גדולים ופסק לו אביו מו"ר שיברך מעין ג', והסתמך ע"ז שמעיקר הדין הכזית שיעורו כזית של זמנו כשיטת הגר"ח מואלאזין זצ"ל.

בענין שיעור החוליות שבציצית

אמר לי הגר"ח שליט"א בשם מו"ר זצוק"ל מש"כ בציצית שיהיו החוליות ארבע אגודלים דהיינו כל חוליה אגודל אמר מו"ר היינו הכריכות בצירוף הקשרים או העליונים או התחתונים. (עי' מ"ב סי' י"א ס"ק ס"ז).

ועוד אמר מו"ר שאפשר הא דבעינן לכתחלה שיעור כל חוליה שיעור אגודל ביחד ארבע אגודלים (10 ס"מ) זה הי' בימייהם שחוט הציציות היו עבים אבל בזמננו שהחוטם דקים די לכתחלה בפחות משיעור אגודל לכל חוליה ואדרבה בגלל דקותם ההידור שיהיו החוטם יותר מקורבים ולא מרוחקים שאין זה נוי והידור לציצית, והחוליות הראשונות שכריכותיהן פחות יעשה קצת ריוח בין כריכה לכריכה כדי שגודלם יהי' כגודל החוליות האחרונות.

(א"ה) מש"כ בסוף כ"כ במ"ב הנ"ל בשם הרא"ש, אמנם ראיתי בשתי טליתות הגדולים של מו"ר זצוק"ל שלא הי' ריוח בין הכריכות בחוליות הראשונות. ואפשר משום שהיו חוטם יותר עבים, בטלית אחת ראיתי בשעה שמו"ר בעצמו קשר את הציציות וגם בשני נראה לי לפי הקשירות שמו"ר בעצמו קשר, ואם לא מו"ר אז בנו הגר"ח שליט"א הי' קושר למו"ר).

אופן תלית הציציות

מו"ר (שליט"א) זצוק"ל הידק את הקשר הראשון (הסמוך לבגד) ועי"כ כיווץ (קיפל) קצת את הכנף וכן עשה מרן החזו"א זצוק"ל וזה כדי שישארו הציציות מונחים בצדי הכנף משום שצריך שיהא נוסף על הקרן. ולא היו מקפידים שישאר קשר אגודל לאחר ההדוק. כל ארבעת הציציות בטליתו של מו"ר היו תלויים לאורך הטלית וכמו שפסק מרן בחזו"א או"ח סי' ג' ס"ק י"ב בטליתות שלנו שמקפלים יש לעשות הכל לאורך.

ראיתי שתי ט"ג של מו"ר שתלה בהן מו"ר ציציות וראיתי שלא הקפיד בשיעור הכיווץ והכנפות היו מכווצות היטב ומכופלות, ובשתי כנפות שראיתי שתלה מו"ר בעצמו בקיץ האחרון נשאר רק 1.9 ס"מ מהכנף לאחר הכווץ מהקשירה, ובכנפות מהט"ג הקודם נשאר בכנפות בין 2 ס"מ עד 2.5 ס"מ לאחר הכווץ ובכנף אחד ראיתי שנתכווץ הרבה עד שנשאר רק 1.5 ס"מ בערך לאחר הכווץ הכל מדדתי בעצמי.

אמר לי הגר"ח שליט"א שאביו מו"ר אמר לו להדק קצת ולא עד הסוף (פי' לא לכווץ את הכנף עד הנקב). וכן אמר הגר"ח שליט"א בשם מרן החזו"א זצוק"ל. (עי' בלקט יושר הנהגות הגאון בעל תרומת הדשן ז"ל כתב: "וקשר העליון קושר בחוץ אל החור עד שיכפל רחב הבגד לגמרי"). המ"ב בסי' י"א ס"ק מ"א מביא בשם המ"א שאם ע"י הקשר נתקפל הכנף עד שהוא פחות מקשר אגודל כשר כיון שנשאר השיעור בכנף ע"כ, מו"ר במכתב מביא רא"י לדבר ממנחות דל"ז האי מאן דציירי לגלימא וכו' ואמר ר"ד מנהרדעא האי מאן דחייטי לגלימא וכו' ע"ש בפרש"י, אמנם כותב מו"ר דיל"ע מזבחים ד"ח ע"ב אבנט מיגז גיז ע"כ.

ספר לי הגר"ח שספר למרן החזו"א זצוק"ל את החומרא של הגאון רבי חיים זצ"ל גאב"ד דבריסק שנוהר להכניס את הט"ק למכנסים שיש בהם חגורה מטעם הגמרא בזבחים הנ"ל דאבנט מיגז גיז דע"כ יחסר בשיעור הט"ק ואמר מרן שלא דומה. ומי"ט לא דומה לא אמר.

ואמר ר"ח שליט"א אפשר שכונת מרן שסברת מיגז גיזי נאמרה שם רק לענין בגדי כהונה דבהם יש דין שצריכים להיות ארוכים כדי מדתו וזהו לכבוד ולתפארת (עי' זבחים דל"ה ע"א ורמב"ם כלי מקדש פ"ח ה"ד) ובארוכים וסלקם ע"י אבנט תו הוי דרך כבוד, וכן היכא שסלקם לפחות ממדתו ע"י אבנט תו לא הוי דרך כבוד ועבודתו פסולה ומיגז גיזי זהו רק לענין זה, אבל אין רא"י מכאן שנאמר מיגז גיזי להיכא שנתקפל הטלית ע"י החגורה וכאילו נחתך הבגד ונחסר שיעורו זה לא חזינן מכאן, לפי"ז מיושבת לכאן גם הערתו של מו"ר ז"ל, מזבחים.

תנאי בביהכ"נ בא"י

כשהוסיפו חלק לביהכ"נ לדרמן אמרו לגבאי הרמ"כ שליט"א שיתנה שיוכלו להשתמש בו תשמישי חול וכמדומה שזה הי' עפ"י מו"ר (שליט"א) זצוק"ל כי הכל נבנה ונעשה עפ"י מו"ר, והרמ"כ לא עשה בבני' שום דבר בלי לשאול את פיו של מו"ר. וראיתי את מו"ר אוכל סעודה בחלק הנוסף הנ"ל בסעודת הבר מצוה של ר' משה נכדו, וגם לפני שהוסיפו והיינו בביהכ"נ לדרמן הראשון ראיתי שמו"ר אוכל בסעודת מצוה בברית של אחד מנכדיו.

(אמנם פעם אחת בברית של נכד בנו שליט"א שהי' בחלק הנוסף של ביהמ"ד לדרמו ראיתי את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל אוכל דגים שהביאו מביתו ולא אכל פת ולא מזונות אף שנשאר עד לאחר ברהמ"ז. וכן פעם אחת בסעודת שבע ברכות לנכדתו שהי' בחלק הנוסף של ביהמ"ד הנ"ל לא נטל את ידיו לסעודה ואיני יודע את טעמו).

וסיפר לי הגר"ח שאביו מו"ר התיר לו לעשות סעודת ז' ברכות לבתו בביהכ"נ לדרמן (העובדא הוי לאחר שהגדילוהו והרחיבוהו) ואמר לו מתרי טעמי א. דנעשה על תנאי, ב. דהוי סעודת מצוה, (דעת מו"ר שמהני תנאי גם לביהכ"נ שבא"י, ושמעתי שגם דעת מרן החזו"א זצוק"ל היתה כן ואמר שהמ"ב צודק (עי' בבה"ל בסי' קנ"א סי"ב בדי"ה אבל בב"כ בא"י וכו' ולפי דבריו אף בא"י אפשר להקל בכל זה עכ"ל עי"ש).

עתונים מפטמים הצעירים בשטויות

מדעסקינן בעתונים אביא כאן מה ששמעתי מפ"ק של מו"ר (שליט"א) זצוק"ל בשנת תשל"ג פ"י צו, מו"ר קרע בריתחה את הגליון הפנימי של המודיע עש"ק זה, בגלל מאמר שמוזכר בו "אותו האיש יש"ו" וכעס מו"ר מאד, את זה סיפר לי בשעתו בנו הגר"ח שליט"א שהי' בשעת מעשה, אח"כ כשבאתי למו"ר סיפר לי בעצמו שקרע את הגליון והוסיף בריתחה שעשו מאותו איש כותרת ודברו אודותיו אף שלגנאי מ"מ עי"כ מפטמים את הילדים והצעירים דברים כאלה שהם שטויות וטריפה שלא ידעו מזה מי ביקש מהם לכתוב אודותיו ולהזכירו.

והמשיך ואמר (אני כותב בדיוק כלשונו שרשמים על אתר) **העורכים מהמודיע קוראים את כל העתונות המגועלת והטריפה וכותבים ברוח זו ומפטמים בזה את הקוראים ומונח להם בפאה השמאלית לכתוב רק דברים הגונים וכבר לא יכולים אחרת, וכן כותבים מה זרעו בשביעית וכמה שטחים ולא מזכירים מאיסור שביעית (א"ה, תשל"ג הי' שביעית) ולמעשה היו צריכים להפסיק לקבלו אבל אין עתון אחר.** [הערת הגליון: נציין כי זה היה י"ב שנים קודם שהקימו רבותינו הקה"י והאבי עזרי את יתד נאמן]

ת"ת כנגד כולם

אייר תשל"ג הוי עובדא בבחור ישיבה שברח מבית הוריו בצרפת כדי ללמוד בישיבה בא"י ובאו אמו ואחיו להחזירו הביתה בנמוק שאביו שוכח חולה מסוכן בביה"ח וחוששים הם שאם יודע לו מבריתח הבן זה ישפיע על בריאותו, והבחור מסרב לחזור למרות שהבטיחו לו שלאחר שהאבא יבוא יוכל לחזור הנה לישיבה, ואף להפגש אתם מסרב הבן.

ושאלו את מו"ר (שליט"א) זצוק"ל וענה **שהבחור צודק מאחר שכאן לומד יותר טוב ומה שאומרים בני משפחתו שיש כאן פקו"נ של האב אמר מו"ר שחושב שזה רק תואנה כדי להחזירו ואינו צריך לחשוש לזה**, והוסיף מו"ר שיועד מכמה מקרים כאלה שאמרו פקו"נ של האב וזה הי' רק אמתלא כדי שיחזור.

וספר מו"ר שבמלחמת העולם הראשונה סגרו את הישיבות ברוסי' וכולם עברו ללמוד בישיבות בפולין והי' שם ברוסי' בישיבה שלמד מו"ר, בחור טוב ואמו האלמנה סירבה שיפרד ממנה בנמוק שהיא חולה ופקו"נ, ושישאר עמה ברוסי' ושלא יעבור לישיבה בפולין ולא הי' מי שיפסוק בדבר ונשאר הבחור עמה, ומה הי' סופו כעבור שנה יצא לתרבות רעה ונסע למרחקים ועזב את אמו לאנחות לבדה והיא חיתה עוד כעשרים או שלושים שנה.

ואמר מו"ר לבנו הגר"ח שליט"א שיאמר לאם ובנה שמסתבר שלא מחויב הבן לשמוע להם ולחזור לצרפת מאחר שלומד כאן טוב ומרצה רק שלא אומר למעשה וישאלו עוד רב אחר.

נגיעה בתינוק

- אמר לי אחד מבני ביתו של מו"ר (שליט"א) זצוק"ל שמו"ר נוטל את ידיו אף אם נוגע במקומות המכוסים של תינוק בן יומו ושאלוהו על כך וענה מו"ר שלא מצא כתוב במפורש כן רק שהוא מחמיר, (עי' שם סע' כ"א) ופעם הראה לו בנו הגר"ח שליט"א מש"כ בשלמת יוסף בשם הגר"י רוזין זצ"ל מרוגזיב שאם נוגעים במקומות המכוסים של תינוק מבן ג' שנים ומעלה צריך ליטול את הידים, ואמר לו מו"ר **שאינו יודע מנין הגיל הזה ולא מבורר מאיזה גיל צריכים ליטול את הידים על מגעו ולכן יש ליטול אפי' כשנוגעים במקומות המכוסים של תינוק.**

- ראיתי בקונטרס אחד שמביא: אחד שאל את מרן החזו"א זצוק"ל בענין נגיעה במקומות המכוסים אצל תינוק קצת למטה מג' חדשים והשאלה היתה אם ליטול ידיו ביה"כ והשיב לו מרן שיש צורך ליטול את הידים ביה"כ לאחר שנגעו במקומות הנחשבים מכוסים אצל אדם מבוגר ע"כ. הנהגת מו"ר זצוק"ל בנידון היא כהוראת מרן זצוק"ל.

המכניס ידו בלבד לאמבטי'

ספר לי בנו הגר"ח שליט"א שמו"ר הסתפק בהכניס ידו בלבד לחדר אמבטי' ונטל מספק.

- ברכת מזל טוב להגאון רבי יצחק איכנשטיין שליט"א ר"כ משמרת איתמר באופקים ומרבני המכון, לרגל שמחת נישואי ביתו בשבוע הבא, עם החתן הרב אלעזר מנחם מן ברוורמן הי"ו, בן הגאון רבי שמעון ברוורמן שליט"א, יה"ר שהבית הנבנה יהיה בית גדול לה' ולתורתו, דורות ישרים ומבורכים בנין עדי עד.
- ברכת מזל טוב שלוחה להרה"ג רבי משה פולטנסקי שליט"א מרבני המכון, לרגל הולדת הבת, יה"ר שיזכה לגדלה לחופה ולמעשים טובים.

ס"ת בסכנה - קרעו שערי שמיים לרפואת המתמיד מרן הגאון האדיר רבי חיים בן רעשא רייזל ברמן שליט"א. קו תהילים לרפואתו: 02-588-0517

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

775

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • ראה תשפ"ו

ישיבה מרוממת בגודל האושר של עמלי התורה ויקרת מעלתם, שמסר רבינו בשיעור החומש, ליל ש"ק ראה תשס"ז.

פרשת 'ראה' – רואים שכר ועונש

בתחילת הפרשה "רָאָה אֲנִי נָתַן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה", יש להבין, שהרי בפשוטו לא הראה להם את הברכה והקללה, ומדוע נקט לשון ראייה, ויותר היה ראוי לומר 'שמע' כמו במקומות אחרים בתורה, וכלשון הכתוב לעיל (ו, ד) "שמע ישראל".

ואמנם מצינו לשון ראייה גם להלן סוף פרשת נצבים (ל, טו) "ראה נתתי לפניך היום את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע". ובאמת ראייה היא יותר משמיעה כמו שאמרו (ר"ה כה, ב) לא תהא שמיעה גדולה מראייה, וצריך ביאור מה הטעם שנזכר בלשון ראייה.

ונראה לבאר בזה, כי בשני המקומות הנזכרים שנכתב לשון ראייה, מדובר בענין שכר ועונש, והיינו משום שכל אדם יכול במעט שימת לב לראות בעיניו את השכר והעונש, וכפי שרואים בכל ספר מלכים שבזמן שעשו הרע בעיני השם היו צרות, וכאשר עמד מלך טוב וחזרו בתשובה כמו בזמן חזקיהו פסקו הצרות והוטב מצבם.

רואים את האושר של לומדי התורה

ובאמת גם בימינו אפשר לראות זאת, שאדם שדבוק בתורה טוב לו תמיד מכל הבחינות, ואפילו בתוך משפחה אחת שחלקם דבוקים בתורה וחלקם אינם דבוקים בתורה, ניכר במציאות שאותם הדבקים בתורה טוב להם ומאושרים יותר מן האחרים.

ידוע לי מעשיר אחד ששלח בתחילה חלק מילדיו שיעסקו במסחר כמוהו וחלק אחר מילדיו שלח ללמוד תורה, וראה מניסיונו כי הילדים שלומדים תורה יותר מאושרים בחייהם, והתחרט על מה שלא שלח את כולם ללמוד, ומכאן ואילך אצל הילדים הצעירים כבר הדריך את כולם ללמוד תורה ולא לעסוק במסחר.

וכן בכל משפחה ניתן לראות את ההבדל בין אלו שדבוקים בתורה לאלו שאינם דבוקים בתורה, כי הדבקים בתורה הם שמחים בחלקם ומאושרים, ובעצמי ראיתי כן אצל כמה משפחות, ואם ירצו לעשות מחקר ולבדוק יראו שזו המציאות! ואף שיש מקצת יוצאים מן הכלל, אין זה אלא כמו שנאמר (תהלים יא, ה) "השם צדיק יבחן", אבל בדרך כלל אינו כן.

ובאמת שנינו במשנה ריש פאה (א, א) אלו דברים שאדם אוכל פירותיהן בעולם הזה וכי ותלמוד תורה כנגד כולם, היינו שעל ידי עסק התורה זוכים לאכול פירות בעולם הזה, והיינו מציאות של אשריך בעולם הזה (אבות ו, ד), שזוכים לטוב כבר כאן בעולם הזה.

פירותיהן בעולם הזה או ייסורים?

ולכאורה יש להעיר בזה ממה שאמרו (ברכות ה, א) שלוש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא נתן אלא על ידי ייסורים, ואלו הן: תורה וארץ ישראל והעולם הבא, תורה מניין? שנאמר אשרי הגבר אשר תייסרנו קה ומתורתך תלמדנו, ע"כ. ומבואר שאין זוכים לתורה אלא

על ידי קשיים וייסורים, וקשה ממה שאמרו בפאה שבתלמוד תורה זוכים לפירות בעולם הזה, והיינו חיים טובים בלי קשיים וייסורים.

וראיתי להנצי"ב בהעמק דבר (בראשית כו, ה; שמות טו, כז) שעמד על קושיא דומה, על מה שאמרו באבות (ו, ד) כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל, והרי מאידך אמרו בגמרא (ע"ז יט, ב) כל העוסק בתורה נכסיו מצליחים לו.

וביאר הנצי"ב, שלא אמר התנא אלא כך היא 'דרכה' של תורה, דהיינו שזוהי ה'דרך' להגיע לתורה ולזכות לכל הדברים האמורים שם, אבל לאחר שאדם זוכה ומשיג את מעלת התורה, כבר הוא זוכה להתפרנס ברווח בדברים המרחיבים את הדעת בלי קשיים, ואדרבה על ידי פירותיהן בעולם הזה יוכל להוסיף לקנות לעצמו עוד תורה.

עמל התורה עצמו נחשב לייסורים

ועוד נראה לפרש בזה על פי מה שאמרו בגמרא (ערכין טז, ב) עד היכן תכלית ייסורים וכו' אפילו הושיט ידו לכיס ליטול שלוש ועלו בידו שתיים, והיינו שגם קושי קל מאד נחשב לייסורים.

ובשערי תשובה לרבינו יונה (ד, יא) כתב שיש עבירות שאפילו תשובה אינה מכפרת עליהם אלא עם ייסורים, ויש דברים שיכולים להגן מהייסורים כגון חסד ותורה, וכתב שם "כי ישית עמלו בתורה וטרחו בה ואשר תידד שנתו מעיניו יעלה במקום ייסורים", והיינו שעמל התורה עצמו גם כן נחשב לייסורים, ומי שמנדד שינה מעיניו ללמוד התורה, אף שאינו מדיר שינה מעיניו למעלה מכוחותיו אלא ישן כפי הנצרך להמשך הלימוד, מיעוט התענוג הזה עולה לו במקום ייסורים, וכמו שנתבאר כי ייסורים הם גם בדבר מועט.

ואם כן יש לומר כי גם מה שאמרו שאין התורה נקנית אלא בייסורים, אין הכוונה דווקא לייסורים המפרכים גוף ונפש, אלא גם ייסורים כאלו שמנדד שינה מעיניו לצורך לימוד התורה, זה כבר ייסורים המספיקים לקנין תורה.

מושל בייסורים – מרוב מתיקות התורה אינו מרגיש בהם

ומצינו בגמרא (ביצה לב, ב) שלושה חייהם אינם חיים ואחד מהם מי שייסורים מושלים בגופו, וביאר המהרש"א שנקטו בלשון ייסורים 'מושלים בגופו', כי יכול להיות גם להיפך, שהאדם מושל על הייסורים.

וכמו רבי אלעזר ברבי שמעון שביקש שיבואו עליו ייסורים (ב"מ פד, ב) כי זה לא היה אכפת לו ולא הפריע לו, וגם כשהיו ייסורים הוא התגבר ומשל עליהם ועסק בתורה למרות הייסורים.

וכל מה שאמרו ש'חייהם אינם חיים' זהו רק במי שהייסורים מושלים בגופו, שמבלבלים אותו ומפריעים ללימודו, אבל אם למרות הייסורים הוא עוסק בתורה ומושל על הייסורים, כי חשיבות התורה ומתיקותה נותנים לו שלא ירגיש בייסורים, אזי אדרבה, זה ייסורים של אהבה ששכרם גדול, והתורה נקנית בזה!

הכנה לאלול

כמה פעמים בימי בין הזמנים של חודש אב האריך רבינו על דרכי ההכנה לימי אלול הקרבים, ופעמים שסיים בברכת 'כתיבה וחתימה טובה', ובשיחה בפתח בין הזמנים אב תשע"ח אמר בקצרה:

הנה עכשיו עדיין לא הגיע חודש אלול, אבל צריכים 'הכנה לאלול', והדרך היא רק על ידי קביעות לימוד המוסר, ללמוד בכל יום קצת דברי מוסר, וזהו ה'בניין' שנותן את המרץ להמשיך הלאה, לימוד המוסר הוא הכוח הדוחף לכל המעשים הטובים, וצריכים לזה קביעות של כמה דקות בכל יום, ללמוד באיזה ספר מוסר, מה שמעניין ומושך את הלב, ואין לשער את ההשפעה שזה עושה.

בימי בין הזמנים אין סדרים קבועים ביישובות, אבל כל אחד ילמד מוסר לעצמו – גם בלי מסגרת המחייבת. ובמעשה רב (אות ס') מובא בשם הגר"א ללמוד ספרי מוסר כמה פעמים ביום, ואמנם בשבילנו זה קשה, אך צריכים לכל הפחות פעם ביום כמה דקות לעצור להתבונן וללמוד ספר מוסר בפנים, וזה משפיע מאד.

אשרי הגבר אשר תייסרנו – ומתורתך תלמדנו

וכבר אמרו בברכות שם שייסורים של אהבה הם אלו שאין בהם ביטול תורה שנאמר (תהלים צד, יב) אשרי הגבר אשר תייסרנו קה ומתורתך תלמדנו.

והנה כך הוא סדר הפסוקים בתהלים שם: "קל נקמות השם קל נקמות הופיע הנשא שופט הארץ וגו' עד מתי רשעים יעלוזו יביעו ידברו עתק יתאמרו כל פועלי אוון", והיינו שאומות העולם עושים צרות לכלל ישראל "עמך השם ידכאו ונחלתך יענו אלמנה וגר יהרוגו", וזה נראה כאילו שהרשעים שמחים וטוב להם.

ולכך אמר "הנוטע אוון הלא ישמע אם יוצר עין הלא יביט היוסר גויים הלא יוכיח", שבסופו של דבר יקבלו הרשעים את עונשם, ואמר עוד "השם יודע מחשבות אדם כי המה הבל" להודיע לרשעים שיש שכר ועונש ועל כל מעשיהם יבואו במשפט.

אמנם המשך הפסוקים שם מדובר על הצדיקים, וכפי שהביאה הגמרא את הפסוק "אשרי הגבר אשר תייסרנו קה", שהצדיקים גם כשבאים עליהם ייסורים הם שמחים ומאושרים בייסורים.

ולכאורה מהו סמיכות הכתוב אשרי הגבר וגו' לפסוקים הקודמים שמדברים על עונש הרשעים? והביאור בזה, כי אמנם כן הוא שהרשעים ייענשו על הייסורים שהם עושים לצדיקים, אבל הצדיקים שמחים ומאושרים באותם הייסורים, שהם בשביל 'תורתך תלמדנו', והם ייסורים של אהבה שזוכים על ידם לתורה!

וזה ה'אשריך' וה'פירותיהן בעולם הזה', כי אף על פי שהתורה נקנית בייסורים, וגם הצדיקים יש להם ייסורים לזכות על ידם לתורה (והיינו גם ייסורים של מיעוט שינה לצורך הלימוד כמו שנתבאר), מכל מקום **הם לא מרגישים כלל את הייסורים מרוב שדבוקים בתורה ונהנים ממתיקותה**, וזה ייסורים של אהבה כי אין בהם ביטול תורה, ואין בזה כלל סתירה לשכר פירותיהן בעולם הזה המובטח על תורה.

האפשר של לומדי תורה לעומת העשירים

וידוע העובדא ממחזיק תורה אחד ששאל את מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל מה ההבדל בין 'יששכר' ל'זבולון' הרי שכר שניהם שווה בעולם הבא, ונענה רבי אהרן ואמר לו, שאכן בעולם הבא יהיו שניהם שווים בשכרם, אבל 'אשריך בעולם הזה' יש רק ליששכר, והוא גם ענין פירותיהן בעולם הזה כנ"ל.

וכל העשירים יודעים שאינם מאושרים, שהם דואגים תמיד על נכסיהם, כמו שאמרו (קהלת רבה א, יג) יש לו מנה רוצה מאתיים יש לו מאתיים רוצה ארבע מאות, ותמיד הם חיים בחד פן יפסידו נכסיהם והם טרודים ומבולבלים, וגם אחרי שנפלו עסקיהם וכבר אין להם כסף, עדיין הם מנסים להראות עצמם כלפי חוץ כעשירים כדי שיתנו להם הלוואות ויעסקו עמם במסחר.

ושמעתי על עשיר אחד שירד מנכסיו, ומנהג העשירים לעזוב בחדשי הקיץ את ביתם לנסוע לארץ אחרת, והוא לא היה לו כסף לזה אבל רצה שיחשבוהו כעשיר, והסתגר בביתו כדי שלא יראוהו ויחשבו שנסע, ולאחר כמה שבועות יצא מביתו כאילו חזר מנסיעתו...

אמנם אלו שדבוקים בתורה הם תמיד מאושרים ושמחים בחלקם, ואינם מחפשים דברים אחרים.

הקשיים והייסורים רק בתחילת הלימוד

ובאמת כל הייסורים והקשיים בתורה זה רק בתחילת הלימוד, וכידוע שכל ההתחלות קשות ולאחר שמתחילים מסתלק הקושי, כך זה בכל העניינים ובפרט בתורה, כמו שהביא רש"י על הפסוק (שמות יט, ה) 'ויעתה אם שמוע תשמעו בקולי' אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל ההתחלות קשות. היינו שרק בהתחלה קשה, אבל אחר כך זה מתוק ויערב לכם! כי בתורה ובמצוות יש מתיקות והרגשה נעימה מאוד, ועם הזמן חולפים הקשיים ועוברים להם.

והמציאות היא שכל מי שרוצה יכול ללמוד, ויש את כל האפשרויות לזה, ורק ההתחלות קשות אבל ההמשך כבר בא בקלות.

הנה השבוע היה אחד מבני הישיבה שזכה לסיים כל השי"ס, שלמד באופן קל עד שגמר, וכן יש אברך שמסיים בשבוע הבא כל השי"ס עם משניות זרעים וטהרות, ואמר לי בשם הגר"ח קניבסקי (שליט"א) שכדי לעשות סיום צריכים לגמור גם סדר זרעים וטהרות, ובלי זה אינו נחשב לסיום כל השי"ס. וכך כל אחד אם רק ירצה באמת יוכל להתקדם, וגם להגיע להשיגים גדולים ולסיים שי"ס.

בעניינא דיומא

גודל זכות הלומדים בבין הזמנים

מדי שנה בתקופת בין הזמנים היה רבינו חזון ומעורר על גודל הזכות והחוב לנצל ימים אלו בעסק התורה, להלן דברים קצרים שאמר לפתיחת התכנית של 'דרשו' לבין הזמנים אב תש"פ:

לעסוק בתורה בבין הזמנים זה דבר גדול מאד מאד, ועל זה נאמר עת לעשות להשם הפרו תורתך (עין ירושלמי סוף ברכות) שבזמן שאחרים לא לומדים ויש רפיון בעסק התורה, מי שמתחזק ועוסק בתורה יש לו זכות גדולה מאד, זכות התורה! בבין הזמנים חסר עסק התורה, וחסר זכות התורה לכל עם ישראל, לכן מה שלומדים בבין הזמנים זה זכות גדולה מאד, וזה חוב וגם זכות, וכל מי שלומד מזכה את הרבים בתורה שלו.

כמובן יש ללמוד כל אחד לפי כוחותיו, ולא להתאמץ יותר מדי, וצריכים גם מנוחה, אבל לנצל את הכוחות כמה שאפשר ללמוד ולעסוק בתורה בבין הזמנים, זוהי זכות גדולה מאד, כי זה זמן שחסרה זכות התורה, ולכן בעבר בבין הזמנים קרו הרבה דברים לא כל כך נעימים, מפני שחסר זכות התורה, וכל מי שעוסק בתורה מזכה את עצמו ואת כל הציבור.

הדרך לתיקון המידות והתמדה בתורה

וכך היא הדרך גם בכל דבר שאדם רוצה לתקן, אם הוא מכיר את חשיבות הדבר, ויודע מה שצריך באמת לעשות, אף על פי שבתחילה זה קשה, אבל ההמשך הוא קל.

ודוגמה לדבר בעישון סיגריות, שמזיק לבריאות הגוף, וידוע בשם הרבי מגור בעל אמרי אמת שאמר, כי העישון 'תחילתו גאוה וסופו תאוה', שהרי ילד קטן מתחיל לעשן רק משום גאוה שרוצה להרגיש כגדול, ולא מפני שיש לו טעם וחשק בעישון, אך בהמשך זה כבר נהפך אצלו גם לתאוה ומקבל טעם בזה, וסופו צער ודאָבָה רח"ל.

והדרך להימנע מעישון שמעתי פעם, שיפסיק תחילה יום אחד בשבוע, שהרי זה אינו קשה כל כך, כמו שאינו מעשן יום שלם בשבת, ויכול לנסות זאת ובנקל יעמוד בכך, ואחר כך שני ימים ודאי קשה יותר מיום אחד, אבל אם כבר הצליח יום אחד ינסה שוב עוד יום אחד, ולאט לאט יוסיף להפחית עד שכבר לא יהא זה קשה עבורו.

ואמנם אם יראה שוב סיגריה יתכן שתבער בו אש התאוה מחדש וצריך אומץ וחוזק מיוחד להתגבר, כי אם יעשן ואפילו רק פעם אחת לא יתגבר על עצמו, אזי כבר יישבר ויחזור לזה לגמרי, אלא צריך להתגבר ולהימנע מכך, ולאחר זמן מועט תעבור ממנו תאוה זו.

וכך זה גם בשבירת כל המידות, וכגון כעס, כל ההתחלות קשות אבל על ידי ההרגל יכולים להתגבר על המידה, וכבר סיפרתי המעשה באדם שהיה כועס הרבה בביתו בערב שבת, וביקש עצה להיגמל מזה, ויעצו לו שבשעת הכעס ישתוק ולא יצעק, ובתחילה חזר ואמר שאינו מסוגל לעמוד בזה, ואמרו לו שינסה עוד כמה שבועות, ובאמת לאחר תקופה קצרה הצליח להתגבר וכבר אינו כועס יותר.

וזה נוגע מאד למעשה גם בהרגל בהתמדה, שכל ההתחלות קשות אבל אחר כך זה קל, ומצוי אצל צעירים שרגילים בשיחה בטלה, והנה אמרו חז"ל (קידושין מט, ב) עשרה קבין שיחה ירדו לעולם תשעה נטלו נשים, אך לפעמים גם אצל צעירים רואים כל כך ריבוי שיחה...

ובביאור הגר"א למשלי (א, כג) ביאר מה שיש חשק גדול לדברים בטלים, שאין בזה הנאה גשמית כמו מאכל, אבל האדם מורכב מכמה יסודות, ואחד היסודות הוא 'ירוח ממלא', דהיינו כוח הדיבור להרבות בדברי תורה, וכנגד זה בסיטרא אחרא ממלא את סיפוקו בדברים בטלים. והעצה להתגבר על כך היא גם כן באותה הדרך, שיפסיק מקצת ועוד מקצת עד שתתבטל התאוה לגמרי.

הרימו תרומתכם להמשך הוצאת השיחות, ניתן להשתתף בתרומה חד פעמית או בה"ק על סכום קטן בנדירים פלוס על שם דרכי החיזוק (קוד מוסד 710)

מנחת דבר פרשת ראה

מרבן של ישראל רבינו מרן הגר"ד לנדו שליט"א

שנה ד' גיליון מ"ב

לא תעשון כן לד' אלו' (י"ב ד')

פירש רש"י (בפירוש שני) אזהרה למוחק את השם ולנותן אבן מן המזבח או מן העזרה אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישראל נותצין את המזבחות אלא שלא תעשו כמעשיהם ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב. ומהאי טעמא עיר הנדחת שיש בה מזוזה אחת אינה נעשית עיר הנדחת לפי שא"א לקיים בה ואת כל שללה תקבוצ ושרפת לפי שאסור לאבד שמות הקודש.

והקשה הגר"א מטעלז דלריש לקיש דס"ל בב"ק דאשו משום ממונו א"כ בשריפת עיר הנדחת הוי רק גרמא וא"כ אמאי אינה נשרפת הא מבואר בשבת ק"כ ב' דאין איסור למחוק את השם ע"י גרמא. ואין להק' דאם אשו משום ממונו א"כ לא מקיים מצות שריפת עיה"נ דאי"ז מעשה שלו אלא גרמא (ע"ש בחידושי הגר"א מטעלז מש"כ בזה) דמנלן לומר דקיום מצוה לא מהני ע"י גרמא ורק היכא שכתוב לשון עשי' אמרינן בשבת ק"כ ב' דל"מ גרמא וכאן כתוב ושרפת. והא דלא שורפים גם לריש לקיש וכן"ל, יעוי' בבית מאיר בחידושו על הש"ס שתירץ דאיכא גם עשה דאת ה' א' תירא וממילא א"א לשרוף אף שאינו אלא גרמא.

השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה (י"ב י"ג)

ביבמות צ' ב' איתא דאליהו בהר הכרמל שהקריב בבמה בזמן איסור הבמות הוראת שעה היתה, ופירש רש"י דאיכא כרת דשחטי חוץ וכתר דהעלאה.

ויש לשאול היכן ה' שם כרת דהעלאה בחוץ והרי לא ה' אש על המזבח והוא לא נתן האש אלא ירדה אש מן השמים, ואין לומר דכיון שידע בבירור שתדאש מן השמים שהרי ע"פ הדיבור עשה, ממילא הרי"ז כרוח מצוי' שתבוא האש ולכן איכא כרת על העלאה, חדא דהאש באה רק אחר שהעלה, והקטרה אינה אלא על גבי אש, עי' יומא כ"ד ב' סדר ההקטרה, ועוד דא"א להחשיבו למעשה שלו כיון שלא ה' אלא ע"י נס ולא חשיב רוח מצוי' כמעשה שלו, ועוד שהתפלל רק אח"כ וא"כ בשעת העלאה לא ה' עדיין רוח מצוי' קיימת.

כי אם במקום אשר יבחר ד' באחד שבטיך שם תעלה עלתיך (י"ב י"ד)

כתב הרמב"ם בפ"ח מעבודת יוה"כ ה"א דשעיר המשתלח ששחטו בחוץ לאחר הגרלה חייב עליו משום שחטי חוץ, והראב"ד פליג עלי', וביארו בשם הגרי"ז טעמא דחייבין עליו משום שראוי לפניו לשנה הבאה דהגרלה של שנה זו אינה קובעת עליו לשנה אחרת.

וצ"ע היאך הוא ראוי לשנה אחרת והרי בעינן שעיר בן שנה ולשנה הבאה שוב אינו בן שנה, ובשלמא לרבי דאמר יומא ס"ה ב' דשנה היינו לימות החמה א"כ משכח"ל בדוחק שיהי' לשנה אחרת שעיר תוך שנתו, אבל לחכמים לא משכח"ל כלל וא"כ אינו ראוי לפניו לשנה הבאה, וצ"ע.

ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש את העיר ואת כל שללה כליל (י"ג י"ז)

עיר הנדחת דצריך לשרוף כל שללה היינו התלוש ולא המחוסר תלישה וקביצה, והא דבתי העיר נשרפים אע"פ שהם מחוברים, יש לומר משום דזהו בכלל העיר דצריך לשרוף את העיר כמבואר בקרא. ויעוי' מדברי רשב"ם בב"ב ס"ח דהמוכר את העיר מכר את הבתים ופי' רשב"ם דבתים בכלל עיר, ע"ש, ולהאמור הרי הבתים זה העיר עצמה ולא רק בכלל העיר.

ולא ידבק בידך מאומה מן החרם (י"ג י"ח)

הקשה רבינו יונתן אייבשיץ היאך שורפין עיר הנדחת והא עיר הנדחת הוי איסור"נ ונהנה פרוטה דרב יוסף בשעת שריפה דעוסק במצות שריפה ופטור מפרוטה דרב יוסף ונמצא נהנה מהעיר הנדחת.

וי"ל דעשה דוחה לא תעשה, דעשה דשריפת עיר הנדחת ידחה ללא תעשה דלא ידבק בידך מאומה וגו', ויל"ד אם ל"ת דלא ידבק דהוי לא תעשה דעבודה זרה אם חמיר טפי ולא דחי לי' עשה. ועוד דקודם שריפה משעה שהולך להדליק האש כבר פטור מפרוטה דרב יוסף שהרי לא הוי לכת דידך ובזה לכאוי' לא שייך כבר עשה דוחה ל"ת דהא עדיין לא מקיים המצוה, אלא אי חשיב כא"א בלא"ה דשפיר דחי, ועי'.

לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם (י"ד א')

הקורח קרחה על מת גוי אם עובר משום קרחה למת, דהא קורח על בהמתו או שאר דבר המצער אינו עובר, מסתברא דעובר בזה דסו"ס מת הוא ומצטער במיתתו.

ואם עושה קרחה על מת גוי שחייב לו ממון ובמיתתו אבד הממון, בזה י"ל דאם יעשה קרחה על גוי שמת והי' חייב לו ממון לא יהי' חייב משום קרחה כיון שאינו עושה קרחה על המת אלא על החוב שאבד, וכן בישראל כיו"ב שקורח בגלל איבוד ממון שהי' המת חייב לו אינו עובר משום קרחה, וכהיה דר"ע שקרח וכו' ומתמצים התוס' שעשה על התורה שלו ובזה אינו עובר.

ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת כי עם קדוש אתה לד' א' (י"ד א')

י"ל"ע למה נאמר כי עם קדוש אתה וגו' והרי עבד כנעני שחייב במצוות כאשה לכאוי' נמי אסור הוא בהקפת הראש, וא"כ לאו דוקא עם קדוש אסור בקרחה דהא עבדים נמי בכלל, וצ"ע.

ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת (י"ד א')

בספר זה"ר אזהרות כ"ה כתב דקרחה אינה נאסרת אלא ביד לא בכלי, וראיתי ציון לסמ"ק ע"ג דכתב דגם בכלי חייב.

ולכאוי' ראי' לדברי זה"ר מקרא דאיוב א' כ' ויקם איוב ויקרע את מעלו ויגז את ראשו וגו', וע"ש תרגום שמתרגם וספר,

והיינו בכלי, [מיהו יעו"ש רש"י שמפרש ותלש, משמע ביד].
והיינו למ"ד ישראל היה, ואפשר דלא היה על מיתת בניו רק
על כל צרותיו, וצ"ע אם יש בזה איסור].

נו"א להנ"ל

כתיב בספר איוב א' כ', ויקם וכו' ויגז את ראשו, ופרש"י
תלש וכו', לכאול להמבואר ברמ"א יו"ד סי' ק"פ סי"ב, דיש
להזהיר הנשים שלא תתלשנה וכו' א"כ אמאי תלש, ופשטיה
דקרא משמע דלא עביד איסורא בזה, (וגם מקריעתו ילפינן
הלכות קריעה, כמבואר במועד קטן).
ולמ"ד דגוי ה' נחא, אך למ"ד ישראל ה' קשה, ואפשר דכיון
דלא קרע על מיתת בניו בפרט, אלא על כל צרתו אין איסור
בזה, ודמי לטבעה ספינתו בים, וצ"ת.

לא תאמץ את לבבך ולא תקפיץ את ירך מאחיך האביון (ט"ו ז')

יעו"ש שו"ע יו"ד סי' רמ"ח ס"א ובש"ך שם סק"ג דכיון
דאיכא בצדקה גם לאוין דלא תקפוץ ולא תאמץ, לכך כופין
ע"ז. ולכאול כפי' מצילתו מן הלאו, וצ"ת [ודו"ק ללא תקפוץ]
ויש מקום לדון דבכפ"ל דרוצה אני (ולא בנחתו לנכסים) עדיף
טפי, [וידועים דברי הרמב"ם בזה פ"ב מגירושין ה"כ,
ודו"ק].

ועי' משו"ע סי' רמ"ט ס"ב (ג), הפסיד זכותו ואי הפסיד הכל
א"כ תו לא הוי בכפ"ל מתן שכרה בצדה. ועי' מש"כ במנ"ח
בגוונא דליכא שכר כגון בגר תושב אם כופין ודו"ק. ומיהו
אי תליא בלאו ע"ש ולא לא קעבר א"ש. שו"ר ט"ז סי' רמ"ט
סק"ב דהפסיד ע"י כפי'. ועש"ך שם סק"ט, ולכאול לא ירע
בלב תליא [ומיהו דו"ק בלשון שו"ע שם ס"ג] וע"ש בברכ"י
ובהגר"א.

למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך (ט"ז ג')

לכאול מוכח בסוגיא דיציאת מצרים הויא גם לאחר זמן קריאת
שמע, וכמדו' שכן הוא בשאגת ארי' (סי' י') להוכיח מהסוגיא,
ולא עיינתי כעת. וכן הוא מסתמא דעת תלמידי רבינו יונה
בריש מכילתין, שכתבו דיציאת מצרים דלילה לא תליא בזמן
ק"ש, וא"כ הוא הדין יציאת מצרים דיום. וצ"ע על הרמב"ן
במלחמות ברכות פ"ק, אהא דר"ש ב"י, והיאך אפשר שהיו
אנשי משמר ואנשי מעמד מבטלין מצות קריאת שמע ואמת
ויציב דאורייתא לגמרי, משמע דלאחר ג' שעות לא יצאו ידי
יציאת מצרים, ודוחק גדול לומר דבהא פליגי בר קפרא ורבי
שמעון ברבי.

ושמחת בחגך אתה ובנך (ט"ז י"ד)

כתב המנחת חינוך מצוה תפ"ח דהשמח בשלמי שמח' א"צ
זביחה בשעת שמחה היינו ביו"ט דאיפסקא הלכתא דא"צ
זביחה בשעת שמחה הלכך אפי' שחט מעי"ט שלמי שמחה
יוצאין ידי שמחה ביו"ט הראשון של רגל.

ונראה מדבריו דאין יוצאין מצות שמחת יו"ט בתוספת יו"ט,
דאי לאו הכי מאי קאמר, הא אפשר לשחוט בתוספת יו"ט,
דלילה לא הוי לענין שחיטת קרבנות ויו"ט לדידי' הוי,
ונפק"מ גם השתא, דאמרין בפסחים ק"ח ב' ידי יין יצא
בשתית ד' כוסות, אלמא דאיכא מצות שמחת יו"ט מדרבנן
בלילה, וכמו שכתב השאגת ארי'. או כמו שראיתי למרן

בחזו"א דמצוה דיין ישן וכסות נקי' נוהג בליל יו"ט ראשון
מדאורייתא ורק אכילת בשר שלמי שמחה ליתא, ועי' תוספות
כתובת מ"ז.

שלוש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו' במקום אשר יבחר (ט"ז ט"ז)

בספר שמואל א' פ"א כתיב ועלה האיש וגו' מימים ימימה.
ופירש האור שמח בפרק א' מהלכות חגיגה ע"פ מדרש (אגדת
בראשית) מימים ימימה, מפסח לפסח, וקאי על ביתו
(דאלקנה עצמו עלה כל רגל, ורק אשתו עלתה בשאר
רגלים), והיינו אף דהנשים חייבות לעלות לרגל משום שלמי
שמחה כמבואר בחגיגה ו' א' גבי חנה, מכל מקום בזמן היתר
הבמות היו יכולים להקריב שלמים במקומן ולצאת ידי שלמי
שמחה, ורק בקרבן פסח היו חייבות (לעלות לבמה הגדולה),
ואף שהיה אז שילה, סבירא ליה למדרש זה כמ"ד מנוחה
ונחלה זו ירושלים, והיה אז היתר הבמות.

ויש לפרש על דרך האו"ש באופן אחר, יעו"ש ברמב"ן על קרא
שלוש פעמים בשנה וגו' במקום אשר יבחר וגו', ומפרש [בצד
אחד] שלא יתחייבו לעלות לרגל עד אשר יבחר ה' מקום
לשכנו שם. ומתבאר מדברי הרמב"ן אלו, דעד בניית המקדש
לא היה חיוב לעלות לרגל. וכל זה לענין בית המקדש, אך
לענין שילה אף דחזינן בגמרא חגיגה ו' א' דאיכא חיוב יש
לומר דתליא בפלוגתא הנ"ל דמייתי האור שמח, דאי מנוחה
הוא שילה, הוי בכלל 'מקום אשר יבחר', אך אי מנוחה ונחלה
זו ירושלים, יש לומר דשילה כבמה בעלמא. ועיין רש"י ס"פ
ראה על קרא דאשר יבחר ה' לשכנו תדרשו דמייתי ספרי זו
שילה, והא אתי כמ"ד דבשילה היה איסור הבמות [וכן ס"ל
לספרי דמייתי פלוגתא דתנאי מנוחה ונחלה הי מיניהו שילה,
אך לא מייתי מ"ד דתרווייהו ירושלים]. ולפי זה אתי המדרש
כהאי מ"ד, אלא דאין צריך לומר דקאי אביתו, אלא על
אלקנה גופיה.

ולא יראה את פני ה' ריקם (ט"ז ט"ז)

° ביראים מצוה תכ"ה איתא דמצות ראייה מתקיימת או
בצדקה או בקרבן, דכתיב ולא יראו פני ריקם, ותני בספרי
ריקם מן הצדקה. ויש לעיין בדבריו לפמש"כ המחנ"א בסי'
א' מהל' מלוה ולוה (בסופו) דלמ"ד שיעבודא דאורייתא אזי
בכל מצוות התורה איכא שיעבוד נכסים, ע"ש. ולפ"ז יש
לעיין בשיטת היראים אם שייך לדון דין שיעבודא דאורייתא
במצות ראייה שהרי אין כאן חיוב קבוע להקדש או לשבט אלא
מצוה כללית בעלמא, ולמאן ליהוי שיעבודא דאורייתא. וכן
י"ל במצות עגלה ערופה וציפורי מצורע דלא שייך בזה
שיעבודא דאורייתא דליכא למאן.

ובעיקר שיטת היראים דיוצאים יד"ח ראייה גם בצדקה, יש
לעיין בזה מההיא דביצה כ' ב' דחשיב ליה לעולת ראייה
כקרבן שזמנו קבוע, והא מצי פטר נפשיה בצדקה, ואע"ג
די"ל דהוה הותרה (עי' יומא מ"ו ב') מ"מ בכה"ג לכאורה גם
הותרה לא שייך, וכן א"א לפרש לשיטתו את קו' הגמ' בחגיגה
ד' א' איצטריך קרא למעוטי ספיקא כפי' התו' שם דפי'
דספיקא בלא"ה פטור כי היכי דלא ליתי חולין לעזרה, ולדברי
היראים הא מצי למייתי צדקה ונפיק בזה יד"ח ראייה וליכא
חולין בעזרה.

בענינא דיומא

עד שלמדתי עם רבי דוב, לא היה לי מושג מה זה גדול בתורה, הוא היה אברך בן 35 בכולל, אבל שלמדתי איתו קיבלתי מושג מה זה גדול בתורה.

זעקת התורה והדרכה מגדולי בראשם מנהיג הדור מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א בסערת התקופה

ברשות מורינו ראש הישיבה שליט"א, הרבנים הגאונים שליט"א, נאמר דברי ברכה.

הרב הגאון ר' דוד אתרוג שליט"א שהוא מרבה יהדות ותורה כאן בתל אביב ובשאר המקומות, אשרי חלקו, ה' יעזור לו שיצליח, וברכה מיוחדת לכל אותם תמכי דאורייתא שעוזרים לו ונותנים לו מהונם ואונם, יהיה להם כל טוב נחת ושפע לאורך ימים טובים. אמן.

כשאזנה חכמולוג בארה"ב ניסה להציע למנהיג הדור לעשות הפגנות...

באחד מהמעמדות הגדולים בארה"ב ניגש אחד למנהיג הדור מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א

והתחיל ברוב סכלותו לטעון שאולי רצון ה' שדווקא כן יעשו הפגנות, ואולי רצון ה' כך, ואולי רצון ה' אחרת... וכו'.

עד שהגאון הגדול ר' ישראל בונים בן חיה רויזא שרייבר שליט"א שנכח במקום קטע אותו, והעיר לו, שהרצון ה' האחרון שהציע לרבינו, נסתר מדברי הר"ש בעוקצין פרק ד' משנה ב'.

הנ"ל, נבדק ואמר שילך להביא בכדי להסתכל בפנים.

רבינו חייך...

ואז פנה אליו הגאון רבי בונים ונזף בו ש"איך מי שלא יודע שאין פרק ד' בעוקצין, חושב שהוא יכול לומר לר' דוב מה רצון ה'?

קריאת גדולי בראשם מנהיג הדור מרן שליט"א למען עולם התורה:

לאור התגברות הרדיפות נגד עולם התורה, הצמיחה המבורכת במספר התלמידים ושחיקה בערך התרומות, קוראים מרנן ורבנן רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א, מרן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א לתושבי ארה"ק להחליץ חושים להצלת עולם התורה. ולהגביר את התמיכה ב"קרן עולם התורה", המתקצבת מדי חודש בחודשו את עולם התורה כולו.

זאת בשעה שרשימת התלמידים חייבי הגיוס גדלה מיום ליום, ומנגד שער הדולר יורד ושוחק את ערך התרומות מחו"ל. לאור זאת, הורו רבותינו ליו"ר "קרן עולם התורה", רבי ראובן וולף, לכתוב מכתב הדרכה מפורט לגבאי הקהילות בארץ ישראל כיצד להגביר את מודעות בני הקהילה להיות שותפים ב"קרן עולם התורה", המכלכלת מעל 1,500 ישיבות וכוללים ומעל 120 אלף לומדי תורה.

על מכתבו של רבי ראובן וולף הוסיפו רבותינו שליט"א את בקשתם בפני הגבאים, וזה לשונם:

ב"ה מה שכתב רבי ראובן וולף בשליחותנו נכתב, ואנו מבקשים מכבוד מעלתכם להשתתף במשימה זו ולבצע את הבקשות כפי שנכתבו במכתב זה. וכל מי שיפעל ויפעיל במשימה קדושה זו יזכה מן השמים לשפע רב בכפל כפליים ולברכה בכל מעשה ידיו ועיסוקיו, ולבני חיי ומזוני ונחת דקדושה מכל יוצאי חלציו לאורך ימים שנים מתוך בריאות איתנה ומנוחת הנפש.

דוב לנדו משה הלל הירש דן סגל

[את מכתב רבי ראובן וולף עם ההוראות המפורטות הובאו בסיום הגליון, ומיועדות לקריאה בימי החול]

רשכבה"ג רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוב לנדו שליט"א

דברי הדרכה ממנהיג הדור לוועידת החינוך השנתית שע"י האזינו

במרכז ועידת החינוך השנתית לאלפי הורים שנערך ע"י מרכז האזינו, צפו בחרדת קודש בדברי הדרכה ממנהיג הדור רבינו מרן ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א ששיגר למעמד:

שמעתי שהורים לבני ישיבות מתכנסים בירושלים, במסגרת ארגון האזינו, בכדי לשמוע מגדולי ישראל ומרבנים מומחים, עצה והכוונה כיצד לנהוג כילות עם בניהם בחורי הישיבות היקרים, בפרט בימי בין הזמנים הקרבים ובאים.

ואין להקל ראש בחובת ההורים, ובפרט בדור הזה, להתנהל עם בניהם היקרים בתבונה יתירה ובשיקול דעת, כאשר מחד חובת ההורים לכוין את בניהם בדרך מישור ולהנחותם במסילה כמסורת אבות, ומאידך לכבד את ילדיהם וליצור קשר ידידותי עם בניהם בכדי שתהיה הרגשת קירבה ואמון בין הבנים להוריהם, וכדברי הגמ' לעולם אל יטיל אימה יתירה בביתו, שאחריתו צער ומכאוב.

בודאי תשמעו דברים טובים ונכונים מגדולי ישראל ומאנשי החינוך, והנני בברכה שתזכו לרוב נחת מכל יוצאי חלצכם, ולסיעתא דשמיא בחינוכם, ואך טוב וחסד באהליכם כל הימים.

במעונו של מנהיג הדור הושקה התכנית המיוחדת למעלה למשכיל

במעמד נרגש ומיוחד במעונו של מנהיג הדור מרן ראש הישיבה רבי דב לנדו שליט"א, הושק התכנית המיוחדת "למעלה למשכיל - בני עלייה" למאות בני הישיבות יתומים מאב או מאם ע"י ארגונים "בני עליה" "זה לזה".

מערך שיפעל בהוראת מרן שליט"א בתוככי הישיבות הקדושות להעצמה והישגי עלייה והתמדה, בראשות המערך יכהן הגאון רבי מנחם כהן שליט"א מראשי ישיבת 'נתיב הדעת' ובניהולו הרוחני של המערך כולו יכהן הגאון רבי דב אליאד שליט"א

במעמד פתח רבינו מרן שליט"א ואמר, כי "זה דבר פשוט שזה נצרך, פשיטא עד כמה הדבר חשוב לא צורך לזה הסברים! זה דבר נצרך מאוד שהכל מסכימים עליו! אשריכם יהי רצון שתראו הצלחה גדולה להעמיד ולרומם בני עלייה, ובודאי כל המסייעים לזה יתברכו בכפל כפליים בשפע רב ויזכו לאריכות ימים ושנים". כמו"כ בירך את ראשי הארגון שאת חלקם מכיר אישית, שיצליחו בפעילות הרבה שעושים בבין הזמנים, "ושכולם יחזרו בשלום לביתם", סיים מרן שליט"א.

מנהיג הדור בדברי ברכה בהכנסת ס"ת לביהכנ"ס הגר"א בתל אביב

התקיימה הכנסת ספר תורה לבית הכנסת הגר"א בתל אביב, הספר תורה נכנס לכולל חדש שנפתח בבית הכנסת בראשות הרב דוד אתרוג ההכנסת ספר תורה התקיימה ע"י מספר גבירים מברזיל, במעמד המרגש השתתפו רשכבה"ג מרן הגר"ד לנדו שליט"א, מרן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א הגה"צ רבי שמעון גלאי שליט"א והגאון רבי שלמה מחפוד שליט"א.

ובמרכז המעמד האזינו גדולי ישראל והקהל למשא מנהיג הדור מרן שליט"א:

מִן פּוֹסֵק הַדּוֹר הַגָּאוֹן רַבִּי יִצְחָק זִילְבֶּרשְׁטֵיין שְׁלִיט"א

"חטא" אחד ויחיד מצאו בך שאתה לומד תורה

תיעוד מרגש התפרסם לאחרונה, בו נראה מִן פּוֹסֵק הַדּוֹר הַגָּר"י זילברשטיין שליט"א בנסיעה ברכב בדרכו לכולל 'בית דוד' בחולון שבראשיתו, שם מספר לו נכדו הרב חיים מלין:

"יש בחור ישיבה ספרדי מביתר [הבה"ח שמעון ביטון נ"ו] שביום חמישי עצרו אותו ונמצא כעת בכלא, חברים שלו התקשרו אלי ואמרו לי שהוא מאד שבור, דיברו איתו דרך הטלפון. אם סבא יכול לומר בעל פה איזה דבר חיזוק ואני יעביר לו את זה".

מִן הַגָּר"י זילברשטיין שליט"א נעתר לבקשה מיידית, ומליבו הטהור עודד וחיזק את בן הישיבה, במילים קצרות, מעט הכמות ורב האיכות:

"אשריך שנתפסת על דברי תורה! "חטא" אחד ויחיד מצאו בך – שאתה לומד בישיבה! לא גניבה ולא גזילה, לא הרבצה, לא ציערת בן אדם, החטא שלך היחיד שיש שאתה בן תורה! אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא!"

אשריך בעוה"ז שמצאו בך חטא אחד, מה החטא? שאתה לומד תורה! חוץ מזה שום חטא לא מצאו בך, והכניסו אותך לכלא כמו שאר הגנבים, אשריך שנתפסת על דברי תורה!"

איך קרה המופת?

מִן פּוֹסֵק הַדּוֹר הַגָּר"י זילברשטיין שליט"א יצא מגדרו בהתפעלות בעקבות מעבר חוק יסוד לימוד התורה, והתעדכן בהמשך החוקים החשובים, ומחזק את יו"ר דגל התורה הרב גפני יוזם החוק.

להלן תמלול השיחה:

מִן שליט"א: **"קראנו בעיתון דבר נורא ממש. שאתם עשיתם כעת שבני ישיבות לגיטימים.**

הרב גפני: "כן, שיש את החוק יסוד, שאתמול עבר. עכשיו, היום הולך לעבור שלא יעצרו תלמידי ישיבות ה' יעזור.

מִן שליט"א: **מי פילל איך זה קרה המופת**

הרב גפני: "אני מקווה שיעבור היום החלטת ממשלה על הגננות, שיקבלו משכורות גבוהות."

מִן שליט"א: **"וכל מי שעוסקים בצרכי ציבור באמונה הקב"ה ישלם שכרם, וימלא משאלות לבכם לטובה, ותזכו לתורה וגדולה במקום אחד"**

מִן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

כל מקום תורה שיש לימוד התורה זה מביא את הקדוש ברוך הוא

בהכנסת ס"ת לביהכנ"ס הגר"א בתל אביב שנערכה במעמד גדולי ישראל בראשם מנהיג הדור רבינו מִן הַגָּר"י לנדו שליט"א, נשא דברים מיוחדים מִן ראש הישיבה הגרמ"ה הירש שליט"א:

ברשות רבינו הגדול שליט"א, ברשות כל הרבנים שליט"א, ברשות כל הקהל הקדוש הזה.

היום זה יום של הכנסת ספר תורה. ויהיה פה סיעתא דשמיא וגם כן כולל יהיה פה. ויש קשר בין שני הדברים.

היום יש הכנסת ספר תורה, כתוב ברמב"ם, זה כמו קבלת התורה הר סיני. מה קשר בין הכנסת ספר תורה כל היום להר סיני? יש הרבה קשרים, אבל אחד מהם העיקרית הוא, שבשעת הגילוי השכינה, והקשר שהקדוש ברוך הוא והשכינה עם כלל ישראל לא היה אף פעם חזק כמו שהיה בהר סיני, הקדוש ברוך הוא בא ממש לכל ישראל, כל פעם שיש ספר תורה, הקדוש ברוך הוא בא יותר קרוב לעולם שלנו, ולכל ישראל שלנו.

ואל תחשבו, שזה רק נוגע אלינו, זה נוגע לברזל, שלא יהיה שם אנטישמיות, וזה נוגע לנו יורק, שיש שם אנטישמיות. וכל האנטישמיות שיש בעולם, כל הבעיות שיש לכלל ישראל בעולם, זה רק בגלל שהקדוש ברוך הוא סילק שכנינו מאיתנו, אם הקדוש ברוך הוא תוך, השכינה פה עם ישראל, אין אנטישמיות.

הציבור מרגיש, לא יודעים למה, אבל מכבדים ישראל, לא מכבדים כלל ישראל בגלל שהקדוש ברוך הוא לא איתנו. וכל ספר תורה שנכנס, זה מביא הקדוש ברוך הוא, וכל מקום תורה שיש לימוד התורה זה מביא את הקדוש ברוך הוא. כל הדברים שיש היום, זה מביא הקדוש ברוך הוא קרוב אלינו, וקרוב לכל העולם כולו. זה רק סיעתא דשמיא, אם אנחנו רוצים סיעתא דשמיא כנגד כל אלו שרוצים להרוג אותנו פה בארץ ישראל, זה הקדוש ברוך הוא צריך להיות פה.

וזה אנחנו צריכים להודות לזה שעובד על זה, הגאון רבי דוד אתרוג שעושה ימים כלילות ולילות כימים, 24 שעות, עבודה ועבודה, מכל מיני דרכים, כוללים פה, כוללים פה, לימוד התורה פה, חיזוק פה, כדי להביא את הקדוש ברוך הוא יותר קרוב אלינו.

הקדוש ברוך הוא ייתן סיעתא דשמיא שהוא יבוא אלינו, ויצליח בהכנסת ספר תורה, יצליח בכולל, ויצליח בכל דבר שבקדושה, שיהיה פה גילוי השכינה ורק טוב לכלל ישראל אצלנו פה בתל אביב, אצלנו בארץ ישראל, ובכל העולם כולו איפה שיש כלל ישראל יהיה הצלחה וברכה וסיעתא דשמיא.

מִן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א

הגיע עת שצריכים לצעוק להשם, להתפלל להשם על גאולת ישראל.

בשיחה מיוחדת בבית מדרשו התייחס מִן המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א להחלטות האחרונות של הבג"ץ שבועט בכל היקר והקדוש, ולאחר שדחף לעצור והכניס לכלא בחורי ישיבות, המשיך לאחרונה וביטל בזה אחר זה את כל מה שנחקק בכנסת למען לומדי התורה:

כמו שחז"ל אמרו בעקבתא דמשיחא, "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים". לא הכוונה רק עליו ולא על אחרים, אלא הכוונה בכל עניינים, להישען עליו. אפילו מה שנוגע לדברים כאלה שאין החלטות אחרות, צריך להישען רק על אבינו שבשמים, כל השאר זה בוקי סריקי. אין בזה שום דבר.

וממילא הצעקה של הרמב"ן ואחרים שיש טענה עלינו ח"ו, שלא מתפללים להשם ולא זועקים היטב לגאולת ישראל. כל אחד נתון בעניינים שלו הפרטיים, ואפילו אם יש ציבור, אז זה גם כן רק היחידות שבציבור. ומה שנוגע לעיקר העיקרים על זה לא מדברים. אם חז"ל אומרים "אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים", זאת אומרת שהגיע עת שצריכים לצעוק להשם, להתפלל להשם על גאולת ישראל.

אשור לא יושיענו, על סוס לא נרכב. דבר אחד רק, הסיעתא דשמיא. כמו שהפסוק אומר: "לא תיראום כי השם אלוהיכם הוא הנלחם לכם". זה פסוק, זה תמידי, "לא תיראום". כל מי ששייך שכאילו צריך לפחד ממנו, אל תפחד. למה? כי השם נלחם לכם. וא"כ ממילא פשוט, שמלבד לימוד התורה וקיום המצוות, שזה ברור שזה נדרש, צריכים גם "ויזעקו אל השם בצר להם ממצוקותיהם יושיעם".

הגיע העת שצריכים יחד להתאסף ולשפוך נפשנו לפני אבינו שבשמים. "אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמים". אשור לא יושיענו, על סוס לא נרכב. כל הדברים האחרים לא שווים. וכמו שאשור זה לא דווקא אשור, אלא כל העמים, הוא הדין סוס לאו דוקא סוס, אלא כל האמצעים של רכיבה של כח של מלחמות. אין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים. ועל הדברים שנשענים עליו חוץ מכמו שהזכרנו, על ידי לימוד התורה וקיום המצוות, אז יש את העניין להתפלל, ואני תפילה, כל האני שלי מבוסס על מה? על התפילה. המציאות של האני שלי נמדדת לפי התפילה. כך זה יחיד, וכך זה כלל ישראל.

ממילא צריך יחד, לשפוך נפשנו לפני השם יתברך, בתפילות ותחנונים לגאולת ישראל. הפסוק מבטיח: "לא תיראו, כי השם אלוהיכם הוא הנלחם לכם". אם זה היה בני אדם, צריכים לפחד, כי באמת מי יודע מה שיהיה. אבל אם אנחנו יודעים כי השם אלוהיכם, הוא הנלחם לכם, אין לך מה לפחד משום דבר. בין השאר כמו שהזכרנו כעת, מלבד להרבות בלימוד התורה, זה ה' עוז לעמו ייתן.

זה עוז, זה עוצמה, זה כוח, זה חוזק. לכן, כלל ישראל נקראים עזים שבאומות. למה? כי יש להם את העוז. כי נתן לנו עוז, זה התורה הקדושה, שהיא כוח ועוצמה לכל העניינים. כך הוא נתן לנו את העניין של כוח התפילה, כי מי גוי גדול, אשר לו אלוהים קרובים אליו כהשם אלוהינו בכל קראינו אליו. באיזה מצב שלא יהיה, ובאיזה מקום שלא יהיה, ומי שלא יהיה, איתנו, השם קרוב אלינו.

וכמו שאנחנו יודעים בהלכה, שקרוב פסול לעדות. וקרוב יש לו נגיעות, כך כביכול, השם קרוב אלינו, יש לו נגיעה אלינו, הוא רוצה לעזור לנו, הוא רוצה לעשות לנו. כך שמעתי פעם מהסנדלר שהיה בת"א רבי משה רביקוב זצ"ל, שהוא אמר מן השמיים נותנים, רק צריך לפשוט את הידיים, על אחת כמה וכמה מה שנוגע לכלל ישראל, לא לאדם פרטי, ודאי שכך ההנהגה.

רק מה, צריכים לבקש, צריכים לחנוך, צריכים לצעוק, ותעל שוועתם אל האלוהים, מה זה שוועתם? בקשתם אמור להיות כתוב, לא, השוועה, הצעקה עולה לאלוהים, ממילא פשוט שמלבד התפילות שאנחנו מתפללים בין בציבור בין ביחיד כל אחד, אם אנחנו נתאסף יחד להתחנך לפניו יתברך לשפוך את בקשתנו, ודאי שלא ישיב פנינו ריקם, שזה כביכול מה שהקב"ה רוצה, שנצעק אליו.

כך כמו שחז"ל אומרים שיצאו ממצרים, כל הדברים שהקב"ה עשה בים סוף הכל כדי שיצעקו אל ה', שיבקשו ממנו, ותעל שוועתם אל האלוהים, מה עולה אל האלוהים? אפילו אם יש דין? האלוהים זה דין, מה שעולם אליו זה שוועתם, זה כוח שהקב"ה נתן לנו שבזה אנחנו יכולים לשנות את הכל, ויזעקו אל ה' בצר להם ממצוקותיהם יושיעם.

ממילא מלבד מה שאנחנו מתפללים כל אחד כעת, שצריך לכוון כעת ביתר שאת וביתר עוז, בפרט כל הבקשות שמדברות על ישועה, על הצלחה, שהם לא בקשות פרטיות, אלא של כל הכלל, מלבד זה צריכים לשפוך לבבנו לפני ה', זה נקרא אין לנו על מי להישען אלא על אבינו שבשמיים.

ואני כעת מביע, לא בקשה פרטית שלי, אלא בקשה של כלל ישראל, לא עלינו השומרי תורה ומצוות תלמידי חכמים הם היום מיעוט, אז כל מה שנוקד ונצרך בכלל ישראל נפל על היחידים האלה, בעצם זה היה צריך להיות על כולם, אבל כיוון שכך, ממילא כל מה שכלל ישראל צריך לעשות, כל התפילות כל הבקשות כל החיזוקים כל הלימוד וכל קיום המצוות, **נצטמצם היום עלינו המעטים שומרי תורה ומצוות תלמידי חכמים לומדי התורה הקדושה**. אז זה בגדר במקום שאין איש, השתדל להיות איש. אז אנחנו צריכים להשתדל להיות במדרגה.

זה בחינה היום של וירא כי אין איש אז מילא עלינו היחידים זה מוטל. ואל תהיה קטן בעיניך, כמו שהוא אמר אם קטן אתה בעיניך ראש בני ישראל אתה, שמואל אמר את זה לשאול הנביא, **אבל היום, זה נאמר לכולנו, היחידים שומרי תורה ומצוות, לומדי התורה, תלמידי חכמים**. והאמת היא שלפי זה גם הכוח שניתן הוא באותו חשבון, אז אם פעם יכולנו אולי לפעול רק כך, **היום שנתמעטנו, וזה נצטמצם עלינו, אז הכוח לפעול הוא הרבה יותר. כל אחד ואחד**.

ומה לנו יותר מזה? שאפילו רואים שרבי צדוק צם 40 שנה שלא יהיה החורבן, השאר מה שהם הם, אבל הוא ידע שעם זה הוא גם יכול להציל. וככה המסילת ישרים אומר את זה שאפילו אם אחד מבקש מתחזק בזה, הקדוש ברוך הוא עוזר. למה נברא אדם יחידי? שיאמר כל העולם כולו נברא בשבילי, **הכוונה, הוא יוכל להשפיע כל העולם. בזה שהוא יחידי, אז הכל עומד עליו. אמנם אנחנו יחידים היום, אבל אנחנו יחידים שעלינו עומד הכל. אז ממילא החיוב והזכות זה עלינו, מה להתחזק ביתר שאת ביתר עוז, בלימוד התורה הקדושה ובקיום המצוות**.

ועוד דבר אחד שמאוד חשוב להצלה, זה האחדות, יחד שבטי ישראל. אחד הדברים זה כוח הצדקה, שזה כוח גדול מאוד, עד כדי כך ששמעתי בצעירותי יותר, בשם הגאון, שאמר 'ציון במשפט יפדה ושביה בצדקה', ששביה נאמר על הצדקה של חוץ לארץ, מה שחוץ לארץ יעשו איתם צדקה זה יהיה ישועה. וככה החפץ חיים הביא חז"ל, שהקב"ה אומר שנותנים צדקה: "ומה אלו שצריכים אלו לאלו עושים צדקה. אני שאני לא צריך לאף אחד, ודאי שאני אעשה איתם צדקה". ככה הקב"ה אומר. **רואים שזה מעורר כוח הצדקה. זה לא רק בצדקה אלא בכל הבן אדם לחברו. אם אנחנו מתנהגים יפה, בכבוד, בהבנה, בעזרה לזולתנו, הקדוש ברוך הוא אומר אותו הדבר: "ומה אלו שצריכים את כל זה, עושים אחד עם השני? אני שאני לא צריך לאף אחד, ודאי שאני אעשה עמהם"**.

אז ההשפעות טובות וסיעתא דשמיא נמדד לפי הבן אדם לחברו שלנו. דהיינו, לא רק הבן אדם לחברו מה שעושים בפועל, אלא זה מעורר כלפי שמיא, את מידת ההטבה עם כלל ישראל. לכן, תמיד בן אדם לחברו היה מאוד חשוב. כמו שהזכרנו, את התנא דבי אליהו, בניי כלום חסרתי מכם דבר, ככה אומר הקב"ה, אלא בקשה אחת אני מבקש מכם שתהיו אוהבים זה את זה, ומכבדים זה את זה, ויראים זה את זה. בקשה אחת, לא צריך יותר כלום.

בפרט היום אין כלום, רואים מה שזה פועל, האוהבים זה את זה, ומכבדים זה עם זה. וכמו שחז"ל אומרים מה אלו שצריכים, עושים כך עם השני, אני שאני לא צריך לאף אחד, ודאי שאני אעשה. **נמצא שהמפתח של כל ההצלחה שלנו נמצא בידינו**. ממילא כעת צריכים קצת להתרומם מהיום יום, גם המבט וגם ההנהגה, שתהיה באופן זה של איש לרעהו, כל אחד להיטיב, לעזור, לעשות, בין ברבים, בין במשפחה, בין בכל המקומות.

והקב"ה, לא יטוש ה' את עמו, ובודאי הקב"ה יעזור שאם אנחנו נתחזק, אז גם משמים יחזקו אותנו. וכפי שאין לנו להישען אלא אבינו שבשמיים. והאמת שהמצב הוא לא פשוט. בכלל לא פשוט. **בהתחשב שפה גם כן יש לנו דיקטטורה, בגדר אויבים פנימיים, בוודאי שמוכרחים לעורר רק רחמי שמים**, ובידינו הדבר, כמו שכתוב: "מידכם היתה זאת לכם" זה תלוי בנו, ממילא צריכים כעת להתרומם מעל כל החשבונות האישיים, הפרטיים, ושיהיה לנגד עינינו, בעזרת השם, רק זה. ולהפך, להיטיב לעזור, **תגיד מילה טובה, תגיד מילה של מחמאה, תגיד מה שאתה יכול לחזק, לעודד, ולא להפך חס ושלו**. זה מדובר על הצלחה של כלל ישראל.

אבל האמת היא שגם להצלחה של כל אחד אישית, גם תלוי. כמה שאתה יותר מתנהג בהנהגה של הטבה, כך אתה גורם מידה במידה שמשמיימים יתנהגו איתך במידת הטבה. **ואם משמים יתנהגו במידת הטבה, אז אין לזה גבול**. כביכול כמו שהשם נצח ככה הנהגתו נצח, טובתו נצח, ממילא פשוט הוא שצריך כעת כולנו, בין בביתו בין במשפחתו, בין בישיבתו, בין בכולל שלו, להתעלות, להתרומם מעל החשבונות האישיים הקטנוניים, ובעז"ה להיות מאלה המיטיבים איש לזולתו, ובזכות זה הקב"ה יטיב גם

איתנו ביתר שאת וביתר עוז, ונזכה כולנו לביאת הגואל במהרה בימינו אמן ולשמירה עליונה."

מרן ר"י מאור התורה הגאון רבי אברהם סלים שליט"א

הכרזה משה אמת ותורתו אמת

מרן הגר"א סלים על העברת חוקים החשובים, יסוד לימוד התורה, חוק המעצרים, חוק הכשרות:

והנה יש לדעת, כי הקב"ה דורש מאיתנו לפעול ולעשות, ואחרי שעשינו כל שבכוחנו אם בג"ץ כהרגלם יתערבו, הם עוונם ישאו, ואנחנו נתפלל לבור"ע שיסיר מזימתם הרעה. **עצם העברת החוקים יש בהם הצהרה שהכנסת ונציגי רוב העם מכריזים כי משה אמת ותורתו אמת ומוקיעים את רדיפת בני התורה**.

מרן ר"י חברון הגאון רבי דוד כהן שליט"א

אנחנו נמצאים כאן בדור של בן דוד בא

בסיום שו"ת הדרכה ממרן ר"י חברון הגר"ד כהן שליט"א בכינוס הכנה לאלפי בני ישיבות גדולות, שנערך ע"י לב שומע התייחס לגזירת הגיוס:

הרב אליאב מילר: "אולי אפשר התייחסות אחרונה, אם אפשר לבקש מהראש ישיבה, אנחנו נמצאים בתקופה לא פשוטה. לא היה בכלל ישראל לכאורה דבר כזה, שבארץ ישראל יהודים רודפים יהודים. ועולם הישיבות נרדף על ידי המדינה שבה הוא חי, על ידי יהודים שכביכול מנהיגים פה את המדינה, ונרדפים על ידם. בחור שרוצה לגדול, בחור רגיל, בצורה נורמלית, פתאום הופך להיות לאדם פלילי.

מה ההרגשה שאיתה בחור צריך לגשת בתחושה הפנימית שלו כלפי הדבר הזה? באיזה סוג תקופה אנחנו חיים? באיזה סוג מצב אנחנו חיים? מה המשמעות הרוחנית של הזמן הזה שבו אנחנו חיים?"

מרן הגר"ד כהן: בגמרא בכתובות (עמוד האחרון) בכתובות כתוב בגמ': 'דור שכן דוד בא (דור שבו שהמשיח בא)'. 'קטגוריה בתלמידי חכמים. רש"י מבאר: 'הרבה מסטינים ומקטרגים באים על תלמידי חכמים'. בזו"י אחר בזו"י, רש"י מסביר גזירה אחר גזירה.

כל מה שאנחנו חווים היום בדור שלנו, זה הסממנים של דור שכן דוד בא. אנחנו נמצאים כאן בדור של בן דוד בא, התקופה האחרונה של חבלי משיח. נכנסתם פה לדור של נסיונות, עם התמודדויות. אבל ההתמודדויות האלה, רק בעזרת השם, יחזקו אתכם יותר. הקדוש ברוך הוא ייתן כוחות, והכוח שלנו יבוא מזה שאנחנו רואים ציבור שמאמין ומכיר שמציאות החיים זה תורה, ומהות האדם זה תורה. ובעזרת השם נתמודד בכל הכוח, ובכוח התורה נזכה בימים האלה לגאולתן של ישראל במהרה בימינו."

הרב מילר: "אמן, יישר כוח גדול! תודה רבה לראש ישיבה על הליווי תמיד, ועל הארת פנים תמיד, ועל הדברים המיוחדים. יישר כוח גדול!"

הכל נפל ביחד

בכינוס חבורת ש"ס ע"י ארגון דרשו, עמד בדבריו מרן הגר"ד כהן שליט"א על המצב הקשה:

קשה לדבר על ההסתר פנים שנמצאים בו היום. הכל נפל עלינו מכל מכל הצדדים ביחד, אי אפשר בכלל לתאר. אף אחד לא חלם שנהיה במקום הזה. גם החלק שבני תורה נמצאים במצב של סכנה להיכנס לכלא, כביכול פלילי. הכל מכל כל, הכל לבטל, הכל לרדוף. הכל ביחד. לשון הגמרא בסוף כתוב, דור שכן דוד בא קטגוריה בתלמידי חכמים, בזו"י אחר בזו"י, אומר רש"י **גזירות אחר גזירות**.

אני חושב שהכל נפל ביחד. גם הנושא של ירידת ערך הדולר, זה גם חלק מהגזירות שחז"ל כתבו על זה, לא קשור דוקא לראשי השלטון, גם הכל נפל ביחד. גם הקושי להחזיק את התלמידי חכמים, להחזיק את מוסדות התורה. הכל הסתר פנים מכל המקומות כולם.

מרן הגאון רבי שרגא שטינמן שליט"א

כל הדורות היו התנכלויות.

בסיום שו"ת הדרכה בכינוס לב שומע התייחס מרן הגר"ש שטינמן שליט"א לגזירת הגיוס, להלן הדברים:

הרב אליאב מילר: היום יש רדיפת התורה לא רגילה, שאנשים מתוך עם ישראל רודפים את עולם התורה. ויש כאן בחורים שתכף מגיעים לגיל שיהיו נרדפים. איך הם צריכים להרגיש בדבר הזה? הם חיילים של הקדוש ברוך הוא, האם מתכוונים לפגוע בהם, או שמתכוונים לפגוע בקדוש ברוך הוא? איך היחס הפנימי שצריך להיות להם בעניין הזה?"

ראש הישיבה: "הרמב"ם אומר בסוף שמיטה ויובל, ששבט לוי, כיוון שהובדלו ללמוד תורה ולעבוד את השם, הם נקראים 'חיל השם'. כמו שיש

"כבוד שמיים מתחלל - הקדוש ברוך הוא לא מוותר על זה!! יכול להימשך שנים. יכולים לרדוף לומדי תורה, לתפוס לומדי תורה, להכניס אותם לכלא, לומדי תורה - זה לא יעבור בשלום!! תזכור, הקדוש ברוך הוא יש לו חרב נקם ברית, זה לא יעבור בשלום אמר - לא ייתכן!! לא תופסים אותנו כי אנחנו בלגים! לא תופסים אותנו כי אנחנו צרפתים! אם היו תופסים בחורי ישיבות בצרפת, מכניסים אותם לכלא על זה שלומדים תורה, היה מחזיר את השגריר חזרה לארץ, אומר 'תשמע, זו מדינה אנטישמית מאין כמוה'. לא לאפשר ללמוד תורה.

לקחת מילדים קטנים מעונות יום, למה? כי אבא שלהם לומד תורה! אם הוא היה בחמאס הוא היה מקבל מעונות, אם הוא היה חבר באל קעידה הוא היה מקבל 'מחיר למסכן', כל אחד היה מקבל. המדינה המעוותת הזאת - יש חשבון. יבוא יום נקם ושלום, הקדוש ברוך הוא מאריך אף, אבל תדעו לכם - 'הרנינו גויים עמו' - ללכת לנקום את נקמת בני ישראל מאת המדינים. כל מי שמחלל שם שמיים, הם לא רוצים אותנו, הם רוצים אותנו. הם רוצים דבר אחד: לעקור תורה, לעקור יהדות מעם ישראל. **אומר הקדוש ברוך הוא 'לעקור תורה'! אל תדאג, זו העבודה שלי, אני אעשה את העבודה. תחכה בסבלנות - יבוא הנקמה.**

מכתב הרב ראובן וולף בשליחות רבותינו שליט"א

לכבוד גבאי הקהילות די בכל אתר ואתר!

רבותינו גדולי הדור שלחוני יחד עם עוד כמה נגידים לגייס את הכספים הנדרשים להחלפת תקציבי הישיבות והכוללים שקוצצו על ידי מערכת המשפט הישראלית.

לשם כך נטשנו הרבה מעסקינו ואנו מסתובבים לאורך השנה ברחבי העולם ופוגשים אלפי יהודים בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, **ובכל מקום אשר דבר גדולי ישראל מגיע על הצרות של בני התורה בארץ ישראל, אנו רואים אלפים רבים של יהודים הבאים מיוזמתם ומבקשים להשתתף בסכומים גדולים וקטנים לכל תשתית תורה מישראל.**

לצד ההצלחות הגדולות בגיוס הכספים עד כה, רשימת התלמידים שמגיעים לגיל 18 גדלה מדי יום, ומנגד אלו שמגיעים לגיל 26 לא נפטרים מהגזרות הכלכליות, מה שמגדיל באופן קבוע את התקציב הנדרש לעולם התורה. ובנוסף שער הדולר ירד מאוד לאחרונה, מה ששוחק את ערך התרומות מחו"ל.

לאור כל הנ"ל, הורנו גדולי ישראל לוודא שגם יהודי ארץ ישראל ישתתפו עם כל יהדות העולם במאמץ להציל את עולם התורה בארץ ישראל, מדין "עזוב תעזוב עמו". כמובן שלא על חשבון הצדקות הקבועות של כל אדם לקרוביו ומכריו ועניי עירו.

אוסף על כך שאנו שומעים רבות מבני ארץ ישראל ששואלים למה נגרע מלהיות חלק מקידוש השם העולמי.

לשם כך אנו פונים אליך ידידנו היקר ומבקשים שתהיה שותף איתנו במשימה היסטורית זו שבוודאי תיזכר בדברי הימים של עם התורה.

א. אנו מבקשים ממעלת כבודו להגדיר בדף הבית של מערכת ההתרמה של בית הכנסת (נדרים פלוס, קהילות ובדף) קוביה של "קרן עולם התורה" כדי להגיש לכל מתפלל את האפשרות לחיות שותף.

לשם כך יש לשלוח הודעה לנדרים פלוס עם בקשה - להגדיר במסך הבית קוביה של "קרן עולם התורה" קוד מוסד 7018179. ולמערכת "קהילות" לשלוח באזור האישי או במייל בקשה להגדיר במסך הבית קוביה של "קרן עולם התורה".

ב. אם ידוע לכם על יהודים בעלי יכולת בקהילתכם, נשמח אם תפנו אליהם ותציעו להם את הזכות להיות שותפים ב"קרן עולם התורה", או לחילופין לשלוח למשרד הקרן את פרטי הקשר שלהם.

ג. כל פעולה שבידכם לעשות למען מטרה נעלה זו להפעיל את חברי קהילתכם, תבורכו על כך מן השמים בחזרה בכפל כפליים. יהי רצון שזכות פעולתכם למען קיום התורה בארץ ישראל בשעה קשה כזו תעמוד לכם להנחילכם נחלת ה' בבני חיי ומזוני, ושכרכם הרבה מאוד על פי פעלכם כפי שאמרנו ז"ל וזה מעשה הצדקה, גדול המעשה יותר מן העושה.

אשריכם שזכיתם להיות שותפים במלאכת שמים בהרמת קרן התורה ועמליה בטהרה. נשמח לקבל עדכון ביצוע במייל:

kehillot@kerenolamhatorah.org וכן כל פנייה מכס בנושא זה.

ראובן וולף

- לשותפות בהצלת עולם התורה, חייג לקרן עולם התורה: 6881*

- להאזנה לדעת תורה מגד"י בראשם רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום בענייני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306

- תיעודים: מנחת דבר. האזינו. שוקי לר. שלומי טריכטר. דברי חמד. בקודש פנימה. דברי מדיה. כמח"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

חיל אוויר, חיל יבשה, חיל הים — יש 'חיל השם'. ולא שבת לוי בלבד, אלא כל מי שמבין מה זה תורה, ונבדל מן העולם הזה, ומקדיש עצמו ללמוד — הוא חיל השם.

יש פה צעירים שחושבים שזה רק היום; אני זוכר, בכל כמה שנים יש כזה גל של שנאה. הייתה תקופה שהחביאו איזה ילד בשם יוס'ליה. ילד דתי לא יכול היה לעבור ברחוב, היו מרביצים לו: 'תגיד לי איפה יוס'ליה! אני החבאתי אותו! אני גנבתי אותו!'. ככה זה. בכל כמה שנים יש כזה אוויר. זה הרי הצעת היצר, וככה גם היה ברוסיה. רוסיה הקומוניסטית, תמיד היה דווקא מהרסיין ומחריביין ממך יצאו.

ככה זה דרכו של עולם. לא נבהלים מזה. גזירה עבירה דבטלא', גם זה יעבור. אנחנו שרדנו הרבה דברים, הרבה צרות, גם זה נשרוד בעזרת השם. התורה — 'לא יטוש השם את עמו', התורה תמיד תישאר. היו תקופות שהיה יותר קשה, תקופות שהיה יותר קל, **התורה ולומדי התורה תמיד ישארו. הם הפיסגה, הם החיל השם, אין לנו מה להבהל.**

הרב מילר: "הראש ישיבה מדמה את הרדיפה היום שיש, לרדיפה שהייתה על ידי הרוסים, הבולשביקים, וכל הדברים האלו..."

ראש הישיבה: "אצל הבולשביקים — היהודים לחמו! הייתה מחלקה יהודית שנקראה 'בסקציה' — הם טרחו והלשינו, בגללם סגרו את וולוז'ין. הם תמיד, הבעיות היו איתם. תמיד הבעיות היו איתם. הם לחמו ביהדות. אבל עברנו את זה. עברנו. עברו. בכל כמה שנים יש כאלה בעיות ועוברים."

הרב מילר: "הראש ישיבה, יושבים פה אלפי בחורים, קוראים להם 'פרזיטים' הם פרזיטים!"

ראש הישיבה: **"אלה שקוראים להם — הם הפרזיטים! על מי העולם? הגמרא אומרת: כל העולם ניזון רבי חנינא בן דוסא היה חי מקב חרובין, והעולם כולו ניזון בזכותו. ולו עצמו לא היה שום דבר. העולם כולו ניזון מהתורה! רבי חיים מוולוז'ין אומר: לולא התורה — 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי'. אם רגע אחד לא יהיה לימוד תורה — העולם כולו יהפוך לתוהו ובוהו! נו, כולם חיים בזכות לימוד התורה! הם פרזיטים! אבל לא מבינים את זה, לא כולם זוכים להבין את זה."**

הרב מילר: "מורי ורבותי, זכינו לשמוע כאן דברי אלוקים חיים, הכוונה נכונה לחיים בכל התחומים — מתחומי הלימוד, דרך התפילה והמידות וההשקפה הנכונה, והדרך הנכונה לחשוב. אנחנו רוצים להודות לראש ישיבה על כל השנה, ובמיוחד עכשיו על הטרחה שהראש ישיבה עשה למען הבחורים היקרים המסולאים בפז שגדלים פה. שמענו כאן את ההכוונה הנכונה איך גדלים 'גדול בתורה', איך צריך להרגיש. רוצים לבקש מהראש ישיבה לברך את העולים לישיבות גדולות בהצלחה ובעלייה."

ראש הישיבה: "השם יעזור שכולם ימשיכו לשקוד בתורה ויראה, להיות תלמידי חכמים גדולים, מושלמים גם בתורה, גם במידות טובות. צריך לזכור הולכים לקראת בין הזמנים, להיזהר יותר, להישאר איכשהו מחובר לתורה. אומרים בהפטר של תשעה באב: 'להכרית עולל מחוץ בחורים מרחבות'."

אומרים המפרשים: מתי הצרות מתחילות? שנמצאים בחוץ. שנמצאים בשוק. גם היום, כל אלה שפוגעים בלומדי התורה — כי תופסים אותם ברחובות. בתוך בית המדרש, בינתיים בכל אופן, לא נכנסו לתוך הישיבות. מי שלמד תורה — לא פגעו בו. צריך להישאר קשורים עם התורה. לומדים קצת פחות, אולי פחות פיקוח, אבל מי שקשור עם התורה — לא יארע לו שום עוול."

הרב מילר: "הנה, הראש ישיבה הבטיח: מי שיהיה קשור בתורה וילמד — לא ייפגע. יישר כוח גדול לראש ישיבה, תודה רבה!"

הראב"ד הגאון הגדול רבי יהודה סילמן שליט"א

מאז שלמדתי עם רבי דב קיבלתי מושג מה זה גדול בתורה

הראב"ד הגאון הגדול רבי יהודה סילמן שליט"א, בשו"ת נדיר ופתוח למתקורבים, סיפר בתו"ד על כניסתו לעולם התורה, וההכרות עם מורו ורבו מנהיג הדור מרן הגר"ד לנדו שליט"א:

האמת היא שבשלב מאד מוקדם נוכחתי לראות שיש אברך בכולל שקוראים לו רבי דב לנדו, הוא למד בכולל בסלבדוקא, נלחמתי חצי שנה לזכות להיות חצי שנה להיות חברותא שלו, ואחרי שהצלחתי ראיתי שעשיתי עסקת חיי, למדתי כמה שנים עם רבי דב חברותא 4 שעות ביום.

אני לא חושב שאם ננתח מה שהרווחתי. אז הנקודה הדברים שלא ידעתי, אמנם הוא לימד אותי דרך הלימוד שמחיה אותי עד היום זה נכון, אבל יותר מהכל הוא נתן לי מתנה דרך אגב שהוא לא חשב בכלל. עד שלמדתי איתו, לא היה לי מושג מה זה גדול בתורה, הוא היה אברך בן 35 בכולל, אבל שלמדתי איתו קיבלתי מושג מה זה גדול בתורה.

מה זה עזר לי? הרי אני רחוק מזה שמיים וארץ, אבל עצם המושג לאיזה גדלות צריך לשאוף עוזר לבן אדם לעלות.

אוצר חמד

גליון מיוחד מתורתו ומשנתו של

רבינו מרן פוסק הדור הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'דברי חמד' עבור קובץ 'אוצר הפרשה' • פרשת ראה תשפ"ו

ווי העמודים וחשוקיהם – שאלות משולחנו של מרן שליט"א

אבי הכלה הורה לתזמורת להנמיך את העוצמה ולא שמעו בקולו

שאלה. הזמנתי תזמורת לחתונת בתי, אבי הוא אדם מבוגר, פנה אלי ואמר לי שהוא לא מסוגל להישאר בחתונה משום שהווליום של התזמורת יותר מדי גבוה, והרעש שבוקע ממנה לא נסבל ומפריעה לי לאוזניים וגם לקצב הלב. אמרתי לו שאני יבקש מהתזמורת להנמיך את הווליום. ואכן, נגשתי אל התזמורת ובקשתי מהזמר להנמיך את הווליום. אך הזמר אמר לי שאינו יכול. אמרתי לו, אני משלם לך וזכותי לקבוע לך איזה שירות אני דורש.

אמר לי הזמר, הבחורים בזמננו אוהבים לרקוד רק עם ווליום גבוה, אם אנחנו מנמיכים את הווליום, אנחנו נקבל שם רע אצל הבחורים, שאנחנו תזמורת לא טובה, והם לא יחקרו יותר מדאי מה הסיבה להנמכת הווליום, אלא רק יאמרו שעם התזמורת שלנו אי אפשר לרקוד, ואז אנחנו מאבדים את הלקוחות שלנו, שלא יזמינו אותנו בעתיד.

הודעתי לו מיד, אין שום בעיה, אבל אני לא אשלם לך על תזמורת כזאת שגורמת לאבי סבל. הזמר צחק והמשיך לשיר בווליום גבוה. אבי ראה שהוא לא מסוגל לשהות בחתונה יותר, וקם ויצא מן האולם, ועוגמת הנפש שלנו הייתה מאד גדולה, שבגלל ההתעקשות של הזמר אבי היה צריך לעזוב את החתונה באמצע.

לאחר החתונה הזמר כמובן הגיע לבקש תשלום, ואמרתי לו, אתה לא עבדת אצלי, אני הרי אמרתי לך להנמיך את הווליום ואתה לא עשית כרצוני, אלא אתה עבדת אצל הבחורים, אז שהם ישלמו לך...

טענת הזמר: אני עבדתי אצלך כל השעות, והייתה לך חתונה שמחה, ורק תתאר לעצמך איך הייתה נראית החתונה שלך אם התזמורת הייתה מפסיקה באמצע החתונה. תבין אותנו אנחנו עובדים כהיום בתחרות גבוהה במקום שיווקי, אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו להפסיד את השם שלנו, אנחנו מבינים אמנם את המבוגרים שזה מפריע להם, אבל בשביל זה צריך להביא אטמי אוזנים, לצעירים אי אפשר לשיר בווליום נמוך.

טענת אבי הכלה: אני שכרתי אותך ואתה עבדת אצלי, ואם אני מבקש ממך טענה הגיונית אתה צריך להישמע להוראות שלי, וברגע שאתה לא שומע לי, אתה לא נחשב כעובד אצלי, ואם כן איני חייב לשלם לך. מה הדין?

תשובה: מכיון שהם לא שמעו בקולו שכירותם בטלה משעה זו, והם עובדים כעת ללא מחיר מוסכם, ונראה בדרך פשרה שמשעה זו ואילך שלא שמעו בקולו, יוריד להם שליש מהמחיר.

מקורות ונימוקים

לכאורה היה מקום לומר שצריך לשלם, כי אבי הכלה רצה בהמשך עבודת התזמורת, כי אם היו מפסיקים לשיר ולהרקיד, היה לו בושות גדולות. והראיה, שלאחר שלא שמעו בקולו, ולא הורידו את הווליום, לא אמר להם אני חוזר בי מהשכירות, וברגע זה אני מבטל את העסקתכם, ותלכו לעבוד אצל משהו אחר. וכיון שלא עשה כן, והם כן המשיכו לעבוד אצלו, צריך לשלם להם מחיר מלא, כי הוא רצה שהם ימשיכו לעבוד אצלו, ואם הם עובדים הרי זה בתשלום מלא.

אבל מצד שני, גם התזמורת לא הייתה יכולה להפסיק את עבודתה, כי אז בוודאי שאף אחד לא היה לוקח אותם, כי היה יוצא להם שם של תזמורת שהרסה חתונה והפסיקה את העבודה באמצע, ואז בוודאי אף אחד לא יזמין, אם כן נמצא שגם הם לא רצו להפסיק את העבודה, ושניהם עבדו אחד אצל השני שלא מרצונם.

והנה בקשה זו שביקש אבי הכלה מהתזמורת היא בקשה מאד הגיונית, וגם השלטונות מקפידים על כך עקב הנזקים שיכולים להגרם על ידי העוצמה הגבוהה של התזמורת, ובעלי האולמות מתחייבים לזה, ויכולים לקבל קנס אם יתפסו אותם שהגבירו את הווליום יותר מהמותר, אלא שהם עוקפים את זה בדרכים שונות, ובעלי התזמורת החליטו משיקולים שלהם שלא להיענות להצעה.

ולכאורה ברגע שאבי הכלה שמשלם נותן הוראות ברורות לבעלי התזמורת והם לא שמעו בקולו, השכירות שלהם בטלה, כיון שברגע שהם אינם שומעים בקולו, הם הודיעו שאינם שכירים שלו, וכיון שהשכירות בטלה, גם המחיר שקבעו בטלה, וכעת צריך לקבוע מחיר חדש.

ואין הפועלים יכולים לטעון אם השכירות בטלה למה לא אמרת לנו שנפסיק את העבודה, כי הפסקת התזמורת במצב כזה היא דבר האבד, כמבואר בשו"ע (חו"מ סימן שלג ס"ה) ששלחו להביא חליטין לכלה, נחשב לדבר האבד, ואז הדין ששוכר עליהם או מטען.

אלא שיש לדון לפי מה שנקבע כעת את המחיר החדש, שמצינו בשו"ע (חו"מ סימן שלב ס"ד) לגבי בעל הבית או פועלים שהטעו זה את זה במחיר, שכתב הרמ"א הוי כאילו לא שכרו זה את זה כלל, ונותן להם כפחות שבפועלים. היינו שיש לבדוק מה מחיר התזמורת כזו הנמוכה ביותר, ולפי זה נותן להם.

והנה מצינו לענין המשנה מדעת בעל הבית (שם סימן שו ס"ג), כגון שבעל הבית הורה לו לצבוע צמר אדום וצבעו שחור, שבעל הבית אינו משלם לו לפי המחיר שקבעו, אלא נותן לו את ההוצאות או כמה שהשביח, הפחות מביניהם.

ונראה שבענייננו, בוודאי שיש להוריד להם מהמחיר כיון שעברו על דעת בעל הבית, אבל רק חלק מהכסף, והחלוקה היא כך, על השעות ששמעו בקול בעל הבית יתנו להם מחיר מלא, ועל השעות שלא שמעו בקול בעל הבית יורידו להם שליש מהמחיר.

תורת חמד – מעניני הפרשה

וְאֶתְנַפֵּל לִפְנֵי ה' כְּרַאשֹׁנָה אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא אֶכְלֹתִי וּמֵיִם לֹא שָׁתִיתִי עַל כָּל חֲשֹׁאֲתְכֶם אֲשֶׁר חָטַאתֶם לַעֲשׂוֹת הָרַע בְּעֵינֵי ה' לְהַכְעִיסוֹ (דברים ט, יח). נשאלנו מבחור ישיבה שבהיותו בעת משבר ורפיון, הזדמן לו להיות במעמד הכנסת ספר תורה, ואף התכבד בנשיאת ספר תורה, ומרוב התרגשותו ורצונו העז להידבק בה, נדר באחיות הספר תורה, שילמד בתורה תדיר ולא יעזבנה לעולם. הוא אינו זוכר אם הוציא השבועה מפיו, וכמו כן אינו זוכר את הנוסח בדקדוק, רק זוכר שהתוכן היה שילמד בה תדיר בלי להתבטל ממנה, ולאחר מעשה יצא לו להתחרט קצת מנדרו, בהבינו ששעבוד כזה גדול יגרום לו עגמת נפש יתירה כל פעם שלא ילמד כראוי או שיתבטל מכל טעם שיהיה, וזה ימנע ממנו הלימוד בשעות שכן היה אמור ללמוד, או עכ"פ יפריע לו. האם יכולים להתיר את השבועה?

והנה תחילה עלינו לדון איך חייב בן הישיבה לנהוג כאשר נדר שילמד תורה תדיר ולא יעזבנה לעולם. והנה, מעשה שהיה באשה שנדרה בעת צרה, לא ליהנות מבנה, כי רוצה שיעסוק בתורה בלבד. נדר זה נעשה לפני דלתות חדר ניתוח, כשהבן חלה והוא זקוק לרחמי שמים, הניתוח ב"ה הצליח, וכעת שאלה אם הבן, האם מותר לה לבקש ממנו למזוג לה כוס קפה, או להדליק לה את החשמל בבית, כי הרי נדרה לא ליהנות ממעשיו, כדי שיהיה פנוי ללימוד התורה?

השבנו לה, הנה מצינו במסכת נדרים (דף לח ע"ב) המדיר בנו לתלמוד תורה מותר למלאות לו את הנר, ופירש הר"ן: האב הדירו שלא יהנה אביו ממנו. כדי שלא יתבטל מתלמוד תורה, מותר למלאות חבית של מים דמסתמא ממילי זוטרי כי הני דליכא בהו ביטול ללימוד תורה לא אדריה. וכן פירש הראב"ד (פ"ו מנדרים הי"ז), ואם כן גם בענינו מותר לאִם ליהנות מבנה במזיגת כוס קפה והדלקת החשמל.

אך אולי אפשר לחלק ולומר, דשאני מעשה דידן שהיה נדר בעת צרה, ואולי נתכוונה האם לא ליהנות כלום מהבן, כדי שיהיה כולו קודש לה. ושאלתי שאלה זו את מו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, והשיב: מסתבר שבזמן פגרא של הבן דהיינו ערב שבת אחר חצות, ובימי בין הזמנים לא התכוונה לאסור, מאחר וכך הם סדרי הישיבות, ולכן תשאל על הנדר, ותידור מחדש, ותפרש בהדיא שלא מתכוונת לזמן זה של פגרא, יעוין בחשוקי חמד עמ"ס שבת (דף לב ע"ב).

גם אנו נאמר כך, שבן תורה הנודר ללמוד תורה תדיר ולא יעזבנה לעולם. מסתבר שאין בכלל זה זמני הפגרא דהיינו מעבר לסדרי הישיבה, והלומד בסדרי הישיבה בחשק ולא מבטלם, נחשב לעוסק בתורה תדיר ולא עוזבה, ולכן אם יכול לעמוד בזה נחשב כממלא נדרו.

ויעוין בספר ארחות יושר (ערך ביטול תורה, עמוד יא) שכתב בשם הגר"א שאם ילמד הרבה בלי הפסק, דעתו תתבלבל עליו, ועל כן בכדי לאוקמי גירסא צריך הוא מזמן לזמן לשיחה קלה, וכך כתב התפארת ישראל במשניות בקניני התורה שהם "במיעוט שיחה" כלומר מיעוט שיחה יפה לתורה. כדי שתנוח הנפש קצת על ידי זה, עכ"ל.

נמצא שכל בן תורה יכול בעצם לעמוד בנדר זה. והנה נאמר בפרשת עקב (כאן): "ואתנפל לפני ה' כראשונה ארבעים יום וארבעים לילה", וכתב על כך בהעמק דבר, אין הכוונה שהתפלל בתמידות ארבעים מעת לעת, שזה אי אפשר בשום אופן... אלא שעלה בכל יום להר, להתפלל, ואח"כ ירד, עכ"ל. הרי שאם אדם עושה מה שיכול, נחשב כעושהו כל היום, ואם התלמיד הנ"ל לא יכול לעמוד גם בזה, כי עצם השבועה מפריעה לו, אפשר להתיר לו את השבועה.

וזאת על סמך החכמת אדם (כלל ק, בינת אדם שער איסור והיתר סימן עה אות צה) דמי שיקבל על עצמו ללמוד בכל יום שיעור קבוע, ואם יעבור על זה יקנוס עצמו לתת זהוב לצדקה, ועתה מתחרט על כך משום שלפעמים צריך הוא ללמוד דברים אחרים, ואין אדם לימד אלא במקום שליבו חפץ, ומחמת זה נתבטלו שאר קביעות הלימוד שהיו לו מקודם, יכול להפר נדרו. גם החת"ס (לקוטים יו"ד סימן מה) כתב שאם הנדר מפריע לו יכול להתירו.

לפי זה, אם התלמיד הנ"ל יטרד, ולא יוכל ללמוד כלל מחמת שבועתו, כי עצביו מתוחים, יש להתיר לו שבועתו. מאחר והיא מפריעה ללימודו, לאור זאת נראה: שיש להפנות את הבחור למשיג או לראש הישיבה ויבחנו את הדבר, אם ניתן להסביר לבחור שעליו ללמוד בחשק את ג' סדרי הישיבה, ואח"כ לנוח, וגם ניתן לשוחח שיחה קלה בת כמה דקות באמצע הסדר, יש להשאיר את השבועה.

הליכות חמד – לימי בין הזמנים

תפילה במקום פרוץ או תפילה אחרי השקיעה

א. יצאו לטיול בבין הזמנים, וכמה דקות לפני השקיעה נזכרו שלא התפללו מנחה, והם נמצאים במקום פרוץ [בלי מחיצות או אילנות], ומסתפקים האם להתפלל שם מנחה כדי להספיק את השקיעה, או שיתפללו אחרי השקיעה במקום מוקף מחיצות. ונראה דלשיטת הגר"א (או"ח סימן רסא) והחזו"א (דינים והנהגות פ"ט ס"ה) שאין מתפללים מנחה אחרי השקיעה, עליהם להתפלל במקום פרוץ, דאין להם אפשרות אחרת. אך לשיטות הסוברות (שו"ע ורמ"א, פמ"ג סימן פט, כה"ח סימן רלג סק"ה) שלכתחילה אפשר להתפלל אחרי השקיעה, בוודאי עדיף שימתינו כדי שיתפלל במקום ראוי. ולסוברים שרק בשעת הדחק אפשר להתפלל לאחר השקיעה (משנ"ב סימן רסא סקי"ד, רב פעלים ח"ב או"ח סי' יט), נראה דכיון שהתפילה במקום פרוץ היא חציפות, יש להעדיף את הבדיעבד של תפילה לאחר השקיעה, מאשר את התפילה עם חציפות [ווי העמודים (גליון קטו עמ' סב)].

לשכור צימר מאדם שומר תורה ומצוות

ב. מי שבא לשכור צימר לבין הזמנים, ויכול לשכור צימר מאדם שומר תורה ומצוות, וכן יכול לשכור צימר בזול יותר מאדם שאינו שומר תורה ומצוות, נראה שיש להוסיף עד שתות [שישית] כדי לשכור מיהודי שומר תורה ומצוות, ואם ההפרש הוא עשרה אחוז הרי שזה פחות משתות, ויש להעדיף את הצימר של השומר תומ"צ [ווי העמודים (גליון קצו עמ' סח)].

לנסוע לטבריה כדי לברך 'שעשה לי נס'

ג. אנשים ששחו בכינרת ונסחפו לעומק הים, והצליחו לשרוד בחסדי ה' 8 שעות רצוף, עד שחילצו אותם בנס גמור, יש להם לברך ברכת 'שעשה לי נס במקום הזה'. ונראה שמדי שנה בשנה בבין הזמנים כשנוסעים לנפוש בצפון, יש ענין לנסוע דווקא לטבריה, כדי שיוכלו לברך את הברכה, כי יש מצוה להודות להשי"ת על חסדיו הגדולים, ולכל הפחות פעם בשנה, ואין לך הודאה להשי"ת גדולה מלברך את הברכה בשם ומלכות [חש"ח נדרים (עמ' תנו)].

יו"ל ע"י מערכת דברי חמד - לתרומות והנצחות: a0527642209@gmail.com

ניתן להאזין לפסקי הלכה המתעדכנים ממרן שליט"א בקו שיח יצחק: 03-3130582

לקבלת הקובץ השבועי המלא 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

כארי יתנשא

נידונים בהלכה וגנוזות מתורת רבינו מרן פוה"ד הגר"י זילברשטיין שליט"א

יו"ל ע"י מערכת 'אוצר הפרשה' – גיליון מס' 33

'אבני חמד'

משיא ומתן בענינים שונים מבנו חביבו של מרן שליט"א הגאון רבי אברהם יעקב זילברשטיין שליט"א, כפי שנדפס בספריו – ובהם תירושים והערות ממרן רבינו שליט"א

בענין עוסק במצוה ונזדמן אח"כ כיבוד אב

ונראה ליישב, שהגמ' סברה שאם כבר התחיל במצות כיבוד אב ואח"כ הזדמנה לו מצוה חייב להמשיך בכיבוד אב, משום שכיבוד אב לא גרע משאר מצוות שעוסק במצוה פטור מהמצוה, והפטוק ממעט רק שאם לא התחיל בכיבוד אב לא יתבטל ממצוה להתחיל עכשיו בכיבוד אב. וכן מבואר בספר ברכי יוסף (או"ח סי' לח) בשם הר"ן והריטב"א בקידושין, שאם כבר עסק בכיבוד אב אינו מפסיק למצוה אחרת.

ולפי"ז חידש אאמו"ר שליט"א, שאם יש לפניו שתי מצוות, האחת כיבוד אב והשני מצות פדיון הבן וכבר התחיל במצות כיבוד אב פטור ממצות פדיון הבן, אולם פקפק בדבר, כיון דפדיון הבן הוי מצוה ממונית ומי יימר לן דגם במצוה ממונית אמרינן הכי.

אבל שוב אמר לי אאמו"ר שליט"א, דגם יסוד מצות כיבוד אב הוה חיוב דיש בה לתא דחיוב השבת החוב דיש בה כעיון חיוב ממון (אבני אש ח"ב עמ' תרפ).

ביבמות (דף ה ע"ב) יכול אמר לו אביו אל תחזיר אבידה אלא עסוק בכבודי ישמע לו, ת"ל איש אמו ואביו תיראו וכו' כולם חייבים בכבוד ה'. ופריך בגמ' (ב"מ לב ע"א) פשיטא – אין עשה דכיבוד דוחה ל"ת ועשה דאבידה.

והקשה הקובץ הערות (ס"ח אות ט') וז"ל: וקשה דהא איצטריך קרא היכא שכבר היה עסוק בכיבוד אב ואח"כ נזדמנה האבידה, דעוסק במצוה קלה פטור ממצוה חמורה. וי"ל דכיון דבאבידה איכא ל"ת, אינו נפטר משום עוסק במצוה אלא ממצות עשה ולא מל"ת. ואכתי קשה, דמ"מ כיון דמהעשה מיהא נפטר משום עוסק במצוה ותו ליכא אלא ל"ת גרידא, אפשר לדחותה מפני מצות עשה דכיבוד. ולפי מה שכתבו התוס' בקידושין (דף לד ע"א סוד"ה מעקה) דל"ת שיש עמה עשה גם הל"ת חמירא ואינה נדחית מפני עשה, אתי שפיר. אבל דבריהם בזה אינן מוסכמין וכו'.

אוסף שמועות

המחזיר ספר תורה למקומו האם מותר לו לעבור לפני המתפלל בחזרתו

שאלה: בהרבה שטיבלאך שמתקיימים בהם מנינים לתפילת שחרית בזה אחר זה, אין ארון קודש בכל אחד מהשטיבלאך, והמתפללים מביאים את הספר תורה מהשטיבל הגדול שבו נמצא ארון הקודש לשטיבל שבו הם מתפללים ומחזירים אותו לאחר מכן לשטיבל הגדול. והנה אירע באחד מימי חול המועד, שבעשה שהחזירו את הספר תורה למקומו עמדו בשטיבל הגדול קרוב לשמו"ע של שחרית, וכגשמו המכניס להכניס את הספר תורה לארון נוכח לדעת שלא יוכל לחזור למקומו ולהתפלל מוסף עם המנין שלו אם לא יעבור לפני הרבה מתפללים בשטיבל הגדול. וכעת הוא מסתפק מה עליו לעשות, האם להישאר במקומו עד שיסיימו המתפללים תפילתם ואז יחפש מנין לתפילת מוסף, או לעבור לפני המתפללים, או שיתפלל תפילת מוסך ביחד עם הציבור שמתפלל כעת תפילת שחרית.

ופסק רבינו שג' דרגות יש בדבר: אם יכול להמתין על מנין אחר שיתחיל מוסף לאחר שיגמרו בשטיבל הגדול שחרית ויתפלל עמהם תפילה גמורה בציבור, בוודאי זה עדיף טפי, ואם קשה עליו להמתין, יכול להתפלל מוסף יחד עם הציבור שמתפללים כעת שחרית. אמנם אם רוצה לחזור למקומו ולהתפלל שם, גם בזה יש לצדד להקל, מכיון שחשיב צורך מצוה, שהרי יתכן שבמנין שלו ממתנינים עליו שיחזור [שאין ראוי להתחיל קדיש עד שיחזור המוליך את הספר תורה למקומו], ואם יתעכב בשטיבל הגדול ה"ל טירחא דציבורא וחשיב צורך מצוה ומותר לעבור לפני המתפלל בשבילו. (וישמע משה ח"ד סי' מ).

קנה עליה של במקום כהן ונכנס אח"כ כהן לביהכנ"ס

שאלה: מעשים שבכל יום בבתי כנסת שבהם מוכרים את העליות בימי החול, שבשעה שהגבאי מוכר את העליות אין כהן בבית הכנסת והגבאי מציע את העליות של הכהן והלוי למכירה, והנה אירע שהגבאי הציע את כל שלושת העליות למכירה כאחד, והקונה יכבד למי שירצה, ואחד המתפללים קנה את העליות ולאחר מכן קודם שקראו לראשון נכנס כהן לביהכנ"ס. מה יעשו כעת, האם יש לתת לכהן את העליה הראשונה, או שמכיון שלא היה נוכח בעת המכירה הפסיד זכותו, ואם נאמר שהכהן מקבל את העליה שלו, כמה צריך לשלם הקונה עבור מה שקנה.

ופסק רבינו שהקונה חייב לשלם לבית הכנסת את מלוא המחיר ולקרוא לכהן לעלות ראשון לתורה, ואין הקונה מפסיד כלום בזה שהוא קורא לכהן, דאדרבה הרי הוא זוכה בזה לקיים מצות עשה של "וקידשתו", ואין זה גורע כלום מחלקו, אלא אדרבה מייקר את המצוה שקנה ומוסיף עליה, ולכן אין לו לפחות כלום ממה שנתחייב לשלם לבית הכנסת. והנה הקריאה בתורה היא מדרבנן, והקריאה לכהן היא מצווה דאורייתא, ובוודאי ראוי לקרוא לכהן בעין יפה ותהי משכורתו שלימה מן השמים. (וישמע משה ח"ד סי' מד).

...

שנים שנתעצמו ביניהם אודות קניית עליה ובא השלישי והכריע ביניהם

שאלה: ראובן ושמעון נתעצמו ביניהם אודות קניית עליה שהייתה בה חשיבות מרובה עבור שניהם והעלו את המחיר עוד ועוד עד שהציע שמעון לשלם בעדה 1000 ש"ח. לוי ראה שראובן משתוקק מאד לקנות את העליה ואין בכוחו לשלם בעדה יותר מ-1000 ש"ח, קם והציע בעד העליה 1050 ש"ח וזכה בעליה. לאחר מכן, הוא כיבד את ראובן לעלות לתורה. אחר השבת אמר לוי לראובן שלא הייתה כוונתו לשלם בעד העליה אלא רק חמישים ש"ח, ולא נתכוין בהצעת המחיר לשלם את כל דמי העליה אלא לעזור לו לקבל את העליה במחיר שהסכים לשלם [והראיה שהרי כיבד את ראובן בעליה], ואם היה מסכים לשלם סכום כזה, היה עולה בעצמו לתורה. אך ראובן אמר, שמכיון שהוא לא קנה את העליה, אין עליו חיוב לשלם בעדה כלום, ולוי צריך לשלם את מלוא הסכום שנתחייב, הדין עם מי.

פסק רבינו שלוי פטור מלשלם את הסכום המלא של 1000 ש"ח, משום שיש כאן אומדנא דמוכח שלא נתכוין לקנות את העליה לעצמו אלא להשקיע את המחלוקת והמריבה ולהכריע בה. ואין ראובן יכול לפטור את עצמו לגמרי מן התשלום, שהרי ההצעה האחרונה שהציע עדיין בתוקף עד גמר המכירה, שהרי אם היה לוי חוזר בו מן ההצעה קודם שנגמרה המכירה, היה הגבאי חוזר ממילא להצעה האחרונה שהציע שמעון או ראובן, הרי שההצעה שלהם עדיין בתוקף עד גמר המכירה. ומכיון שיש כאן אומדנא דמוכח שלוי קנה את העליה עבור ראובן, משלם ראובן כמה שהציע, ולוי משלם את היתרה.

וכתב הבאר היטב (סי' שו סק"ח) שהיה מנהג חסידי אוסטרייך שכל מי שהציע סכום לקנות את המצוה, אע"פ שלא זכו במצוה בסוף, שילמו כולם את הסכום שהציעו. ואמנם כהיום לא נהגו כן, אבל עכ"פ למדנו שיש מקום לסברא שכתבנו שההצעה שהציע ראובן יש לה עדיין תוקף למרות שלוי הוא זה שזכה במכירה. (וישמע משה ח"ד סי' מז).

...

שרף בול לחבירו ונתייקר השני, האם עובר בבל תשחית¹

שאלה: הסתפקו בבי מדרשא (ודיבר על זה גם מרן שליט"א בחשוקי חמד עמ"ס ב"ק עמ' מ"ד) בראובן שהיה לו שני בולים יקרים ונדירים, ובא שמעון חברו ושרף לו בול אחד, ועי"ז התייקר ועלה שווי של הבול הראשון בכפליים, האם חייב לשלם על כך, דאמנם הזיק לו בכך ששרף את הבול, אך לא חיסרו ממון, משום שע"ז מחיר הבול השני התייקר, והעיר הגרא"ח שצי"גל שליט"א דלכאוי יש לדון דהשורף עבר ג"כ ב'בל תשחית', משום שהבול היה ראוי לשימוש והשחיתו.

תשובה: מסתבר שעובר על בל תשחית, כי מפסיד את העולם, שכעת יש רק בול אחד.

נבקש מכל הקוראים: מכל מי שיש לו באוצרותיו תשובות בכת"ק ממרן רבינו שליט"א, אם יוכל לשגרם למערכת, ונפרסמם כאן בגליון לזיכוי תועלת הרבים. אין להעתיק ללא רשות בשופר"א. לתרומות והנצחות לסיוע הוצאת הקובץ יש לפנות למערכת דברי חמד.

הערות הארות והוספות יתקבלו בברכה במייל מערכת 'דברי חמד': a0527642209@gmail.com

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בשליחת מייל לכתובת הנ"ל.

נערך ע"י 'אוצר הפרשה': a169258235@gmail.com

¹ נשאל עי"י נכדו חביבו הגר"ח מלין שליט"א, מתוך ספרו לשוח בשדה (עמ' תקי"ב) עי"י.

פרשת עקב

יסוד קיומה של תורה

ושמרתם ועשיתם

ידוע לנו שנטמאו, אך כל שאין ידוע לנו טומאתם הרי הם בחזקת טהרה. מה שאין כן תרומה וקדשים ילפינו מקרא ד'משמרת תרומות' דלרום מעלתם הם נפסלין בהיסח הדעת, אף אם אין ידוע לנו שנטמאו, כל שאין לנו ידיעה ברורה על 'שימור' פסולים הם.

ומחדש הבית הלוי דכשנאמר לגבי תורה ומצוות הלשון 'שמירה' התחדש דדברי תורה צריכין גם כן שימור, ואם חלילה מסיח דעת אפי' לרגע קט מתורה ומצוותיה נפסלים, כי שמירה היינו בלא היסח הדעת כלל.

מעתה מתגלה לנו דכאשר רוצים להישמר שלא להיכשל במצוות שאדם דש בעקביו, דלכאור' קשה מאוד לחשוב היאך שייך להישמר בזה, שכן אם דש בעקביו לא יועיל 'חיזוק' בזה דסו"ס אין מרגיש ודש בעקביו, אך להאמור על ידי שאדם 'אין מסיח דעתו' אז זוכה שיהיו הדברים מתקיימים אצלו, ולא יהיה נכשל גם בדברים שאדם דש בעקביו.

שאדם דש בעקביו

הערים אע"פ שאין קולטות עד הבדלת הערים שבארץ כנען, ומפרש זאת שמשא רבינו בשלימותו נכסף לעשות 'חצי מצות עשה'. וזה בדרך כלל אדם דש בעקביו כיון שמעשהו אינו מקיים את הכל.

זו מעלה בקיום המצוות, כיון שרוב בני אדם אם צריכים לעסוק באיזה עניין, אזי אם באפשרותם לגמור הדבר בשלימותו יעשו זאת בחשק רב, אך כאשר אין באפשרותם להשלים המעשה, כגון הבדלת הערים הנז', דבאפשרותם לעשות רק את חלקם ואפי' שבכך לא יושלם העניין, הרי שיש קושי גדול יותר בקיום זה, ובד"כ מצוות שאין נשלמות ע"י הם גם כן בבחינת שאדם 'דש בעקביו' ומתפרה מקיומם.

החיבור התמידי של האדם לתורה ומצוותיה ללא היסח הדעת כלל, הוא המסייע בעדו, שבכל שעה ושעה יהיה עוסק ומתאמץ להיות עושה רצונו יתברך, ולא יפריעהו היצר דמה איכפ"ל לאדם החפץ בקיום רצונו יתברך אם יהיה נעשה על ידו השלמת הדבר או רק חציו, מאחר וסוף סוף זה רצונו יתב' ממנו, אין לו כל טעם לעסוק במחשבות היצר המבקש לתלות זריזותו בשאלה האם המצווה תהא נשלמת במעשיו או רק חציה.

היה עם לבבי לבנות

שיאמרוהו הלוויים בחנוכת הבית בימי שלמה. והתמיהה קשה היא מאי שייך 'חנוכת הבית לדוד', הלא שלמה הוא שבנה את הבית, ככתוב (שמואל ב' י"ז י"ב) 'והקימתי את

כתיב (דברים ז' א') 'והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אתם ושמר' ה' א-לקיך לך את הברית ואת החסד "וכו' פרש"י "אם המצוות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון", כלומר אם תשמעו ותשמרו ותעשו את המצוות שאדם דש בעקביו תזכו לושמר ה' א-לקיך לך את הברית והחסד.

מבואר בזה כי יש מצוות שאדם דש בעקביו, היינו שאין משים לבו כל כך בדקדוקם, ואופן קיומם, ועד כדי כך אינו שם לבו שאין מבחין שידש' הוא אותם, וזה דש בעקביו. ומוכרחים להתבונן לחפש עצה לזה, דלכאור' אין שייך לומר דהעצה היא 'להתבונן יותר' היות ואלו דברים שהאדם אין מבחין בהם מחמת שדש בעקביו, א"כ מה הדרך להימנע ממצב של 'דש בעקביו'.

יש לזה עצה אחת ע"פ מה שכתב מרנא בעל בית הלוי (עה"ת פ' יתרו), עה"פ 'ושמרתם את ברית' דעניין זה שצריך שמירה לקיום הברית, הוא חידוש בדברי תורה שיש בהם דין 'שמירה', דידוע שחולין אין נפסלין אלא אם

מצוות שאדם דש בעקביו אין זה דווקא שאומד הוא את חשיבותה של מצווה ונראית בעיניו כי זו מצווה חשובה יותר וזו בהיפך, ומחמת כן משתדל הוא במצווה זו ודש בעקבו במצווה זו. אלא שיש אופנים גם בקיומה של מצווה שמביאים את האדם למצב של 'דש בעקביו'.

דוגמא לה כאשר אדם עושה מעשה מצווה שקיומה של המצווה לא יהיה 'נשלם' על ידו, כמו שמצינו אצל משה רבנו שנצטווה בעניין ערי מקלט ונאמר (לעיל ד' מ"א-ג') 'אז יבדיל משה שלש ערים' ופרש"י שמשא רבנו היה חרד לדבר, והבדיל את הערים אע"פ שאין קולטות עד שיבדילו השלוש ערים של ארץ כנען, דמ"מ אמר משה מצווה שאפשר לקיימה אקיימנה".

ובאמת זה דבר שיצרו של אדם מביאו להיות דש בעקביו כיון שבלאו הכי בעשותו את חלק המצווה שבידו, עדיין לא יהיה מתקיים בזה כל המעשה, דהא גם אחר שהבדיל משה אין הערים קולטות. [אומנם המאירי (בית הבחי' מכות ט' ע"ב בד"ה המשנה השמינית) נקט דעצם הבדלת הערים ע"י משה היא מצוות עשה שלימה, דלא הבדיל משה רבינו לקלוט אלא לקיים מצוות הבדלה ע"ש. אולם] מבואר ברמב"ם לפרש את המשנה (אבות פ"ד מ"ב) 'בן עזאי אומר לעולם הוי רץ למצווה קלה כבחמורה' על כגון דא שמשא רבינו הבדיל

זריזות זו להשתדל בעשיית הדבר אף שלא יהיה נשלם בכך כל המעשה, מצינו גם בעניין בניין ביהמ"ק, דכתי' (תהלים ל') 'מזמור שיר חנוכת הבית לדוד' ופרש"י

זרעך אחרִיך וכו' הוא יבנה בית לשמי" וכן בדברי הימים (א' פכ"ב ז') "הנה בן נולד לך וכו' הוא יבנה בית לשמי" א"כ מאי חנוכת הבית לדוד.

והביאור כאמור מחמת שהיה דוד המלך עושה כל מה שביכולתו לעשות למען בניין הבית, יגע ועסק בבניין בית המקדש ובהכנת כל הציוד (דה"א כ"ב ה') ואף את בעלי המלאכה ותוכניות הבית, בכך שעשה כל שביכולתו אפי' שע"י לא נשלם הדבר, זכה לחנוכת הבית לדוד.

כי זו העבודה האמיתית שלא להיות דש בעקביו, ואף במצוות שנראה דלכאור' בעת הזו 'לא אהנו מעשיו' כיון

עבודה בלא היסח הדעת

שלא נשלם דבר בעשיית חצי המצווה, אך האמת היא כי עבודה שלימה היא להיות עושה את כל מה שמוטל עלי אף שאינו משלים את הדבר, כן הוא בבניין הבית, כך היה בהבדלת הערים ע"י משה, וזה היפך טבעו של אדם להיות דש בעקביו ומתעצל בקיום מצוות כי האי.

כאמור זוכים לזה רק ע"י חיבור תמידי של אדם לתורה ומצוותיה ללא היסח הדעת כלל. ומחמת זה עוסקים לעשות רצון ה' בכל עת ושעה, ואין עוסקים במחשבות היצר האם מעשי יהיו משלימים את הדבר אם לאו, כיון שבלא היסח הדעת באים לדרגה שהשיקול היחיד הוא לעשות את רצון ה' בכל מעשה ומעשה.

מאויביהם הרי זה כבר ניתוק מהקב"ה, שהרי מי שמחובר סמוך הוא ובטוח.

הוא הדין אף לענייננו אם לא יהיה האדם מסיח דעתו כלל, יהיה מחובר כל כולו לרצונו וציוויו של הקב"ה, הרי אף מצוות אלו שאדם דש בעקביו ואינו משים לבו עליהם כלל, אם לא יסיח דעתו מעבודת ה' ישים את לבו עליהם, ולא יהיה נמנע אף ממצוות קלות שאדם דש בעקביו.

כח זה שלא להסיח את הדעת, זוכים לזה ע"י שקיעות בתורה, וככל שהאדם שקוע בתורה אזי דבוק הוא בה', וממילא כל מעיניו ורצונו לקדש את שמו יתברך ולעשות רצונו, וע"י כך זוכים.

מוטב שתיעקר תורה?

תשתכח תורה, כיון דכשגוזרים 'תיעקר תורה' הרי נעשה זה בניין וחיזוק עצום לקיום התורה.

אם היו הם שואלים אותנו היינו צריכים לומר להם כי כלל אין מבינים את המהלך שלנו, אין שייכים הם בדברי חז"ל הקדו' ועומק כוונתם, ואנו אדרבה ככל שגוזרים עלינו יותר אנו מתחזקים יותר, גזירת 'תיעקר תורה' שלהם היא מחזקת אותנו במלחמה להיות 'מקיימי תורה', וככל שיוסיפו לגזור תוספי התורה ותתקיים, בבחינת הם אומרים פן ירבה ואנו זוכים לכן ירבה. הגזרות האלו משפיעות השפעה עצומה, אבל בהיפך הגמור ממה שמתכוונים המסכנים שגוזרים אותם.

אך לעומת זאת מצב של שכחת התורה, שבא ומתהווה מתוך שאננות ואדישות, פרי יצירת היסח הדעת הוא הסכנה האמתית, כי הוא קושי גדול להיאבק בשכחה הזו, להכי מוטב שגוזרים שתיעקר תורה, ואדרבה, התוצאה היא חיזוק עצום במלחמה לקיומה של תורה.

מי ששואל את עצמו עתה בתקופת ביה"ז, כאשר אין מצויים בביהמ"ד כבימי ה'זמן', אומנם ב"ה יש ישיבות ביה"ז אך עדיין מבחינים כי זה יומי דפגרי, א"כ איך מתחזקים בעניין הזה של לא להיות מסיח דעת, והאמת כי זו שאלה שיכולים לדון בימים של 'שכחה ושאננות' אך בימים של גזירת 'תיעקר תורה' ימים של מלחמה, הרי שזה מעורר כל אחד גם בימי ביה"ז לעמוד על המשמר ולא להסיח דעת לרגע אחד קט, בכוח הגזרות שלהם אנו נעשים לוחמים, אבל מהסוג הנכון, וככל שהם גוזרים יותר אנו זוכים להיות נלחמים יותר ובה ממש מתהפך גזירתם שלא תהא עקירה כי אם קיום גדול לתורה.

רמז לדברים אלו כתב הגר"ש וולבה זללה"ה (עלי שור ח"ב ע' תנ"ז) על שאמר מרע"ה לישראל 'חזקו ואמצו כי ה' אלקיך ההלך עמך לא ירפך ולא יעזבך' פרש"י "לא יתן לך רפיון להיות נעזב ממנו" ובמק"א פרש"י "לשון לא ירפך לא יפעיל, הוא לא יתן לך רפיון לא יפריש אותך מאצלו".

וכתב שם להמחיש זאת בדרך משל, כביכול הקב"ה מחזיק את ישראל בשתי ידיו, והוא יתברך לעולם לא יעזוב את ישראל, רק שהאדם יכול להישמט ולילך לו ולבעוט ח"ו, כמשל הילד אשר יחלוץ ידו מיד אמו וילך לדרכו. ואמר מרע"ה לישראל חזקו ואמצו להיות חזקים ותקיפים מאד במה שהוטל עליהם שלא להינתק אפילו ניתוק דק מהבורא ב"ה, כי עצם זה שיהיו פוחדים

איני יכול ואיני רשאי להתעלם ולהימנע, מלהקנות לכלל ציבור שומרי המצוות ובפרט מעמידי העולם עוסקי התורה בני הישיבות, דברים שהם סוד ויסוד קיומנו לאורך גלויות וגזרות רבות, וככל שאמרו פן ירבה זכינו לכן ירבה.

רבים תמהים מה זה ועל מה זה, שכבוד שמים מתחלל וגוזרים גזירות איומות ות"ח נראים כמתבזים על ידי עמי הארץ שיחזרו בתשובה. יש להתבונן על כך במהלך חדש כפי שיבואר ע"פ דברי חז"ל, כי גזירות אלו כוחם עצום ורב להיות 'קיום' לתורה הקדושה.

דאי' בגמ' (תמורה י"ד ע"ב) "ר' יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאגדתא בשבתא ודרשי הכי 'עת לעשות לה' הפרו תורתך' אמרי מוטב תיעקר תורה ואל תשתכח תורה מישראל". צריך ביאור היאך יתכן שמוטב שתיעקר תורה ולא תשתכח תורה, 'מוטב שתיעקר תורה' נאכן יש פשט בגמ' דמייירי בכתיבת דברים שבע"פ, אך איך אפשר להסביר מוטב עקירת התורה ולא תשתכח תורה].

הביאור בזה דביסודם של דברים חלוקים הם העקירה והשכחה, דהעקירה הוא דבר שיש מה לפעול וללחום כנגדו, אך השכחה היא בנויה על היסח הדעת, וכמבואר היסח הדעת הוא המחריב את הכל ופוסל בד"ת.

וביותר צ"ל, כי כאשר באים וגוזרים גזירות שיש בהם עקירת התורה, אז אנו מתחזקים ללחום כנגד, וככל שבאים ל'תיעקר תורה' אנו נעשים חזקים ביותר כנגדם, הרי שעל ידי שגוזרים 'תיעקר תורה' הם משפיעים אצלינו חיזוק רב ב'קיום' התורה, א"כ מוטב שתיעקר תורה ואל

שיירת דוד

מתורתו ומכתביו של הגאון הגדול רבי דוד הקשר זצוק"ל
מראשי ישיבת "קול תורה"

מתוך הפרשה

עבודת חודש אלול

תקיעת שופר באלול

והנה תיקנו חז"ל תקיעת שופר בחודש אלול, וצריך לבאר מה ענינו ומטרתו.

הטור בתחילת הלכות ראש השנה, הביא דברי הפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ו) שתוקעים בשופר בראש חודש אלול. והטעם לזה שכאשר משה רבינו עלה בפעם השלישית להר סיני, בראש חודש אלול, תקעו בשופר, כדי שהעם ידעו ממתי למנות ארבעים יום, ועל ידי אותו שופר נתעלה הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר עלה אלקים בתרועה. וכל החודש תוקעים, שנאמר אם יתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, עד כאן.

והנה יש לדקדק בזה, א. מדוע התעלה הקדוש ברוך הוא על ידי אותו שופר שתקעו כדי למנוע טעות.

ב. מדוע אם אז תקעו למנוע טעות, אנחנו גם חייבים לתקוע.

ג. מדוע בזמן ההוא הודיעו דוקא בשופר, הרי היו יכולים להודיע על ידי שיעבירו כרוז במחנה שיודיע מפורש שהיום הוא היום הראשון לעליתו של משה רבינו, ומונים רק מהיום, וזה יעיל יותר מתקיעה בשופר.

ד. הנה הטור מביא שני טעמים לתקיעה באלול, א' כי תקעו כשמשה רבינו עלה להר סיני, ב' כי שופר מעורר לתשובה, והנה הוא מביא אותם כאילו הם טעם אחד, ולא כתב ועוד טעם יש וכו'.

ואף אם נאמר שהטעם הראשון הוא רק לתקיעה בראש חודש עצמו, והטעם השני לכל החודש, דבאמת בפרקי דרבי אליעזר שם, לא מבואר רק שתוקעים בראש חודש גופא, ומה שתוקעים כל החודש אינו מבואר שם. מכל מקום עדיין קשה, שלכאורה אחר הטעם שצריך לתקוע כל החודש אין צורך כבר לטעם של התקיעה בראש חודש.

כשנזהר שלא יחטא יש עילוי לה' יתברך

ונראה בזה, שהנה החיוב המוטל על האדם, הוא לשמור על

מצוות ה' ולא להכשל, אולם האדם שהוא ירא שמים באמת, הרי הוא מחפש דרכים ועצות כבר קודם לכן שלא יכשל אחר כך, ואינו מסתפק בכך לומר שיתגבר על המכשולים לכשיבואו, אלא מרוב חרדה שמא יעבור על דבר ה', מחפש תחבולות מראש להתרחק מהמכשולים, וכמה שמחפש יותר תחבולות, הרי הוא מראה את חשיבות דבר השם אצלו, ואת רצונו וחפצו לשמור את דבר השם.

ולכן כאשר בני ישראל תקעו בשופר כשעלה משה רבינו, כדי למנוע טעות, אנו רואים, שלא הסתפקו בכך שיחליטו שהפעם לא יכשלו, אלא חפשו תחבולות למנוע את הכשלון, וזה מראה את גודל יראתם מלעבור על דבר השם, ולכן אמרו שעל ידי שופר זה התעלה שמו של הקדוש ברוך הוא, שהיה בזה עילוי גדול לה' יתברך, בזה שהראו את גודל יראתם ופחדם להכשל מעבירות, וזו קבלת עול אמתית.

איך טעו במה שבושש משה לבוא

והנה, באמת הקושיא מדוע בושש לבוא, אינה קושיא כל כך גדולה שמצדיקה את חטא העגל, שהרי התירוץ שהיום הראשון לא נמנה, כי לא היה כל היום בהר סיני, אינו תירוץ קשה כל כך, ומן הסתם בני ישראל היו יכולים לתרוץ לעצמם קושייתם. ועוד, שאף אם יש קושיא, אין בכך הצדקה למעשים חמורים כאלה, שהרי אי אפשר שעל ידי קושיא אחת ישנו את כל אמונתם.

אלא בהכרח הביאור בזה, שעם ישראל (כמובן לפי מדרגתם במעמד הר סיני), היו מוכנים לחטוא, שהיה להם רפיון בחוק האמונה, והקושיא מדוע בושש משה, היתה רק ההזדמנות לחטוא.

והנה כאשר נמצאים במצב כזה שרוצים לחטוא, ונחוצה רק הקושיא כדי שיהיה תירוץ לחטוא, לא יעזרו עצות שיכריזו את היום שמשה רבינו עלה וידעו את המנין, שקושיות תמיד אדם יכול למצוא, ופתח לטעות יש תמיד כאשר הוא מעונין בהם, ומה שהיה נחוץ, הוא שינוי הרצון לחטוא.

שתיקה

- א'. עיקר גדול לשמור הפה והדיבור, כי בשתיקה מתעלת המחשבה, ובדיבור נחלשת המחשבה.
- ב'. ברוב דברים לא יחדל פשע, רוב הדיבור מפחית העיון.
- ג'. דברים בטלים אסורים מצד עצמם, ולא רק מפני שגורמים לדברים אסורים.
- ד'. ליצנות אחת דוחה הרבה תוכחות, ומקור הליצנות בדיבור.
- ה'. שמירה על השתיקה היא תרגיל רב תועלת, לשבירת הרצון והמידות, וגם אינו קשה.
- ו'. השתדל לא לדבר דברים מיותרים, ולספר סיפורים אשר אין בהם תועלת, כי רבה הסכנה בדברים בטלים.
- ז'. קודם שתפתח פין שתוק, והימלך בלבך מה תועלת יהיה בדיבור ההוא, לעצמך או לאחרים.
- ח'. לשמור קצת את הדיבור, שגם זה הרבה מאוד.

עצלות

- א'. האדם חייב להתגבר על העצלות הטמונה בו, שאינה נותנת לו להתגבר, ולהתחזק בעבודה בתורה ובאמונה, ובפרט מפריעה העצלות לקבלת עול מלכות.
- ב'. לא להתפנק, להרגיש חובות, ולהשתדל להתגבר על העצלות.
- ג'. להשתדל לשבור היצר ע"י לימוד דוקא במצבים קשים.
- ד'. להתגבר על העצלות, אשר היא מידה נוראה, המקלקלת כל עבודה, וכל מעלה וכל רצון טוב.
- ה'. העצלות מכניסה בלב שאם צריך לעשות חסד עם מישהו, שזה יתפוס הכל, הלב והראש.
- ו'. להתגבר על העצלות המופיעה בכל מעשה, ותמיד היא מופיעה בצורות שונות, עיפות, לשם שמים, מוסר, צדקות וכו'.

ולכן לא היה די בכרוז, והיו צריכים לתקוע בשופר, שהוא בטבעו מחריד את הלב וכמו שהביא הטור ראייה על זה מהפסוק היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, ועל ידי זה יפחדו מחטא ומכשול, ולא יבואו לידי חטא. שתקיעת השופר תוציא מהלב את הרצון לחטוא, וממילא לא תהיינה קושיות כלל, ואף אם תהיינה קושיות, הם לא תגרומנה לחטא.

ולפי זה מובן שבדוקא הם תקעו בשופר, ולא היה די בכרוז, שהתקיעה מחרידה את הלב. והדרך לשים לב היטיב לחשבון הימים צריך לבוא בדוקא על ידי החרדת הלב.

מטרת השופר הייתה להכניס יראת שמים

ולפי זה אפשר להבין יותר בעומק, מדוע התעלה הקדוש ברוך הוא על ידי אותו שופר, כיון שכל עצתם היתה להכניס פחד ויראת שמים בלבם, ובודאי שבזה מתעלה הקדוש ברוך הוא.

ובזה מבואר היטב דברי הטור, שהנה כאשר מגיע חודש אלול, צריך לחזור בתשובה, כי מתקרב ימי הדין, והנה אין התשובה באה מאלוה, אלא כמו שכל דבר בעולם צריך סיבה שתביא את המסובב, כך גם לענין תשובה, צריך סיבה שתגרום את המסובב, ועל זה כתב הטור, שזה נלמד מדור המדבר, איך הוא הדרך לגרום לחזור בתשובה, ומהו הסיבה שתסובב את זה, שהנה כוחו של השופר ותועלתו, שהוא גורם לחרדה ופחד, שעל ידי זה לא יהיה רצון לחטוא. ולכן אנחנו גם צריכים לתקוע בשופר בראש חודש אלול, וכן כל החודש, כדי לגרום לנו לפחד ולחרדה, שזה יסובב את החזרה בתשובה.

ומבואר לפי זה היטיב, מדוע הטור לא הפריד בין הטעמים, כי באמת שניהם טעם אחד, ומה שכוחו וסגולתו של השופר לעורר את הלבבות, זה גופא היה הסיבה של התקיעה בראש חודש אלול בשעה שמשה רבינו עלה להר סיני, וזה גופא סיבה שאנחנו צריכים לתקוע כל החודש. וזה פותח לנו דרך בעבודת חודש אלול, שצריך לחפש דרכים ועצות איך לא להכשל.

ויותר מזה מבואר, שהדרכים והעצות תהינה על ידי קניית פחד ויראה, ובזה יסתלק מעלינו החוסר אכפתיות מטעות. ולכן אנו תוקעים בחודש אלול, שהשופר מחריד את הלבבות, וכמו שנאמר היתקע שופר בעיר והעם לא יחרדו, והוא גורם שלא יבואו לטעות, וכמו בדור המדבר, שעל ידי השופר גרמו שלא יבואו לטעות, ולכן יש עלינו לתקוע בכל חודש אלול, בשופר.

להנצחות וקבלת הגליון מידי שבוע

058-322-5008 | 3225008@GMAIL.COM

רשימת הספרים מכתבי רבינו שיו"ל ער היום בעה"י

שירת דוד - בבא מצינא
שירת דוד - בבא בתרא
שירת דוד - כתובות
שירת דוד - יבמות קידושין

שירת דוד - מאמרים תורה ומועדים
שירת דוד - שיעורי הלכה שבת פסחים
שירת דוד - הגדה של פסח
שירת דוד - מראה מקומות

שיחה מיוחדת לפתיחת זמן אלול הבעל"ט הנוגעת בפרט לבני התורה לכבוד היארצייט של המשיג'ה הגאון הצדיק רבי נתן כהן זצוק"ל

הננו להביא בפני הקוראים הנכבדים שיחה שנערכה במכון אדרת כהן להוצאת שיחות וכתבי המשיג'ה זצ"ל, שנפטר ימים ספורים קודם חודש אלול בפתאומיות בבחינת היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו, השיחה לא נדפסה עדיין מתוך ספר אדרת כהן על המועדים שעדיין לא יצא לאור ועוד חזון למועד בעז"ה.

התקיעות בחודש אלול – להזהיר את ישראל שיעשו תשובה

כתב הטור בהלכות ר"ה (סימן תקפא): 'תניא בפרקי ר"א, בר"ח אלול אמר הקדוש ברוך הוא למשה עלה אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר ע"ג, והקב"ה נתעלה באותו שופר שנאמר עלה אלקים בתרועה וגו', לכן התקינו חז"ל שיהיו תוקעין בר"ח אלול בכל שנה ושנה וכל החדש, כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה שנאמר אם יתקע שופר בעיר וגו' וכדי לערבב השטן'.

והיינו שמקור התקנה של תקיעת השופר הוא במה שתקעו כשעלה משה למרום ונתעלה הקב"ה בשופר זה, וטעם התקנה הוא כדי להזהיר על התשובה וכדי לערבב את השטן. וצריך להבין מהו הצירוף בין הטעמים ומהי השייכות בין מה שתקעו כשעלה משה למרום למה שע"ז יעשו תשובה ויתערבב השטן. ואם הענין בתקיעה הוא שיעשו תשובה, לא צריך את הטעם שתקעו ונתעלה הקב"ה בשופר זה.

ובעיקר הדבר צריך להבין, מדוע נקבעה ע"ז התקנה לתקוע מר"ח אלול ועד ר"ה, הרי מה שתקעו בשופר כשעלה משה למרום, היתה זו רק צורה שבה הודיעו והכריזו לכולם שמשה עלה למרום, והשופר עצמו היה רק הכלי שעל ידו הודיעו את הדבר, ואיזו מעלה היתה בזה שע"ז 'התעלה הקב"ה באותו שופר' שזה יקבע חשיבות לתקוע בו בכל שנה. [וכענין זה מצינו במלחמת יריחו שבאה הישועה ע"י שתקעו בשופר ושמו של הקב"ה התעלה והתקדש ע"י, ואעפ"כ לא תקנו לעשות זכר לזה].

ועל הטעם השני שע"י השופר יעשו תשובה, הקשה הב"ח שא"כ יצטרכו לתקוע עד יום הכיפורים, שהרי התשובה ממשיכה ביתר שאת בעשרת ימי תשובה. ובעיקר מה שע"ז זה עושים תשובה צריך להבין איך זה מועיל בדורות שלנו, שהרי 'היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו' יסודו במה שהיה דרך העולם להזהיר ממלחמה ע"י תקיעת שופר, אבל בזמננו שאין דרך העולם בזה, אין הוא מעורר חרדה בלב האדם. וגם את הטעם שהשופר מערבב את השטן, צריך להבין מה הכוונה בזה, ומדוע הוא נבהל כ"כ מקול השופר.

תקיעת שופר לעורר על הזהירות מהחטאים

ובאמת שיעיקר הדבר שתקעו בשופר כדי שלא יטעו עוד אחרי עבודה זרה, נראה שלא היה זה חשש אמיתי שיחטאו, שהרי הם ראו כבר בעגל מה גרם להם החטא, כששבר משה את הלוחות לעיניהם [וכמבואר בחז"ל שהיה בזה שבח למשה במה ששברם לעיניהם ומשמע שהיתה להם בזה מכה גדולה], וכן במה שהודיעו מהם את הכתרים שקבלו במעמד הר סיני יחד עם כל העונשים שקבלו במגיפה, ובפרט שהרי מבואר בחז"ל שבכל אותו זמן היו ישראל בשק ותענית ותשובה על חטא העגל, וא"כ לא שייך להעלות על הדעת ששוב יחטאו. ועוד שלאחר שכבר טעו בחשבון הימים לא מסתבר ששוב יטעו בזה. אלא צריך לומר שהיה הדבר רק ענין של הרחקה מהחטא, שכיון שהכירו בחומרת הדבר, חששו אפילו מצד רחוק שיוכלו להגיע לזה, ועל כן תקעו בשופר כדי להתרחק מכל חשש שיבואו לידי חטא.

ולפי זה נראה שב' הטעמים שנאמרו בשופר – שבא לעורר שיעשו תשובה עם מה שתקעו כשעלה משה למרום – הם באמת טעם אחד, כי ההתעוררות לתשובה באה ע"י ההבנה הזו שיש לחשוש אפילו לצד רחוק של חטא, וזהו מה שאמרו שהקב"ה נתעלה באותו שופר, והיינו שזה הראה את החשיבות שלהם לענין זה, שהחשש שלא להגיע לשום צד של חטא הוא מפני שברוחניות לא מסתפקים במה שיש אלא מרבים עוד ועוד לחפש עצות. ובשביל לעורר את הענין הזה קבעו להזכיר את אותו שופר לדורות, והיינו שבכל שנה צריך להגדיל כבוד שמים ולא להסתפק בקצת הרגשות של תשובה וחיוזוק, אלא לחפש עוד עצות ותחבולות לעורר חרדה, וההתעוררות הזו צריכה להיות כבר מתחילת חודש אלול, ולא כמו שיש מתפתים לומר כשישיג'ע סליחות נתעורר וכדו', אלא מתחילת החודש האדם צריך לחפש את העצות לעורר את עצמו איך להתחזק עוד ועוד לקראת ראש השנה.

ולפי זה צריך לומר (ויסוד הדברים מר' ישראל) שלא באה החרדה מהשופר עצמו כאזהרה של סכנה, אלא עיקר עניינו הוא להזכיר לנו את התקיעות של ראש השנה כדי שנתעורר ונחפש עצות איך לזכות ביום הדין, וזהו הטעם שאין צריך עוד לתקוע אחרי ר"ה כיון שכל מטרת השופר באלול היא להזכיר לנו את תקיעת השופר של ר"ה ושנכין עצמנו לזה, ומיושבת קושיית הב"ח. [ועיין בדברי הבית יוסף שם שכתב שיש בשופר סגולה שהוא גורם להרעיד האדם מהדר גאווה, וביאור הדבר שהשופר בא להזכיר את היום תרועה, יום שמלך במשפט יעמיד ארץ ומלאכים יחפזו וחיל ורעדה יאחזון ויאמרו הנה יום הדין. ואולי גם מה שאמרו כלפי המלאכים 'בשופר גדול יתקע' היינו לזכור את יום הדין, כי גם הם נזכרים ע"י השופר ביום הדין הגדול והנורא].

ערבוב השטן – להראות שאין אצלנו אדישות

והנה עיקר פעולת השטן היא לגרום לאדם לא להרגיש כל מה שנעשה עמו, והוא הדבר הגרוע ביותר שיכול להיות לאדם, וכמו שנאמר בפרשת נצבים 'והיה בשמעו את דברי האלה הזאת והתברך בלבבו לאמר שלום יהיה לי, כי בשררות לבי אלך למען ספות הרוה את הצמאה וגו' לא יאבה ה' סלוח לו'. והיינו שאדם שמתנהג באדישות וחושב שאינו צריך לפחד משום דבר, זה עצמו עוון, והוא חמור כ"כ שאין הקב"ה סולח עליו. [וכמו שרואים בחומר עניינו של עמלק שנקרא בתורה 'ולא ירא אלקים', ובאמת הרי חומרת מעשיו היתה במה שלחם עם כלל ישראל וקירר את האמבטי לכל האומות שפחדו אחרי קריעת ים סוף להילחם עם ישראל, אלא שכוונת התורה לבאר איך הגיעו עמלק למצב כזה לבוא ללחום בישראל ולא כמו כל האומות שפחדו שזה מפני שלא היה עמלק ירא אלקים, שע"ז מגיעים לאדישות ששום דבר לא מעורר].

ע"ז בא גם עיקר הקטרוג של השטן על עם ישראל, שאף שהם מקיימים את המצוות הם אדישים ולא מרגישים את חומרת הדין, וכנגד זה באים התקיעות להוכיח שאינו כן אלא הם מבקשים לעורר את עצמם להיות חרדים מהדין, ובוזה הם באים לערבב את השטן. ונמצא שג' הטעמים לתקיעת השופר עיקרם אחד, שעצם ההתעוררות הזו היא להראות שאנחנו לא אדישים ומחפשים התעוררויות כדי שלא להכשל בעבירות, וזהו ענין הכבוד שמים שנתעלה בו הקב"ה בתקיעות שעשו כשעלה משה להר וכמבואר.

בדורנו יש להוסיף התעוררות על השופר

וכבר עורר ר' ישראל, שבדורות הקודמים כבר בשבת מברכים אלול היו אנשים רועדים מפחד, למרות שהיו בדרגות גבוהות יותר מאיתנו, וכמו אצל דוד המדבר שהיו 'דור דעה' ומכל מקום חיפשו לעצמם סייגים וריחוקים מהחטא, ובתקיעת השופר העמידו את החרדה והפחד שלא להגיע אפילו לצד הרחוק של החטא. אבל בימינו אין כבר את החרדה מיום הדין וצריכים אנו למצוא אופנים נוספים של התעוררות, וכמו שכתב ר' ישראל באגרת (ע"ג) שלכל דבר יש סיבה ומסובב ומדבר קל לא יסובב דבר כבד, וכענין זה גם ההתעוררות מהשופר לחוד היתה מספיקה בדורות הקודמים שהיו שקועים כולם מבית ומחוץ בתורה וירא"ש, אבל בדורנו לא די בזה.

[וכמו כשצריך להזיז חפץ ממקומו שככל שהוא כבד יותר צריך כח יותר חזק לזה, ולכן למרות שבשביל נייר די ברוח כל שהיא, מ"מ דבר כבד יותר צריך להחזיק ביד או בשתי ידיים ואם הוא כבד יותר צריכים מנוף וכו', וכך גם בענין החרדה מיום הדין, בדורות הקודמים בני האדם היו כמו נייר שכל רוח קלה יכולה להעיף ולהחריד אותם, כיון שחיו ביראה מוחשית כל השנה כולה וממילא באלול די ברוח קלה ובמתעוררות של השופר כדי לעוררם לתשובה, אבל בדורנו שכל השנה לא חיים ביראה, וממילא שלא די בהתעוררות כל שהיא שיש על ידי השופר, והרי זה כמו מי שמפעיל מכונה חשמלית בלי שהיא מחוברת לחשמל שלא הועיל בזה מאומה, וכך מי שלא מחובר ליראת ה' לא תועיל לו תקיעת השופר].

ובאמת במצות השופר של ראש השנה ודאי שאף מי שלא כיון את כל הכוונות שכתב רס"ג וכדו' יצא יד"ה, כיון שעיקר המצוה הוא במעשה התקיעה שנצטוו בתורה, אבל תקיעות אלו של חודש אלול הלא כל תקנתם בשביל ההתעוררות שצריכה לצאת מזה, ובזמנינו שלא באה ע"י ההתעוררות הרי שלא נתקיימה עיקר התקנה. ולכן העצה היחידה לזה היא רק ע"י המחשת הדברים, וכמו שכתב הרב דסלר זצ"ל לבנו שיכול להתעורר לחרדה מיום הדין ע"י שיסתכל מה אירע בכל השנה שעברה וכמה אסונות היו, וכל זה משום שבר"ה הקודם לא התעורר לבנינו מספיק בתפילה.

עיקר העבודה להמחיש את משמעות המעשים

צורת העבודה בדורנו, היא כמו שנאמר בתורה "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", שלא די בידיעה בעלמא שיש דרך של חיים ורח"ל דרך של מות, כי זה יתכן גם אצל הרשעים. אלא צריך להמחיש את הדבר כראיה ממש בהשבה אל הלב, להבין ולהתעורר ע"י שבני התורה חיים בצורה מרוממת, לעומת עמי הארצות שחיים בלי שום ערך, ורק זה מועיל וגורם לשינוי המעשים בפועל.

ומצינו בתורה את חשיבות כח ההמחשה בפרשת ראה שנאמר לישראל שכשיעברו את הירדן ילכו להר גריזים והר עיבל ויאמרו שם את הברכות והקללות. ובחז"ל (סוטה לו, א) מנו כמה ניסים נעשו לישראל באותו יום שעברו את הירדן והגיעו להר גריזים והר עיבל לומר את הקללות והברכות. וצריך להבין איזה צורך היה לומר את הברכות והקללות דוקא שם, שהיה צריך בשביל זה את כל הניסים שמבוארים שם, שהלכו שישים מיל באותו יום וכו'.

ואכן מבואר בחז"ל (הובא בילקוט מעם לועז תחילת ספר יהושע) שראו שם ישראל דבר פלא, שהר גריזים כולו היה ירוק ופורח ואילו הר עיבל שהיה לידו ממש היה מקום שומם. והענין בזה נראה שהיה כדי ללמד ולהמחיש לישראל שמצבם בארץ ישראל הוא שהם תלויים בהשגחת ה', שעיני ה' בה מראשית שנה עד אחרית שנה, ואם יעשו את רצון ה' תהיה להם ברכה ואם לא ההיפך חלילה, ולא די לומר את זה לישראל אלא צריך להמחיש שיוכלו לראות את זה בעיניים, ועבור זה עשה עימם הקב"ה ניסים כדי שיראו את הדברים במוחש. [וכן הביא רש"י (בתחילת פרשת אחרי מות) מדברי חז"ל, לפרש מדוע הזכיר הקב"ה את מיתת בני אהרן בתחילת אחרי מות, במשל לחולה שאמר לו הרופא שלא לאכול איזה דבר, ורופא אחר אמר לו 'אל תאכל' שלא תמות כדרך שמת פלוני' שזה זרזו יותר מהראשון. הרי שאף אהרן הכהן מושפע הרבה יותר אם יאמר לו בצורה של המחשה. ופרשה זו נאמרה לו ברח"ל ניסן (כמבואר בגיטין ס"ד, א) באותו יום עצמו שמתו נדב ואביהוא, ומ"מ היה צורך להדגיש ולהמחיש את הדבר כדי שיקבלו אותו].

חיוב התורה הוא 'יודעת היום והשבות אל לבבך', וכן 'ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם'. והאופן לשים את הדברים על הלב הוא רק על ידי המחשת הדברים אצל האדם. וכמו שכתב בשערי תשובה (סוף שער ב) 'אכן צריך האדם בשמעו המוסר לעורר נפשו ולשום הדברים אל לבו, ולחשוב בהם תמיד ועליהם יוסיף לקח, ומלבו יוציא מלין ויתבודד בחדרי רוחו, וישוב יהפוך יד תוכחתו על נפשו ולא יסמוך על תוכחת המוכיח לבדו, ותוכחתו לבקרים ולרגעים תהיה, עד אשר תקבל נפשו המוסר ועד אשר תטהר'. כלומר שצריך האדם להרגיש ולהמחיש את מה שהוא כבד יודע בשכלו, להמחיש שכר מצוה שיקרה מכל עוה"ז, ולבדוק בעצמו כמה הוא שמח בענייני עוה"ז וכמה הוא ישמח אם ירוויח מליון דולר, וכמו"כ צריך הוא לשמוח בדברי תורה ובכל מצוה, ולהבין שצריך הוא לברוח מעבירה יותר מאשר או מכלב שוטה ונחש ממית. [וכמו בימינו שכשרוצים להרתיע אנשים מלעבור על חוקי התנועה מראים להם תמונות של תאונות, שלמרות שיוודעים בשכל שיכולים להיגרם תאונות, מ"מ מה שרואים בעיניים משפיע הרבה יותר].

וזהי התכלית של תקיעת השופר, ליכור את השופר של שנה שעברה ומה קרה ע"י האדישות, והצורה המעשית שלנו בעיקר צריכה להיות בלימוד המוסר, שימחיש האדם לעצמו מהו עונש ומהו שכר, ולחפש מה אפשר לעשות עוד כדי להינצל מהדין. וצריך כל אחד לקבוע בלבו מחשבות של חשבון נפש, מחשבות של חיזוק ועליה, מחשבות של יראה וחרדה ומחשבות של אהבה, ובוזה הוא יעורר את עצמו במקום השופר.

דוד המלך שהיה חסיד ועובד ה' אמיתי, אמר על עצמו (תהלים קמב) "אל תבוא במשפט את עבדך כי לא יצדק לפניך כל חי", כי כשמבינים את ענין המשפט הרי שמגיעים לפחד נורא ממש. וכך גם העבודה שלנו היא להבין כמה המשפט חמור, וככל שהאדם יותר מחפש עצות להתעלות, זה ראייה שהוא מפחד מיום הדין ואינו אדיש, ובוזה הוא מתעלה ומקיים את עיקר תקנת חז"ל של תקיעת השופר. וכך ככל שנשנן ונמחיש לעצמנו כמה חמור הוא המשפט, נוכל בעז"ה להתכונן כראוי ליום הדין.

רבד הזהב

מתורת רבינו ראש הישיבה הגאון רבי ברוך דב דיסקין שליט"א

מתוך שיעורו השבועי בישיבת ארחות תורה • פרשת ראה תשפ"ו

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (י"א. כ"ו)

המפרשים עמדו על לשון הפסוק שמתחיל בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים, ועוד מה הכוונה "ראה" ו"היום". וכתב המלבי"ם שמה שכתוב "היום" היינו שהברכות והקללות זה לא רק לעתיד לבוא אלא גם היום, ועל זה כתוב "ראה", דגם היום מתקיים הברכה והקללה ועיין עוד בבעל הטורים מה שכתב בזה, ועיין ברמב"ן (בראשית י"ח. ג') שכתב דיש הרבה מקומות שמתחיל בלשון רבים ומסיים בלשון יחיד וכן להיפך, והביא גם מראה אנכי נתן לפניכם.

ובטעמא דקרא ביאר דמצד הנותן שהוא הקב"ה, הוא נותן לכולם בשוה, אבל מצד המקבלים אין זה שוה, דיש מי שמקבל רק ברכה, ויש מי שמקבל רק קללה.

את הברכה אשר תשמעו (י"א. כ"ז)

פירש רש"י אשר תשמעו על מנת אשר תשמעו, וכתב בשפתי חכמים דהוקשה לרש"י למה לא כתוב אם תשמעו, כמו בקללה שכתוב אם לא תשמעו, ולכן פירש רש"י על מנת שתשמעו, והיינו דאיתא בגיטין (דף עד.) דכל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמי, והיינו דכבר עכשיו יהיה הברכה.

וירשתם אותה וישבתם בה (י"א. ל"א)

דעת הרמב"ן (ספר המצוות עשה ד') דשיבת ארץ ישראל היא מצות עשה, ובמשך חכמה הקשה מדאיתא בסוטה (דף יד.) מפני מה נתאוה משה להכנס לארץ ישראל וכו', ואמאי לא משני דהשיבה עצמה בארץ ישראל מצוה היא, ותירץ המשך חכמה דגם בעבר הירדן יש מצוה זו, דבדואי גם בני גד ובני ראובן קיימו מצות ישיבת ארץ ישראל, וא"כ כבר קיים משה מצוה זו בלא להכנס לארץ ישראל.

והנה לפי זה מה שכתוב כי אתם עברים את הירדן וגוי וירשתם אותה וישבתם בה, צ"ל דאין הכונה לאפוקי עבר הירדן ממצוה זו, אלא דלאחר שיעברו את הירדן יקיימו המצוה גם בשאר ארץ ישראל, ובמשך חכמה הוסיף לחדש דבעבר הירדן קיימו מצוה גם לפני כיבוש ארץ ישראל.

אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים (י"ב. ב')

בירושלמי בעבודה זרה (פ"ג ה"ה) איתא שהכנענים לא השאירו הר וגבעה שלא עבדו, ומקשה הירושלמי איך בנו את בית המקדש, ותירץ דהוי על ידי נביא, והחתם סופר (או"ח סי' ר"ח) תירץ בשם רבי נתן אדלר דכתוב (ילקו"ש בראשית ק') שהר המוריה לא היה הר, ואברהם ביקש שזה יהיה הר, כמו שאומרים בזמירות שבת אלקים תן במדבר הר, ואחרי שזה נהיה הר הם לא יכלו לאסור את זה, משום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו, ויל"ע בדבריו דהא כתוב שאת כל ארץ ישראל אברהם קנה, ואיך יכולים לאסור את כל ארץ ישראל, ועל כרחך הטעם כדאיתא בגמ' בע"ז (דף נג:) דכשעבדו ישראל לעגל גילו בדעתיהו דניחא להו, וכיון שכן גם את הר המוריה יכלו לאסור מהאי טעמא.

ובמשך חכמה (בראשית כ"ב. ב') כתב דאברהם הקדיש את הר המוריה, [וכן תירץ החת"ס (יו"ד סי' רל"ה)], אמנם אכתי יקשה דברמב"ם (פ"ד מאיסורי מזבח הל"ו) מבואר דלגבוה אפשר לאסור דבר שאינו שלו, אולם יש לומר ע"פ מה שכתב האור שמח (שם) דמחובר באינו שלו לא נאסר אפילו לגבוה, בדעת הירושלמי כתב דאסור, וצ"ע דלהירושלמי אם עכו"ם ישתחוה לכדור הארץ הרי לא יוכלו לבנות מזבח דהכל נאסר.

ואבדתם את שמם (י"ב. ג')

פירש רש"י לכנות להם שם לגנאי, בית גליא קורין לה בית כריא, עין כל עין קוץ ע"כ. בגמ' בעבודה זרה (דף מו.) איתא מה ת"ל ואבדתם את שמם לכנות לה שם, יכול לא לשבח ולא לגנאי ת"ל שקץ תשקצנו וגוי, הא כיצד היו קורין אותה בית גליא קורין אותה בית כריא עין כל עין קוץ, וביאר הגרי"ז דהו"ב דינים, לכנות שם ילפינן מואבדתם, ולקרות שם גנאי ילפינן משקץ תשקצנו, ולפי זה תמה הגרי"ז על רש"י שפירש בפסוק דואבדתם את שמם לכנות שם גנאי, אמנם יש מבארים דהילפותא משקץ תשקצנו הוא גילוי על הדין לכנות שם, דלא סגי לכנות שם לשם שאינו שבת, אלא בעינן דוקא שם גנאי, דע"י זה נעקר שמה הראשון יותר, ולפי זה מיושב דברי רש"י.

לא תעשון כן לה' אלקיכם כי אם אל המקום וגוי' (י"ב. ד' ה')

קצת קשה הרי הגויים עשו עבודה זרה, וזה אסור לעשות בכל מקום, ורש"י פירש אזהרה למוחק את השם ולנותץ אבן מן המזבח או מן העזרה, אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישאל נותצין את המזבחות, אלא שלא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב ע"כ. הגרעק"א (תנינא סי' ט') והמנ"ח (מצוה תל"ז אות ג') דנו האם כשמשנה את הקריאה ג"כ נקרא מוחק את ה', וכתב המנ"ח דאם זה נקרא מחיקה א"כ כל פעם שכותב את שם הוי"ה, אחרי שכתב יו"ד וה"א אסור יהיה לכתוב ו"ו כיון שמשנה את הקריאה, וכתב דאולי זה הענין לכתוב את כל השם בבת אחת [כמבואר ביומא דף לח:].

ולכא"ו יש לדון דממה נפשך אין איסור להמשיך בכתובת וי"ו, דהא הכונה היתה לכתוב שם הוי"ה ואילו לשם קה לא נתכוון כלל, ואם לא יוכל להשלים שם הוי"ה נמצא דלא נתכוון וליכא קדושה, ובהכרח דיכול להמשיך.

החתם סופר (או"ח סי' ל"ב) דן שגם בבמה יהיה איסור לנתוץ אבנים ואפילו לאחר שנאסרו הבמות, ובספר מנחה חריבה (סוטה דף לה.) הביא ראיה ממה שאלהו אמר את מזבחותיך הרסו, מוכח שיש איסור לנתוץ גם במה, [ועיין לעיל בהפטר פנחס].

לשכנו תדרשו ובאת שמה (י"ב. ה')

פירש רש"י לשכנו תדרשו זה משכן שילח ע"כ. איתא בזבחים (דף נד:) דדוד ושמואל דנו היכן לבנות את בית המקדש, וע"ז דוד המלך אמר (תהילים קל"ב. ג' ה') אם אבא באהל ביתי וגוי אם אתן שנת לעיני לעפעפי תנומה עד אמצא מקום לה, והקשה הרד"ק הרי יעקב אבינו אמר (בראשית כ"ב. י"ז) וזה שער השמים, וא"כ ידע היכן, וכתב דאולי ראה בחלום אבל לא ידע היכן הוא, ועוד תירץ שידע היכן הוא גם בהקיץ אבל לא רצה לגלות.

וברמב"ן כתב וטעם לשכנו תדרשו, שתלכו לו מארץ מרחקים ותשאלו אנה דרך בית השם ותאמרו איש אל רעהו לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלהי יעקב (ישעיהו ב'. ג') כלשון ציון ישאלו דרך הנה פניהם (ירמיהו נ'. ה') ע"כ, וכמו שמצינו אצל אלקנה שאמר לאנשים בדרך לכו ונעלה וגוי'.

לשכנו תדרשו ובאת שמה (שם)

הרמב"ם (פ"א ממלכים הל"א) כתב דהמצוה לבנות בית הבחירה נלמד מכאן דכתיב לשכנו תדרשו ובאת שמה, והקשה הלח"מ דבפ"א מהלכות בית הבחירה כתב הרמב"ם דנלמד מדכתיב ועשו לי מקדש, וביאר הגרי"ז דבספרי דריש מקרא דכי אם אל המקום אשר יבחר ה', דבעי בחירה ע"פ נביא, יכול תמתין עד שיאמר לך נביא ת"ל לשכנו תדרשו ובאת שמה,

דרוש ומצאו ואח"כ יאמר לך נביא, והיינו דיש ב' דינים, חדא דין בנית המקדש במקום שנבחר, וזהו בית הבחירה, ושנית לדרוש מהו המקום, וזה נלמד מלשכנו ונדרשו.

והבאתם שמה (י"ב. ו')

כתב המשך חכמה דהקשה לו חכם אחד דכתוב בנביא בשופטים (ב'. ה') דהם זבחו בבמה, וזה היה כבר אחרי הגלגל, וכבר היה משכן שילה, ואם כן איך היה מותר להם במה, וכתב המשך חכמה דאם הארון לא נמצא במקום הותרו הבמות.

באחד שבטיך (י"ב. י"ד)

פירש רש"י בחלקו של בנימין, בפרשת ויגש (מ"ה. י"ד) כתוב ובנימין בכה על צואריו, שבכה על משכן שילה שיחרב, ומקשים מה שייד לבכות על זה, הא מעיקרא כך היה הגזירה שיחרב שילה שהרי צריך שיבנה בית המקדש בחלקו של בנימין, ועיין במהרי"ץ חיות במגילה (דף טז:).

בזמן נוב וגבעון מעשר שני היה נאכל בכל הארץ, ושמעתני לדון האם היה אפשר לפדות מעשר שני, כיון שאפשר לפדות מעשר שני רק כאשר ירחק ממך המקום.

השמר לך פן תעזוב את הלוי כל ימך על אדמתך (י"ב. י"ט)

פירש רש"י על אדמתך, אבל בגולה אינך מוזהר עליו יותר מעניי ישראל, וכתב הגר"ז דזה מדויק בפסוק דלעיל, והלוי אשר בשעריך, דהיינו רק בזמן שהוא בשעריך ולא בגולה, וביארו הגר"ז ובבנין שלמה (ע"ה"ת כאן) דהלאו נאמר רק בזמן ובמקום שאין לו חלק ונחלה, אבל בגולה דלוי שוה לישראל אין את הלאו, עוד כתב דברמב"ם (פ"ב מחגיגה ה"י"ד) הוסיף לפי שאין לו חלק ונחלה ואין לו מתנות בבשר, ומשמע דלכתן שיש מתנות בבשר אין את הלאו, וכ"כ במנ"ח (מצוה ת"נ אות ג').

כי ירחק ממך המקום אשר יבחר ה' אלקיך לשום שמו

שם וזבחת (י"ב. כ"א)

בחולין (דף יז.) נחלקו רבי ישמעאל ור"ע, דרבי ישמעאל אומר דבמדבר היה אסור להם לאכול בשר תאווה, ואם רצו לאכול היו צריכים להקדיש, וכתב הרמב"ן דרק אחרי ארבע עשרה שנה הותר להם כיון שנתרחקו מהמשכן. ורבי עקיבא אומר דבמדבר היה מותר להם בשר נחירה, ורק אחרי זה נתחייבו בשחיטה, ועיין ברמב"ם (פ"ד משחיטה ה"י"ז) שמי שהיה שוחט היה צריך להקדיש, ועיין באור שמח (שם) שהאריך בזה, ועי"ש שכתב בתו"ד שזה הטעם שהותר להם על ידי נחירה, כיון שהיו ערלים ולא יכלו לאכול קרבנות.

וזבחת כאשר ציויתך (שם)

בב"ק (דף עא:.) איתא טובח לעבודת כוכבים, כיון דשחט ביה פורתא איתסר ליה, אידך כי קא טבח לאו דמריה קא טבח, ואם כן מ"ט חייב ד' וה', ופירש רש"י דכיון שישנו לשחיטה מתחילה ועד סוף לכן נאסר מכי שחט ביה פורתא ובתוסי' הקשו דבעבודה זרה במעשה כל דהו נאסר, וא"כ גם אם אינה לשחיטה אלא לבסוף כבר נאסר בתחילת השחיטה. ונראה לומר דרש"י ותוסי' אזלו לשיטתם, דהנה נחלקו הראשונים בשהיה במיעוט בתרא, והיינו דקיי"ל דמהני רוב סימנים בשחיטה, מה הדין באופן ששחט רוב ב' סימנים ושהה, ואח"כ גמר את השחיטה, דעת רש"י בחולין (דף לב.) ד"ה תיקון דכיון ששהה הוי טריפה, ואע"ג דאם שחט רק רוב ב' סימנים

כשר, מ"מ כיון שגמר את השחיטה הכל שחיטה אחת, וכיון ששהה הוי טריפה, ור"ת חולק (דף ל: תוד"ה החליד במיעוט) דס"ל דשחיטה היא רוב ב' סימנים, וגם אם שהה אח"כ אין זה טריפה, ויסוד הנידון בזה הוא האם שחיטה זה חיתוך סימנים או הוצאת נשמה, דאם שחיטה היא חיתוך סימנים, א"כ גם אחרי רוב אכתי ממשיך לחתוך סימנים, אבל אם שחיטה היא הוצאת נשמה, אחר ששחט רוב היא כבר שחוטה ולא שייך לפסול.

ומעתה י"ל דרש"י ס"ל דכשהתורה אסרה שחיטה לעבודה זרה, האיסור הוא כמו שבירת מקל, ותוסי' ס"ל ששחיטה זה הוצאת נשמה, ולכאורה א"כ מ"ט שובר מקל חייב הרי אין בזה הוצאת נשמה, וע"כ משום מעשה כל דהוא, וא"כ גם מעשה כל דהוא בשחיטה אסור, ולא צריך לדון ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף, [ועיין בחקירה זו בצפנת פענח (פ"א ממאכא"ס סוף ה"ל"ו)], ועיין עוד בחזו"א (יו"ד סי' ג' סק"י וסי' נ"ו סק"ה).

ואת כל שללה (י"ג. י"ז)

המלבי"ם ביאר דלשון שלל הוא כאשר הרגו מתחילה את האנשים ואח"כ נשאר השלל, וה"נ כאן המצוה היא שבתחילה יהרגו את האנשים ורק אח"כ ישרפו את השלל, וצ"ע אם דין זה הוא לעכובא, והגרמ"ד סולובייצ'יק הוכיח דא"י לעיכובא, מהא דבתמורה (דף ח' ע"א) אמרינן דעיר הנדחת אינו נוהג בזמן הזה משום דאין ב"י של שבעים ואחד, ומדלא קאמר משום דאין דנין דיני נפשות, משמע דמייירי לגבי השלל דאין זה דיני נפשות, אלא דאפ"ה צריך ב"י של שבעים ואחד, וכן ביאר בחידושי הגר"ז, ומבואר דא"י מעכב להרוג את האנשים לפני שריפת השלל, ועוד הקשה מדכתיב (שמות ט"ו.) ט' אחלק שלל ורק אח"כ אריק חרבי תורישמו ידי, אמנם בפשוטו נראה דאחלק שלל הוא פיתוי שיסכימו לרדוף אחרי בני ישראל, אבל למעשה יחלקו את השלל רק לאחר שיהרגו.

השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל לאמר קרבה שנת

השבע וגו' (ט"ו. ט"ז)

הנה מי שלא מלוה בשמיטה עובר בלאו דפן יהיה דבר עם לבבך, ויש לדון האם בכל השנים שאינם שמיטה ג"כ עובר בלאו, ונחלקו בזה הראשונים, ואכמ"ל.

והנה הלל תקן פרוזבול משום שלא רצו להלוות, ומקשים שיש כמה אופנים להלוות בלא שישמט בשמיטה, כגון שמלוה על תנאי שלא תשמטנו שביעית, ומתרגים שאם הלווה לא יסכים לתנאי א"כ המלווה לא יסכים להלוות, ושוב יעבור על הלאו, ולכך הלל תקן פרוזבול, ועוד מקשים שיאריך את הזמן הפרעון לעשר שנים, ועי"ז השמיטה לא תשמט, ואכמ"ל.

והנה בשביעית (פ"י מ"א) תנן דהקפת החנות אין שביעית משמטת, אבל אם זקפה במלווה שביעית משמטת, ויל"ד בהקפת החנות ועשה פרוזבול, ואח"כ זקף במלווה, האם הפרוזבול חל גם על הקפת החנות שזקפה במלווה, או דכיון שבשעת עשיית הפרוזבול עדיין לא זקף במלווה, לא מהני לזה הפרוזבול, וצ"ע.

כל הבכור וגו' תקדיש (ט"ו. י"ט)

פירש רש"י מצוה לומר הרי אתה קדוש לבכורה ע"כ. יש אחרונים שביארו דבאמת קדושה חל ע"י דיבורו, אבל בשם הגר"ז הובא דלא חל כלום בדיבורו, ואעפ"כ מצוה לומר הרי זה קדוש, והא דחשיב דבר הנדור, משום דאם יש מצוה באמירתו בהכרח דיש לו כח להקדיש בדיבורו.

ברכת מזל טוב נשגור קמיה רבינו ראש הישיבה שליט"א

לרגל הולדת הנכד בן לחתנו הגאון רבי צבי יצחק טורצין שליט"א ראש ישיבת תורת חיים

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת מכל יו"ה

לתרומות להפצת הגליון ולהערות ולקבלת הגליון 055-7609999 ובמייל RS244244@gmail.com -
הגליון מופיע בקובץ השבועי "אוצר הפרשה" ניתן לקבלו במייל a169258235@gmail.com

שיעורים על סדר פרשיות התורה

מרבין ראש הישיבה

הגאון רבי איתמר גרבוז שליט"א

פרשת ראה תשפ"ו

בגדר היתר שחיטה

וזבחת מבקרך ומצאנך וגו' כאשר צויתך (יב כא). וברש"י למדנו שיש צווי בזביחה היאך ישחוט, והן הלכות שחיטה שנאמר למשה בסיני.

חידוש הפלתי בדשחיטה אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו, וקישויות האחרונים מעירוב ומחליצה

(א) אמרי' בחולין ח. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבבה סכין של עבודת כוכבים מותר לשחוט בה ואסור לחתוך בה בשר, מותר לשחוט בה מקלקל הוא ואסור לחתוך בה בשר מתקן הוא, אמר רבא פעמים שהשוחט אסור במסוכנת, ע"ש בכל הסוגיא, והרי"ף השמיט כל הסוגיא וכבר השיג עליו בעל המאור שם (ב. מדפי הרי"ף) ע"ש.

והנה בפלתי (סי' י' ססק"ג) כתב 'ואי לאו דמסתפינא דלחייכי עלי בבי מדרשא, הוה אמינא הך דלאכול בשחיטה הוא מצוה, וזבחת, ולא לנחור כבמדבר, רק נצטוו על מצות שחיטה וכך מברכין, ואם כן מצוות לאו להנות ניתנו, כשם שמצות לולב וכדומה מותר באשרה. ובזה יש ליישב דברי הרי"ף דהשמיט כל המימרא (בחולין ח.) בסכין של ע"ז, ותמהו למה, ולפמש"כ ניחא דס"ל הך אתיא קודם חזרת רבא בפ"ג דר"ה, וס"ל מצוות להנות ניתנו, אבל לפי מאי דקיי"ל לאו להנות ניתנו, ליתא לכל דבריו, ע"כ.

והגרע"א (בשו"ע סי' י' ס"א) כתב ע"ד 'במחכ"ת הא מבואר בעירובין דף ל"א ע"א דלערב באיסורי הנאה תליא באם אין מערבין אלא לדבר מצוה, הוא בכלל מצוות לאו ליהנות ניתנו, אבל אם מערבין לדבר רשות אינו בכלל מצוות לאו ליהנות ניתנו, הרי אף דבלא העירוב בידו לילך לדבר רשות אלא דאסור לילך בלא העירוב, וא"כ העירוב להצילו מהאיסור, ואעפ"כ מקרי נהנה, וה"נ שחיטה כיון דשוחטין לדבר רשות, ע"כ.

ומבואר דבעירוב מצינו דאי מערבין לדבר הרשות חשיב הנאה האסורה, אע"ג דכל מה שמנוע מלילך הוא מחמת האיסור, וא"כ אף אי שחיטה הויה מצוה, לא עדיפא מהנחת עירוב דאף דהוי מצוה ומברכין עליה, מ"מ כיון דמתיר גם

לדבר הרשות הוי הנאה האסורה, וה"נ נימא בשחיטה, ולא יחני בזה מצוות לאו ליהנות ניתנו, זו קושית הגרע"א על הפלתי.

אמנם מצינו לאידך גיסא בחליצה בסנדל של ע"ז, דאמרינן מצוות לאו ליהנות ניתנו כמבואר ביבמות ק"ג וכנ"ל, אף שהחליצה מתרת לה לינשא גם לדבר הרשות, וא"כ משמע

דלא איכפת לן שיש בזה תוצאה של הנאה דחשיבא דבר הרשות, ולכאוי מוכח דכיון דהא דאינה יכולה לינשא בלי חליצה הוא מחמת האיסור אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו, וא"כ מאי שנא מעירוב, וכן הקשה בקוב"ש כאן אות ו', [וכתב ליישב דחליצה שאני דהוי מצוה גמורה, ול"ה רק הכשר בעלמא, ע"ש, אמנם אין הדבר מוסכם, וכבר דנו בזה האחרונים, וע' גם בקוב"ש כתובות אות רי"ד, ועי' תשו' חכ"צ סי' א'].
ונמצא עכ"פ דמצינו סתירה בין עירוב לחליצה, בגוונא שהדבר מתיר אח"כ גם לדבר הרשות אם מחמת זה אסרינן ההנאה, דבעירוב מבואר דאסור, ובחליצה שרי, והפלתי כתב דשחיטה ג"כ שרי, והגרע"א תמה ע"ד מעירוב, אכן צריך ליישב מאי שנא עירוב מחליצה, ולפי"ז נוכל לדון אי שחיטה דמי לחליצה דשרי או לעירוב דאסור.

חילוק העונג יו"ט עפ"ד הר"ן דבמדי דממילא אמרי' מצוות לאו ליהנות ניתנו
(ב) והנה בתשו' עונג יו"ט יו"ט סי' ס"א דן ג"כ בדברי הפלתי, וכתב ליישב הסתירה בין שחיטה לעירוב, עפ"ד הר"ן בר"ה דהקשה גבי סנדל של ע"ז היכי שרי אי מצוות לאו להנות ניתנו, הרי אכתי נהנית שמותרת לינשא, ותי' הר"ן דזה נחשב מידי דממילא, ול"ה בכלל הנאה האסורה, וביאר העונג יו"ט דכוונת הר"ן דהחליצה רק הפקיעה הזיקה, וחזרה ע"ז להיות כמו אשה המותרת, ונמצא שאין הנשואין שאח"כ מכח החליצה, ואינה משתמשת עם החליצה לנישואיה, אלא החליצה הפקיעה הזיקה, והיא נעשית מותרת, וכה"ג חשיב הנאה דממילא, משא"כ בעירוב הרי גדר הדין הוא שע"י העירוב קונה שם שביתה ונעשה שם ביתו, ונמצא דבכל השבת כשמהלך חוץ לעירוב טפי מאלפים אמה, ה"ז מכח העירוב, דנעשה ע"ז לביתו, ונמצא דבכל שעה ושעה התירו הוא מכח מה שנחשב לביתו שם שהוא ע"י העירוב, וא"כ משתמש תדיר עם העירוב, [ואף דנאכל העירוב כשר, מ"מ אין הגדר שהעירוב התיר לשעתו, אלא כל שעה ושעה נחשב עדיין שביתו שם מכח העירוב שהיה שם בין השמשות], וזה לא נחשב הנאה דממילא, [והנה הרשב"א ביבמות ק"ג הקשה ג"כ אמאי לא אסרינן בסנדל של ע"ז משום שנהנית שנשאת ע"ז, ותי' דכל העיכוב לינשא הוא מחמת המצוה, ומשמע שכל איסורה לינשא הוא מחמת שמצות חליצה מעכבת עליה, והדברים צ"ב].

אי בשחיטה פקעה סבת האיסור, או דבכל שעתא בעי' לסיבת ההיתר
ג) ומעתה כשנבוא לדון לענין שחיטה, דכתב הפלתי דשרי לשחוט בסכין של איסור"נ משום דמצוות לאו להנות ניתנו, וה"ט משום דגם שחיטה הוי רק להתיר האיסור נבילה, ואינו

אין בשחיטה פקעה סבת האיסור, או דבכל שעתא בעי' לסיבת ההיתר
ג) ומעתה כשנבוא לדון לענין שחיטה, דכתב הפלתי דשרי לשחוט בסכין של איסור"נ משום דמצוות לאו להנות ניתנו, וה"ט משום דגם שחיטה הוי רק להתיר האיסור נבילה, ואינו

משתמש בכל שעתא עם השחיטה, אמנם העונג יו"ט כי דנראה שאינו כן, וכמבואר בפשוטו מסוגיא דחולין הנ"ל דלא אמרין בזה מצוות לאו להנות ניתנו.

וביאר העונג יו"ט לפי"ד הראשונים שיש עשה דזבחת, ונמצא דיש דין לאכול זבוח, וי"ל שאינו רק להפקיע האיסור ע"י השחיטה, אלא שיש דין בזמן שאוכלים לאכול מה שיש עליו שם שחוט, וא"כ ל"ה הנאה דממילא ע"י השחיטה, אלא בשעה שאוכל משתמש עם השחיטה שיחשב ע"י הבשר לזבוח שיש עליו שם שחוט, ונ"מ לפי"ז בעוף אי נימא דאין בו איסור אינו זבוח - ע"י פמ"ג בפתיחה להל' שחיטה סוף שורש ב', ותשו' רע"א תנינא ק"ג אות ח', ורע"א בשו"ע סי' כ"ז - דיהי' מותר לשוחטו בסכין של ע"ז וע"י].

אמנם נראה דגם בלא דין אינו זבוח לא מיקרי הנאה דממילא, וזה עפמ"ש בס' קובץ הערות סי' נ"ט להוכיח בכמה ראיות בגדר דין שחיטה, דאין הגדר שע"י השחיטה פקע סבת האיסור של הבהמה מאיסור נבילה, אלא בעינן כל שעתא ושעתא להיתר השחיטה, ואם יצויר שיפקע היתר השחיטה לאחר זמן תחזור לאיסורה, ונמצא דבכל שעתא שיש לה שם שחוט זה גורם את ההיתר, ולא שהשחיטה הראשונה הפקיעה את סבת האיסור.

והוכיח כן מהגמ' (חולין יז.) דשקו"ט באברי בשר נחירה שהכניסו ישראל לארץ אי שרו באכילה, וצ"ע הרי במדבר הותר להם בשר נחירה, ונחירה במדבר הי' כשחיטה [וכמבואר שם בסוגיא דנתחייבו בכיסוי הדם] וא"כ חל על הבשר שם שחוט, והיאך יאסר אח"כ כשנכנסו לארץ, ובע"כ דההיתר הוא בכל שעתא מכח מה שיש לבשר שם שחוט עתה, וממילא שייך לדון שכשנכנסו לארץ כבר ל"ה שחוט ויחזור ויאסר, דכבר ליכא הסיבה המתרת, וע"ש עוד רא"י מדברי הרמב"ם פ"ב ממאכא"ס הי"ז דפי' הסוגיא דלקמן שם סז: דבשר שהתלע אסור כדן חי גם כשהתלע לאחר שחיטה, ע"ש בכל דברי הגרא"ו.

ועכ"פ לפי"ז נמצא דצריך בכל שעתא ושעתא להיתר שחיטה, וא"כ דמי ממש לעירוב שבכל שעתא משתמש עם העירוב ול"ה הנאה דממילא, והי"נ בשחיטה נחשב דבכל שעתא משתמש עם השחיטה, וא"כ א"ש דבסכין של איסור"י לא מהני מצוות לאו להנות ניתנו, דאף שמעשה השחיטה הוא מצוה, מ"מ ההנאה שאח"כ ל"ה הנאה דממילא, ולא דמי לחליצה דהוי רק הפקעת הזיקה, ואח"כ הוי היתר גמור, וההנאה שאח"כ הוי הנאה דממילא.

ד) וע"ש עוד בדברי העונג יו"ט שכתב ליישב לפי דרך זו קושיא גדולה בסוגיא דחולין שם [שהק' ג"כ הגרע"א בדו"ח מכת"י] היאך שרי לשחוט בריאה מטעמא דחשיב מקלקל, והרי לעולם תיכף כשמתחיל לשחוט קודם שגמר השחיטה כבר נעשית כמסוכנת, ואם לא ישלם השחיטה הרי תיאסר, וא"כ נמצא דהשלמת השחיטה הוי הנאה, ואיך שרי להשלים השחיטה, והרי זה הוי הנאה גמורה.

ותי' העונג יו"ט דהרי מעשה השחיטה עצמו הוי מצוה, וכש"כ הפלתי, והא דמ"מ אסור הוא משום ההנאה שאח"כ שהבשר שחוט וזה ל"ה הנאה דממילא כיון דבכל שעתא משתמש עם היתר השחיטה, וא"כ בכה"ג שתחילת השחיטה היתה בהיתר, נמצא דההיתר של הבשר לבסוף הוי בצירוף היתר ואיסור, והוי כזה וזה גורם דשרי, דההיתר הוא מכח תחילת השחיטה וגמר השחיטה כאחד, אלא דאם מעשה השחיטה עצמו ל"ה מצוה, ל"ש זו"ג דמעשה השחיטה בעצמו אסור, אבל כיון דנתבאר דעל מעשה השחיטה בעצמו איכא היתרא דמצוה, ורק ההנאה שאח"כ הוי איסור דל"ה הנאה דממילא, א"כ בכה"ג שתחילת השחיטה מותרת, הוי ההנאה שאח"כ כזו"ג דשרי.

ביאר העונג יו"ט בהא דשרי טבילה באיסור"י

ה) וע"ש עוד בדברי העונג יו"ט שדן כסברא זו גבי טבילה דקיי"ל ברי"ה כח. הנודר מן המעיין טובל בו בימות הגשמים, ותמה באבנ"מ סי' כ"ח סק"ס דהרי הטבילה מכשרתו לכמה דברים, ומ"ש מעירוב דאי מערבין לדבר הרשות אסור, והק' ג"כ משחיטה דמבואר בסוגיין דאסור לשחוט בסכין של איסור"י, וע"כ משום שבאה לו הנאה אח"כ, וא"כ אמאי טבילה שרי, וביאר העונג יו"ט לפי דרכו דגבי טבילה ג"כ ההנאה שאח"כ שנעשה טהור, הוי הנאה דממילא, דהטבילה היא רק לסלק את הטומאה, ומשו"ה שרי לטבול במעין של איסור"י ולא אסרינן משום ההנאה שאח"כ, [אמנם יש להעיר ע"ז לפימשינ"ת במשנת טהרות מס' ידים בכמה מקומות מדברי הגר"י בסוטה דף ד' בגדר דין נט"י לחולין, שאינו גדר לטהר את הידיים אלא לאשוויי להידיים נטולות, והוי כל שעתא בדין "נטולות" מכח הנט"י, ובשעה שאוכל יש דין לאכול בידיים נטולות, ויש לדון דלפ"ז יהי' אסור לטבול ידים במים של איסור"י, ולא אמרי' בזה מצוות לאו להנות ניתנו, ולא דמי לטבילה, וכן כה"ג בקידוש ידים ורגלים, ולי"ע גם בטבילת גירות, דלכא"ל כל שעתא הוא גר מכח הטבילה, ונמצא שבתורת ישראל הוא משתמש כל שעתא בטבילה, וצ"ע בכ"ז].

[והעירו בזה עוד לדי' הפתחי תשובה סי' רכ"א סק"ו דמודר הנאה מחבירו מותר לנקר לו את החלב והגיד, דמצוות לאו להנות ניתנו, כיון שרק האיסור מונעו מלאכול, ותמוה מאי שנא מעירוב דאי מערבין לדבר הרשות אסור, וצ"ל דכונתו על פעולת הניקור, דבעירוב לעולם גם זה הוי מצוה, ומ"מ אסור כמשנ"ת משום ההנאה שאח"כ דל"ה הנאה דממילא, אבל כאן לעולם ההנאה שאח"כ הוי הנאה דממילא, ומ"מ יש לדון דאסור משום פעולת הניקור שעושה בשבילו דזה לכא"ל ל"ה מצוה, וע"ז כי דג"ז חשיב כמצוה, [וע' פמ"ג יו"ד סי' י"ט משב"ז א' ובהג' רע"א שם בהא דאין ברכה על ניקור החלב], והעירו עוד למש"כ בפמ"ג או"ח שסי"ג ח' משב"ז ה' דלהניח לחי בעצי אשרה אמרי' מצוות לאו להנות ניתנו אף דמתיר גם לדבר הרשות, וצ"ע].

בענין דיומא

שהתורה תהיה ממש על לבו ולא מעל דמעה. והיינו שלא תהיה שום חציצה בין לבו לתורה.

ועד מהגאון הגדול רבי ישראל אדלשטיין שליט"א ר"י אחלי שלום ומר"י בימ"ד עליון לע"נ אביו הגדול רשכבה"ג מרן הגר"ג זצוק"ל

הציבור אלא אם כן רוב ציבור יכולים לעמוד בה וכו', אלא כך אמרו חכמים סד אדם את ביתו בסיד ומשייר בו דבר מועט וכו', עושה אדם כל צרכי סעודה ומשייר דבר מועט וכו', עושה אשה כל תכשיטה ומשיירת דבר מועט.

ויש לפרש בזה כי היסוד בכל אותם תקנות הוא שלא לעשות את הדבר בשלמות, וכמו הסד את ביתו שאין עיקר הענין שיהיה מקום לא מסויד, אלא שבשעה שהוא מסייד ומייפה את ביתו לא יעשו בשלמות לגמור ולסייד את כולו. [וזוהו הטעם שהלוקח בית מן הגוי אין צריך לקלוף כיון שבשעת בנייתו לא היה בו דין שיויר]. וכן כשעושה סעודה שהוא ענין של הנאה ושמחה צריך לשייר דבר מועט שלא תהיה הסעודה בשלמות, וכן בתכשיטי כלה גזרו שלא יהיה הדבר בשלמות. [ועיין בבאה"ל סימן תק"ס ס"ב שהביא מהחיי אדם שכתב דצ"ע שאין נוהגים בזה האידנא. ויתכן שבזמננו אין דבר קבוע לסעודה ולתכשיטי כלה שיהא ניכר חסרונם].

והענין בזה שנגיש שמהו שנחרב הבית אין שום דבר מושלם, שכל זמן שאין השם שלם ואין הכיסא שלם אי אפשר שיהיו העניינים שלנו בשלמות, וכך צריכה להיות ההרגשה בכל עת ובכל שעה, ולא רק בשעה שמסייד את ביתו או עושה סעודה, אלא כל הזמן צריכה להיות ההרגשה שבחורבנו של בית המקדש אין שום דבר מושלם, כי חורבן בית המקדש השפיע על כל מהלך החיים וכל דבר ירד מדרגתו.

אשרי כל חוכה לתשלומי כפל

ועוד אמרו חז"ל (תענית ל, ב) כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה, וכל שאינו מתאבל על ירושלים אינו זוכה ורואה בשמחתה.

ויש לבאר שאין זה עונש על שאינו מתאבל כראוי, אלא הטעם בזה משום שאבלות היינו שמרגיש את החיסרון, ולכן ככל שהוא מרגיש את מה שחסר ומשתוקק ומצפה לראות בבניינה הרי ממילא תהיה לו שמחה בבניינה, שכפי מידת ההשתוקקות שהאדם מצפה ומחכה לדבר כך גדולה יותר ויותר שמחתו בשעה שזוכה לזה, ואותו הדבר באבלות על החורבן ככל שהוא מתאבל על החורבן ומכיר ומרגיש יותר בחיסרון של ירושלים ובית המקדש וככל שהוא יותר מצפה ומייחל לגאולה, כך תהיה שמחתו שלמה יותר כשתבוא הגאולה.

ובזמירות ליום השבת אומרים 'ואשרי כל חוכה לתשלומי כפל', וצריך ביאור מה הוא תשלומי כפל, וראיתי שיש מפרשים שהכוונה לשכר על שמירת שבת, שמצינו בחז"ל ששבת כל מעשיו כפולים, שירד בו מן כפול, והקרבות שלו כפולים, וכמו כן שכרו של השומר שבת הוא כפול, ולזה הכוונה ואשרי כל חוכה לתשלומי כפל, אשרי של מי שמחכה לשכר הכפול של שמירת השבת. [אלא שצריך ביאור מה הענין של אשרי מי שהוא מצפה לשכר, וכי שמירת השבת היא לצורך נטילת השכר. וצ"ל שעיקר הכוונה היא שאשרי מי שראוי לטול שכר על שמירת השבת, דהיינו ששמר שבת כראוי, ואשרי שיוכל לצפות לשכר, כי זה סימן ששמר את השבת].

ומאמרו"ר הגאון זללה"ה שמעתי (בעת סעודת השבת בשמחת האופירוף לבני הגדול שיחי') לפרש שהכוונה בזה לציפייה לגאולה העתידה, והוא קאי על מה שאומרים קודם לכן 'והוא ידרוש לציון עיר הנדחה', ועל זה אמר הפייט אשרי כל חוכה לתשלומי כפל דהיינו המצפה לגאולה העתידה, והטעם שהיא נקראת 'תשלומי כפל' פירש לפי מה דאיתא בחז"ל (איכה רבה סוף פ"א) על הפסוק נחמו נחמו עמי, כשם שלקחה בכפלים כדכתב לקחה מיד השם בכפלים כך תנוחם בכפלים, וזהו ה'תשלומי כפל' שתהא הנחמה בכפלים, דבנין הבית וירושלים נזכה לנחמה בכפלים. עכ"ד.

ולפי זה מבואר מה שהוזכר אשרי כל חוכה דהיינו אשרי המצפה, כי בענין הגאולה הציפייה היא תכלית לעצמה, וכמו שנתבאר לעיל שכפי גודל ההכרה בחיסרון כך תהיה השמחה שלמה, וזהו אשרי כל חוכה, שמאשר הוא האדם שמצפה ומחכה לגאולה שבזה עצמו הוא מביא לו את השמחה בעתיד כשתבוא הגאולה!

יסוד האבלות תיקון החטאים

והנה מה שתיקנו לנו ניהוגי אבילות בודאי התכלית בזה כדי שזוכה לבנין בית המקדש, וזה על ידי שניטיב דרכינו ובכך נזכה להיות ראויים לבנין בית המקדש.

ואם נרצה לדעת מה הם הדברים שעלינו לתקן כדי שתבוא הגאולה, בודאי הדבר הראשון הוא לתקן את אותם הדברים שבגללם חרב הבית, שכל זמן שאותם החטאים שהבית חרב בעבורם קיימים איך יוכל להבנות הבית, שהרי אם הם היו סיבה להחרב את הבית כל שכן שהם סיבה שלא יחזור הבית. ולכן עלינו לראות מה הם הדברים שבעבורם חרב הבית ולהתחזק באותם העניינים.

ואמרו בגמרא (יומא ט, ב) מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובגמילות חסדים על מה חרב, מפני שהיה בו שנאת חינוס.

ויש להתבונן מה היא שנאת חינוס, כי לכאורה אין הדבר מצוי שיהיה אדם שונא למישהו בחינם, שישנא שלא לאהוב, זה יתכן בחינם, אבל בלא סיבה, וכגון שאין לו שום סיבה לאהוב אותו, אבל זה עדיין לא נקרא שנאת חינוס, ואולי יש בזה ביטול של ואהבת לרעך כמוך, אבל למה היא נקראת שנאת 'חינוס', והרי אם אין לו שום סיבה לשונא אותו למה באמת שישנא אותו ומאין תיוולד לו סיבה לשנאותו. ואם יש לו איזה סיבה לשונא אותו, לכאורה כבר אין זה בחינם, ואף אם באמת

נמסר בערב ת"ב בועד דרכי החיזוק הנערך מידי שבוע בליל רביעי לע"נ אביו הגדול רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל בישיבת משך חכמה:

הרגשת החורבן שאי אפשר להמשיך

בגמרא בסוף פרק חזקת הבתים (ב"ב ס, ב) אמרו, שאחרי שחרב הבית רבו פרושים בישראל שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, כי האיד נאכל בשר שממנו היו מקריבים על גבי המזבח ועכשיו בטל, והאיד נשתה יין שממנו היו מנסכים על גבי המזבח ועכשיו בטל.

אמר להם רבי יהושע, אם כן גם לחם לא נאכל מפני שבטלו מנחות, ואמרו לו שאכן אפשר בפירות, ואמר להם רבי יהושע שגם פירות לא נאכל מפני שבטלו ביכורים, והסכימו כי אכן אפשר בפירות אחרים, ואמר להם שגם מים לא נשתה מפני שבטל ניסוך המים, ושתקו ולא היה להם להשיב על זה.

ואמר להם רבי יהושע, בני, בואו ואומר לכם וכו' להתאבל יותר מדי אי אפשר שאין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולים לעמוד בה, וכן אמרו להלן בגמרא שם, תניא אמר רבי ישמעאל בן אלישע מיום שחרב בית המקדש דין הוא שנגזר על עצמנו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, אלא אין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולים לעמוד בה.

ומבואר כי לולי הטעם שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בזה, באמת היה מן הראוי להימנע מכל אלו הדברים, והיינו שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, ואף לא לאכול לחם, ולא פירות הראויים לביכורים, ואפילו לא לשתות מים. ובפשוטו צריך ביאור למה היה מן הראוי לגזור כל כך הרבה דברים, וכי לא מספיק לעשות זכר לחורבן בדבר אחד או אפילו בכמה דברים, ומדוע היו צריכים לגזור על כל הדברים שנהגו במקדש.

ויתכן שבאמת לא היה הענין בזה מצד 'זכר לחורבן', אלא זה היה מתוך הרגשת הלב שלא יכולים לאכול בזמן שאצל הקב"ה בטלו כל הדברים האלו, וכיצד אפשר ליהנות מדברים אלו שבטלו מבית המקדש. והיינו מצד הרגשת הלב, שבחורבן הבית נחרב הכל ולא נשאר לנו שום דבר, והחיים אינם חיים ביחס למה שהיה בזמן שבית המקדש קיים, וההרגשה היתה שאי אפשר להמשיך כך בשום דבר שבעולם.

ויש להביא לזה דוגמא מאנשים שעברו את מלחמת העולם השנייה, שראו את כל השחיתות והרציחות, אנשים שאיבדו את כל משפחתם מול עיניהם, אנשים שעברו עינויים קשים ואכזריים, ורבים מהם לא הרגישו עוד שום טעם בחיים ולא רצו להמשיך הלאה בשום דבר, לא רצו להתחתן ולא רצו לנסות להיות חיים חדשים, כי מבחינתם כל מה שהיה להם נהרס ונחרב, ואין להם עוד שום אפשרות להמשיך כך במצב הזה.

וכמו כן יש לנו להבין כי מי שראה את בית המקדש בבניינו וביופיו, ראה עולם אחר, עולם של רוחניות עולם של קירבת השם, והיו אלו חיים אחרים לגמרי, אין לנו כלל אפשרות לתאר לעצמנו את הצורה של החיים המרוממים והרוחניים שהיו בזמן שבית המקדש.

וממילא כשחרב הבית היתה ההרגשה שאין אפשרות להמשיך כך, וזהו גם הטעם שרצו הפרושים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין, כי מאחר ובטל הבשר והיין שבבית המקדש הרגישו שאין טעם עוד בהנאת אכילת בשר ושתית יין. וכן בכל שאר הנאות העולם כיון שהם מזכירים את הדברים שהיו בבית המקדש, הרגשת הלב היא שאי אפשר ליהנות מכל אותם הדברים שחסרים עכשיו בבית המקדש.

ועל זה אמר להם רבי יהושע שמכל מקום אין גוזרים גזירה על הציבור אלא אם כן רוב הציבור יכולים לעמוד בה, והיינו שאף שמצד הרגשת הלב כך צריכה להיות ההרגשה, אבל אי אפשר לגזור כנהוג כן כיון שהוא דבר שלא יכולים לעמוד בו. ויש לנו ללמוד מזה איך צריכה להיות ההסתכלות וההרגשה על חורבן הבית, **שהשבר וההפסד הוא כל כך גדול עד כדי כך שבאמת ההרגשה הנכונה היא שכל החיים השתנו ואין עוד טעם באכילת בשר ושתית יין ושאר הדברים שזכרו שם.**

ובשולחן ערוך (סימן תקנ"א סעיף ט') כתב שיש נוהגים שלא לאכול בשר ולא לשתות יין בשבוע שחל בו תשעה באב, ויש מוסיפים מראש חודש ועד התענית, ויש מוסיפים משבעה עשר בתמוז. וכתב שם בביאור הגר"א שעיקר הטעם הוא כמבואר בגמרא בבא בתרא ה"ל, שמיום שחרב בית המקדש בדין הוא שנגזר שלא לאכול בשר ושלא לשתות יין אלא שאין גוזרים גזירה שאין רוב הציבור יכולים לעמוד בה, ולכן נהגו בזה על כל פנים בימים אלו, כיון שבזמן מועט כן יכולים לעמוד בזה. ומדינא דמתני' אסרו רק בסעודת ערב תשעה באב, והוסיפו על עצמן כל אותן הימים.

ומבואר כנ"ל שלולי מה שאין רוב הציבור יכול לעמוד בזה, היה ראוי לנהוג כך כל השנה, ולכן לזמן מועט שיכולים לעמוד בזה באמת נוהגים כן, ואם כן לענין הרגשת הלב ודאי יש לנו ללמוד שכך ראוי להיות ההרגשה, **שאבדנו הכל ואין שום יחס בין הזמן הזה שאין לנו את בית המקדש לזמן שהיה בית המקדש.**

אחרי החורבן אין שמחה והנאה שלמה

ובגמרא שם אמר להם רבי יהושע בני בואו ואומר לכם, שלא להתאבל כל עיקר אי אפשר שכבר נגזרה גזרה, ולהתאבל יותר מדי אי אפשר שאין גוזרים גזירה על

מוטל עליו למחול ולהעביר על מידותיו מכל מקום למה כשאנו עושה כן נחשב לשנאת חינו, הרי סוף סוף הוא שונא אותנו מחמת סיבה.

שנאת חינו יסודה חיסרון באמונה

ואאמור"ר הגאון זללה"ה היה מבאר בזה שבאמת אדם שכועס על חברו הרי זה חיסרון באמונה, כי גם אם פלוני עשה לך רעה הרי הכל נגזר מן השמיים, ואם לא הוא היה עושה את זה היה הדבר בא ממקום אחר, ואף שהוא לא בסדר, ומגלגלין חובה על ידי חייב, מכל מקום מה שקרה לי זה לא בגללו, אלא גם בלעדיו זה היה בא עלי [ואמנם יש כעס על עשיית עוולה, אבל זה צריך להיות אותו כעס כמו אם עשו את זה לאדם אחר]. **ולכן הכעס שהאדם כועס על מה שעשו לו רעה, מגיע מחיסרון באמונה, כי הרי מה שבא עליו היה בא גם בלעדיו.**

וההרגשה צריכה להיות כמו שקרה לו הדבר שלא על ידי אדם, שאז אין זה מביא אותו לכעס, אלא רק להיפך הוא מחפש על מה בא לו העונש הזה, כך צריך להיות גם כשאדם עושה לו, שמכיוון שבין כך זה היה בא עליו אין מקום לכעוס על אותו אדם. ולכן זה נקרא שנאת 'חינים', כיון שגם כשאדם עשה לו רעה מכל מקום לשנוא אותו זה בחינם, שהרי מן השמים בא לו הדבר הזה, ואין כאן מקום לשנאה כלפיו. ובוזה ביאר אאמור"ר זללה"ה מה שנצטוונו על ואהבת לרעך כמוך, וכבר הקשו המפרשים איך אפשר לצוות על אהבה והרי זהו דבר שבלב, ואם אינו אוהב מה שייד לצוות אותו לאהוב [וכמו אדם שלא אוהב מאכל מסוים וכי אפשר לכפות אותו לאהוב].

ובאמת במצות אהבת השם איתא בחז"ל היאך הדרך לבוא לאהבת השם, שזה על ידי "והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום", דהיינו על ידי לימוד התורה, וכן מצינו שעל ידי שיתבונן ויחשוב בנפלאות הבורא באים לידי אהבתו וכמו שכתב הרמב"ם ה"ל יסודות פ"ב ה"ב, וכן במצות ואהבת לרעך כמוך לא נתפרש כיצד יכול להביא בליבו אהבה למי שאינו אוהב אותו.

אכן הביאור בזה שבאמת מצד הטבע קיימת אהבה לכל איש מישראל, וזהו משום שכל ישראל בשרשם הם אחד, וכמו שאדם אוהב את עצמו כך מונח בטבע אהבה לכל אחד ואחד מישראל, ומה שמונע את האהבה הוא כשאדם מרגיש שחברו לוקח ממנו, או שמשוה משל חברו בא על חשבוננו, שזה מונע ומפסיד את האהבה, ואם כן גם זה בא מחיסרון באמונה, שהרי אם היה יודע בבירור שאין אדם נוגע במוכן לחברו כמלא נימה ומה שנגזר עליו זה מה שיקבל בין אם יהיה לחברו כך או אחרת, הרי לא היתה לו שום קנאה בחברו, ונמצא שהדבר תלוי בו להביא עצמו לידי אהבת כל אחד מישראל, שעל ידי שיחזק בלבו את האמונה בהשגחה שאי אפשר לאדם ליקח ממנו כלום, שוב ממילא תחזור האהבה הקיימת בטבע לכל אחד מישראל.

חיסרון בחשיבות לימוד התורה

ומצינו עוד בגמרא (נדרים פא, א) על הא דכתיב על מה אבדה הארץ וגוי' ויאמר השם על עזבם את תורת'י וגוי' אמר רב יהודה אמר רב לומר שאין מברכין בתורה תחילה, וידועים דברי הר"ן שם שכתב בשם מגילת סתרים לרבנו יונה שהכוונה בזה שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כל כך שיהא ראוי לברך עליה שלא היו עוסקין בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה, וביאר שמשום כן לא היה הדבר גלוי וידוע עד שהוצרך לפרשו הקב"ה בעצמו, לפי שהוא יודע מעמקי הלב. ורש"י בב"מ דף פ"ה ב' [ד"ה שלא ברכו] כתב 'וכיון דלא מברכי גליא דעתייהו שאינה מתנה חשובה להם'.

והיינו שהחטא לא היה על ביטול מצות ברכות התורה, אלא היה בזה חיסרון בכל המהות של הלימוד תורה וכמו שקרא לזה הכתוב 'על עזבם את תורת'י', והיינו שדבר זה נחשב כמו שעזבו לגמרי את התורה, והטעם בזה משום שיש כאן פגם פנימי ועמוק במה שלא ידעו להחשיב את התורה כראוי, כי לימוד התורה בלא הכרה בגודל מעלת וחשיבות התורה הוא חיסרון בעצם הלימוד התורה.

ובדומה לזה מצינו גם בענין עשיית המצוות דכתיב בתוכחה (דברים כח, מז) "תחת אשר לא עבדת את השם אלוהיך בשמחה", והיינו שהתביעה היא שגם כשקיימו את התורה אבל לא עשו כן בשמחה, **והואים מזה שחיסרון שמחה הוא פגם בעיקר עשיית המצוות.** וכמו כן בלימוד התורה ההכרה בחשיבות לימוד התורה היא מעלה בעצם הלימוד תורה, ולכן כשהיה זלזול בתורה ולא היתה התורה חשובה בעיניהם לברך עליה היה בזה תביעה של עזיבת התורה, **כי צורת הלימוד צריכה להיות מתוך הכרה בחשיבות מעלת התורה.**

והשאגת אריה סוסי"י כ"ד הוכיח מדברי הגמרא הנ"ל שברכות התורה הוא מדאורייתא, שאם הוא רק מדברבן לא היה בא על זה עונש כל כך חמור שלכן אבדה הארץ. אמנם לפי מה שכתב הר"ן לכאן' אין הכרח לזה כלל, שהרי אין התביעה כאן על הביטול עשה של ברכות התורה, שגם זה לכאורה אינו חמור כל כך שעל זה תאבד הארץ, והוא כמו שלא נטלו או שביטלו איוזה מצוה ממצוות עשה, אלא עיקר התביעה היתה על הזלזול במעלת לימוד התורה, שעל זה נחשבו שעזבו את התורה, ואם אין נפקא מינה בזה אם הברכה היא מן התורה או מדרבנן, כיון שהוא רק סימן לחיסרון ההכרה בחשיבות לימוד התורה.

ואם כן גם בזה מה שנדרש מאיתנו הוא לתקן את אותם החטאים שגרמו את החורבן, וכיון שהחטא שגרם את החורבן הוא הזלזול במעלת התורה, יש לנו להתחזק בענין זה להכיר בגודל מעלת וחשיבות התורה.

השמחה בדברי תורה 'כחדשים'

ובתהלים (קט, קסב) כתוב "שש אנכי על אמרתך כמוצא שלל רב", והיינו שהשמחה בתורה נמשלה לשמחה שיש 'במצאיה', ויש לפרש בזה כי הקונה דבר מחברו הרי הוא צריך לשלם על זה, ונמצא שגם כשהמקח הוא טוב והוא שמח בו מכל מקום כיון שיש לו בזה חיסרון ממון שצריך לשלם עבורו אין שמחתו מושלמת, ואפילו אם מקבל דבר במתנה, הרי הוא נעשה מחויב לו בהכרת הטוב ומרגיש שצריך להחזיר לו טובה על כך, וגם דשונא מתנות יחיה, אבל במוצא מציאה אין כאן שום צד חיסרון וכולו רווח וממילא שמחתו שלמה לגמרי, וכך צריכה להיות השמחה בתורה שמחה מושלמת.

ובחידושי מרן ר"יז הלי עה"ת [לתהלים] כתב בזה עוד ענין, שבמצאה יש את השמחה של שעת המציאה עצמה שאז היא שמחה גדולה מאד, ויש את השמחה שלאחר המציאה שאף שהוא שמח בעצם מה שיש לו אבל אין זה כמו השמחה שברגע המציאה. ולכן לא אמר הכתוב שש אנכי על אמרתך כיעלי' שלל רב, אלא 'כמוצא' שלל רב, **דהיינו שהשמחה על הדברי תורה היא כמו שעכשיו מוצא את המציאה**, והוא כמו שאמרו חז"ל על התורה שבכל יום יהיו בעיניך כחדשים, והיינו שדברי תורה הם תמיד כמו שעת המציאה. עכ"ד.

ההתחדשות והשמחה בקיום המצוות

וגם בעשיית המצוות יש את הענין של כחדשים, והיינו שתהיה עשיית המצוה בשמחה כמו כשעושה אותה פעם ראשונה, ולא מתוך הרגל ומלומדה.

ושמעתי ממרן ראש הישיבה הגר"ד פוברסקי שליט"א, במה שאמרו חז"ל על אהרן הכהן בהדלקת המנורה שעשה כאשר ציווה השם, מלמד שלא שינה, וכבר נתקשו המפרשים מה הרבותא באהרן הכהן שלא שינה ממה שנצטווה. וביאר בזה שהכוונה שלעולם היתה הדלקתו כמו פעם ראשונה וגם בפעם השנייה והשלישית לא שינה מכפי שעשאה בפעם הראשונה, והיינו שאותה שמחה והתרגשות שהיתה בפעם הראשונה שזכה להדליק את המנורה, היתה לו גם בכל שאר הפעמים שהמשיך להדליק. ויתכן לפרש לפי זה הלשון שלא שינה היינו מלשון שני, ור"ל שגם כשעשה כן הרבה פעמים לא עשה כן כמו מי ששונה ומשלוש, אלא לעולם היה כמו הפעם הראשונה.

וזה באמת מעלה גדולה ועצומה, שהרי טבען של דברים הוא כשאדם עושה פעם ראשונה מצוה הוא עושה אותה בהתרגשות גדולה, וכמו כשמתחיל להניח תפילין פעם ראשונה הרי השמחה וההתרגשות גדולים מאד, אבל אחר כך לאט לאט יורדת ההתרגשות, וזוהי עבודה גדולה לראות שהשמחה תמשיך בכל פעם ופעם שעושה את המצוה.

לימוד המביא לאהבת השם – על לבבך

וברש"י בפרשת ואתחנן על הפסוק "ואהבת את השם אלוהיך וגוי' והיו הדברים האלה אשר אנכי מצווך היום" מביא מה שאמרו בספרי, ש'והיו הדברים' הוא פירוש ל'ואהבת', שעל ידי לימוד התורה באים לידי אהבת השם. ויש להתבונן בזה שהרי לא תמיד מרגישים על ידי לימוד התורה אהבת השם. ואם כן מה היא הדרך שלימוד התורה יביא לידי אהבת השם.

ושמעתי מאאמור"ר זללה"ה בשם ספר אולם המשפט בהקדמה שכתב שם 'והנה בעונותינו הרבים הורגלנו לראות לומדים הרבה אשר שקדו ימים רבים בדברים האלה ועוד לא הריחו מעולם באהבת השם'. וכתב לבאר עפ"י"ם שמצינו בפרשת חליצה שכתוב וחלצה נעלו מעל רגלו, ודרש'י ביבמות ק"ג א' דבע"י שתהא הנעל על רגלו ולא מעל דמעל, והיינו שלא תהיה חציצה בין הנעל לרגל. וכן בבגדי כהונה יליפין מדכתב על בשרו שלא יחא דבר חוצץ בין הבגד לבשרו.

וביאר לפי זה דכמו"כ יש לדרוש בפסוק על לבבך שנאמר על התורה, שצריך **שהתורה תהיה ממש על לבו ולא מעל דמעל. והיינו שלא תהיה שום חציצה בין לבו לתורה. וזה על ידי שהתורה זה הדבר היחיד שיש לו ואין לו עוד דברים אחרים התופסים את לבו.** אבל אם יש עוד דברים אחרים שמעניינים ותופסים אותו הרי הם חוצצים בין לבו לתורה, ואז כבר התורה אינה 'על לבו' אלא מעל דמעל. אבל כשהאדם שם את דברי התורה על לבו ממש, דהיינו שהוא מניח את כל התעניינותו רק בתורה, הרי הוא מתדבק בתורה ואז יש בזה את סגולת התורה להביא לידי אהבת השם.

ויש להוסיף בזה מה שכתוב בתחילת הפסוק "אשר אנכי מצווך היום", ופירש רש"י לא יהיו בעיניך כדיוטגמא ישנה שאין אדם סופנה אלא כחדשה שהכל רצין לקראתה. והיינו כמב' שמהלך כותב מכתב חדש לבני מדינתו כולם מתעניינים ורוצים לדעת מה כתוב בה, וקוראים אותה מתוך סקרנות והתעניינות גדולה, כך צריך שיהיה לימוד התורה אצלנו מתוך התעניינות וחשק לדעת מה כתוב בתורה, ומתוך רצון להבין את דברי התורה. **ויש לומר שזהו ג"כ תנאי לזה שהתורה תביא לידי אהבת השם, שרק אם הלימוד הוא מתוך התעניינות וסקרנות בצורה כזאת התורה מביאה לידי אהבת השם.**

ויתכן עוד לומר בזה שהדברים תלויים זה בזה, שהצורה והאופן איך יהיו דברי התורה מונחים על לבבנו בלא שום חציצה ובלא שום התעניינות בדברים אחרים, זהו על ידי שלימוד התורה יהיה מתוך התחדשות ומתוך סקרנות והתעניינות, כי כשהלימוד תופס אותנו ומעניין אותו ממילא הוא משליך מעליו את כל העניינים האחרים, וכל שאר עניני העולם הזה לא תופסים אצלו מקום. וכשלומידים באופן זה אזי יתקיים רישא דקרא ואהבת את השם אלוהיך.

וכמו שדיברנו עלינו להתחזק באותם דברים שגרמו את החורבן, וזה בענין של שנאת חינו, לדעת שכל מן השמים וממילא אין שום מקום לשנאה וקנאה, וכמו שפגשתי אחרי פטירת אאמור"ר זללה"ה אדם מבוגר שסיפר לי שבעבר היה מרבה לכעוס, **וכששמע על אאמור"ר כמה רגוע הוא היה, ומעולם לא כעס ולא הרים את קולו**, וזהו כמו שדיברנו כי יש להאמין שהכל נגזר מן השמים ואין אדם יכול לעשות לחברו כלום אם לא שנגזר עליו כך וא"כ אין על מה לכעוס, **הוא ראה שזה פשוט נעים וטוב להיות ברוגע והפסיק לכעוס.**

והענין השני הוא ההכרה בחשיבות התורה והמצוות, **לעשות את הכל מתוך שמחה והרגשות חשיבות התורה והמצוות.** ונזכה בזכות זה לגאולה השלמה ולבניין בית המקדש ונזכה לשמוח בבניינו במהרה בימינו אמן!

- צילום: בקודש פינמה

- להאזנה לדעת תורה מגד"י בראשון רשכבה"ג מרן רבינו ראש הישיבה הגר"ד לנדו שליט"א, בקו החירום בעניני השעה במספר (ללא פרסומות): 1700-111-306

- כמו"כ מידי שבוע י"ל קובץ אוצר הפרשה ובו גליונות מרבותינו זצוק"ל. ניתן להשיג מודפס בבתי הכנסיות בארה"ק, וכן ניתן לקבלו במייל: a169258235@gmail.com

- ניתן להצטרף לקבלת הגליון ע"י שליחת הבקשה למייל - a086221800@gmail.com

שיחה מהגאון רבי זאב פהן שליט"א

פרשת ראה

הנהגות החיים על פי התורה

טהורה". והיה אפשר לומר "בהמה טמאה", ומשום שזה לשון מגונה התורה מאריכה, ואמנם מצינו בתורה ג"כ את הלשון בהמה הטמאה, כשהתורה אוסרת את הבהמה הטמאה, והוא משום שאז רצון ה' הוא לבטא את הדבר בלשון המגנה את הדבר, אבל בפרשת נח, שמדובר להכניס לתוכה נח, עיקמה התורה שמונה אותיות כדי לא להשתמש בלשון מגונה, וזה ציווי מן התורה, ואע"פ שאין לשון מפורש של ציווי, אבל גילוי הציווי נמצא בתורה, וחז"ל יודעים את עומק רצון ה', ויודעים לפרש לנו אותו.

ונוסף לזה שיש חיוב שלא יוציא דבר מגונה מפיו, יש חיוב נוסף שצריכים ללמוד לדבר כשפת תלמידי חכמים, וכמו שאומר שלמה המלך "ותבחר לשון ערומים" שאדם צריך להרגיל את עצמו לדבר כלשון ערומים, דהיינו תלמידי חכמים. וזה עוד דרגה ברצונו של מקום.

דבר זה נוגע לכל החיים שלנו, ובמיוחד בימים אלו, שעלינו להיות לפי רצונו של מקום בלי הסדר הקבוע, והיצה"ר מנצל את הזמן הזה שבמקום שרצון ה' שצריכים לנוח, הוא מלמד את האדם שייזהר שלא יבטל את זמן הלימוד הקבוע שלו, ובמקום שאין צריך לנוח הוא מלמד אותו כאילו זו הלכה בשו"ע שצריכים להפסיק את הלימוד, ואמנם אנחנו לא מלאכים, אבל כל אחד צריך לדרוש מעצמו, איך לסדר ימים אלו בצורה נכונה כפי רצונו של מקום, ואין אנחנו יכולים למדוד את שיעור הנצרך למנוחה בדיוק אבל צריך לדעת דברים אלו ולפי"ז להתנהג, ומי שאינו יכול להכריע בזה לבד, יתייעץ עם רבו.

חיוב ת"ת בכל זמן

כתוב במשנה באבות "הניעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה ליבו לבטלה, הרי זה מתחייב בנפשו". וכל מי שלומד את המשנה הזאת מקבל פחד, אם כן מה התקווה שלי, וכי כשאני ער בלילה, וכשאני הולך בדרך תמיד אני חושב בלימוד, ואם על זה נאמר "הרי זה מתחייב בנפשו", זה יכול לגרום לאדם להתייאש, וכבר דברנו שלא זו כונת התנא, שלא כתוב במשנה שאם אדם מבטל חמש דקות או עשר דקות שהוא מתחייב בנפשו, אלא אם אדם קובע לעצמו, שעכשיו אני בזמן של שינה ואינו זמן לימוד, ואף שהוא יכול לחשוב בלימוד, אבל הוא קובע לעצמו שזה לא זמן לימוד, וכן "המהלך בדרך יחידי", וקובע לעצמו שעכשיו אני בטיול, ואין זה זמן לימוד, ואף שאם הוא יכול לחשוב או לדבר בלימוד הוא קובע לעצמו שזהו אינו זמן לימוד, ועל זה התנא אומר "הרי זה מתחייב בנפשו", שאדם קובע שיטה שזה לא זמן לימוד זה דבר חמור, כי אין זמן שאינו זמן לימוד, ואמנם היצה"ר מנצל גם את זה, שא"כ אינני יכול לנוח, אבל לא זהו רצונו של הקב"ה, אלא רצונו של הקב"ה הוא שאדם לא יחשוב שזהו זמן שאין בו חיוב ללמוד, אלא שבשביל שהאדם יהיה עם מנוחת הנפש וכחות הגוף הנדרשים כדי ללמוד, וכדי שיוכל ללמוד בעיון, שבביל זה נצרכת המנוחה, ולכן אנחנו צריכים לקבוע לעצמינו חלוקת זמנים שיש זמן של לימוד ויש זמן של מנוחה, אבל אין מציאות בתורה שיש זמן שלא לומדים.

בגמ' בברכות מבואר על הפרשה של "והיה אם שמוע" שהפרשה מדברת בזמן שעושים רצונו של מקום, ולכן כתוב "ואספת דגנך" שהקב"ה מייחס את הדגן של כלל ישראל שהם הבעלים, והקשו תוס' שבהמשך הגמ' שם מבואר שהפרשה מדברת בזמן שאין עושים רצונו של מקום, ולכן כתוב "ואספת דגנך" שבעל השדה צריך להיות עסוק בעבודת השדה, משא"כ בזמן שעושים רצונו של מקום שמלאכתו נעשית ע"י אחרים, ומתריצים תוס' שמדובר בעושים קצת רצונו של מקום וקצת אין עושים רצונו, ואין הכונה שמקצת ישראל עושים רצונו של מקום אלא מדובר על אדם אחד, וצ"ב מה הכונה בזה ואיך יתכן שאדם אחד עושה קצת רצונו של מקום וקצת אינו עושה, וביאור הדברים הוא שבדאי אין הכונה אין עושים רצונו של מקום, שאין מקיימים ציווי התורה, שא"כ לא יתכן לומר ע"ז עושים רצונו של מקום, אלא שתוס' מגלים לנו כאן דבר יסודי בכל התורה.

החיוב לעשות רצונו של מקום בכל חלקי החיים

והביאור בזה הוא כמו שמבאר הגר"א שבדאי אין בתורה רק תרי"ג מצות שא"כ מהו כל ספר בראשית שיש בו רק שלשה מצות, אלא התורה מחולקת לשני חלקים, שתרי"ג מצות אלו הם הציוויים המפורשים שבתורה, ומלבד זה יש עוד ציוויים שאינם מפורשים ואינם בחשבון של תרי"ג מצות אלא שהם מתגלים מתוך התורה, והחילוק ביניהם שבתרי"ג מצות התורה גילתה אותם בלשון של ציווי, ויש מצות שאין בה לשון של ציווי, וכמו שיש נפק"מ בין עשה ללא תעשה, ואף ששניהם אסורים מן התורה, מ"מ אינו דומה החומרא של ציווי של עשה לציווי של לא תעשה, וכמו כן אינו דומה ביטול ציווי המפורש בתורה, לביטול דבר שאינו מפורש בתורה בלשון של ציווי, ואף ששניהם חיובים מן התורה, מ"מ אינו דומה העובר על ציווי מפורש משום דעבר אמימרא דרחמנא, וכמו שאם יש ציווי שהתורה חוזרת עליו כמה פעמים הוא חמור יותר, וכן לפי אריכות לשון התורה באזהרה הציווי הוא יותר חמור.

וזהו מה שאמרו חז"ל "יפה שיחתן של עבדי אבות יותר מתורתן של בנים", ובדאי שהוא חיוב כיון שהתורה מגלה דבר זה, אלא שאינו כמו חיובי התורה שהתורה מגלה בלשון של ציווי, אבל מ"מ כיון שיש ע"ז גילוי בתורה זה מחייב אותנו, אלא שאינו באותה חומרא כמו הציוויים המפורשים.

וזהו מה שאומרים תוס' שהפרשה של "והיה אם שמוע" מדבר בעושים רצונו של מקום קצת, והיינו שעושים רצונו של מקום בציוויים המפורשים, ואינם עושים רצונו של מקום בציוויים שאינם מפורשים, ויש לזה הרבה דוגמאות בתורה שנוסף לציוויי התורה צריכים לקיים רצונו של מקום ובשו"ע מובא חלק מדברים אלו, ויש לזה משקל של ציווי בלי לשון של ציווי, ולכן יש כללים מתי זה נדחה מכת סיבה שהתורה מחשיבה ומתי לא, וזה תלוי לפי צורת הגילוי של התורה, והראשונים מלמדים אותנו קצת מן הכללים בזה.

הגמרא אומרת לעולם אל יוציא אדם מפיו לשון מגונה, והמקור לזה הוא ממה שהתורה עיקמה שמונה אותיות כדי לומר "הבהמה אשר איננה

כשאדם חי ע"פ התורה בכל חלקי החיים זוכה שמלאכתו נעשית ע"י אחרים

וזהו מה שתוספות מלמדים אותנו שיש מציאות של "עושה רצונו של מקום" ו"אין עושה רצונו של מקום", שהוא עושה רצונו של מקום בציוויים המפורשים, אבל בדברים שהתורה מלמדת אותנו איך לחיות את החיים על פי התורה, את זה הוא אינו מקבל, וכשאדם בדרגה יותר גבוהה ודורש מעצמו לחיות ע"פ תורה בכל חלקי החיים ומוסר את עצמו להנהגתו של הקב"ה לעשות בכל דבר רצונו של מקום, ע"ז הוא זוכה שמלאכתו נעשית ע"י אחרים, ולכן אומרת הגמ' שבפרשה של והיה אם שמוע כתוב "ואספת דגנך" שהאדם עצמו צריך לעבוד בשדה משום שמדובר שאין עושי רצונו של מקום.

דברים אלו נשמעים דברים פשוטים, אבל בחיים אינם דברים פשוטים, כי היצה"ר מתערב בכל דבר, ולא את כל אחד הוא תוקף באותה צורה, יש רבים שהוא תוקף אותם בדבר שאין עליו ציווי מפורש, ואז הוא מיקל עליהם, ויש כאלו שבדבר שאין עליו ציווי מפורש הוא מחייב אותם מעל המדרגה שלהם, ושניהם אינו רצונו של מקום, והרבה פעמים אדם אינו יכול להכריע לעצמו, אלא צריך לשאול שאלת חכם אצל רבו שמכיר אותו כדי לקבל את ההכוונה מה נכון בשבילו לעשות, ולא למסור את עצמו לדעת עצמו, שהוא אינו יכול לדעת אם יש כאן טעות לכאן או לכאן, וא"א לומר בזה כללים אחידים השווים לכל נפש, כי כל אחד לפי מציאותו ולפי התכונות שלו כך היצר הרע תוקף אותו.

הצורה הנכונה בחובת ההשתדלות

משה רבנו בחלק גדול מספר דברים, דבר לישראל לפני כניסתם לארץ ישראל, והוא למד אותם דבר השייך לענין הזה, שהדריך אותם איך לחיות בא"י ע"פ רצון ה' בכל פרטי החיים, שבמדבר כלל ישראל חיו עם ההשגחה הגלויה של הקב"ה על כל צרכי חייהם, ובכניסתם לארץ ישראל למד אותם משה רבנו בשם ה' לחיות לפי הסדר הרגיל של חיי עולם הזה, עם השתדלות עבור הפרנסה, שזהו דבר שלא היה במדבר, והוא הדריך אותם מהו חיוב ההשתדלות ומהי החובה להתחשב בעשיית רצונו של מקום, ולפי מדרגת עשיית רצונו של מקום זוכה האדם להיות פטור גם בעסק השתדלותו לצרכי חייו.

החווה"ל מלמד אותנו יסוד בדברים אלו, הוא מבאר מהי הסיבה שהקב"ה קבע על האדם חובת השתדלות, שהרי הקב"ה יכול לפרנס אותנו גם בלי עסק ההשתדלות והפרנסה, וכמו שכל בעלי החיים מתפרנסים בעולם בלי השתדלות, ואמנם הם אוספים את האוכל, אך אינם טורחים בהכנתו, אלא רק משתתפים במעשה האכילה, והקב"ה מכין להם את הכל באופן שהם יכולים לאכול ולקבל את הנדרש להם כדי שיחיו, וא"כ מדוע צלם אלקים שונה מכל בעלי החיים, וכי אין הקב"ה יכול להעמיד גם לצלם אלקים את כל מה שהוא צריך בלי הנהגה שמחייבת השתדלות עבור הפרנסה.

והחווה"ל אומר שני תירוצים לשאלה זו, והתירוץ שנוגע לנו כעת הוא שכל חובת ההשתדלות בעולם הזה נועדה לבחון את האדם, שהבעלי החיים אין להם עבודת ה', ואין להם מציאות של שכר ועונש, ולכן הקב"ה מעמיד להם פרנסתם כפי שהם צריכים, אבל לנו יש שכר ועונש, ולכן נגזרה עלינו חובת השתדלות, לבחון את האדם באיזו דרך יבחר, האם הוא בוחר בהשתדלות בדרך מותרת או בדרך אסורה ח"ו, וגם כשהוא בחר בדרך המותרת, הוא נבחן בריבוי ההשתדלות, בכמות ההשקעה והמאמץ.

דבר זה נוגע לפרנסה, לבריאות ולכל צרכי החיים, שבכולם צריכים הדרכה גדולה כמה וכיצד להשתדל, ובעיקר הוא ניכר בענייני פרנסה, וזה מבחן על האמונה שלנו בהקב"ה, והיצה"ר מפתה את האדם בשני כיוונים, שבמקום שיש חובה להשתדל הוא אומר לו לסמוך על הקב"ה בלבד, וכשאין צורך בהשתדלות הוא מפתה את האדם לעשות יותר ממה שחייב, וכן בענייני בריאות, הנהגתו ע"פ החזו"א להשתדל ע"י רופאים מומחים, ונבחרו"ל נהגו בהדרכה אחרת, אבל כך הקבלה אצלנו ע"פ החזו"א, וכך אנחנו מחוייבים לעשות, אבל צריך לדעת שהמטרה בזה הוא כדי לנסות אותנו, וכמו שמבאר החווה"ל על הפרנסה.

ונבחרו"ל מבאר טעם נוסף, שלא כל אחד נמצא בדרגה שיוכל לעסוק רק ברוחניות, אבל גם מי שזוכה שיש בידו את האפשרות לעסוק ברוחניות, גם אצלו יש חיוב השתדלות והוא בשביל הניסיון באיזו השתדלות יבחר וכמה ישקיע בה].

דברים אלו נוגעים גם לתפלות שלנו, שאמנם אנחנו מתפללים שלשה פעמים ביום על צרכי חיי עולם הזה, אך השטן הופך את התפילות לשגרה דלישנא בלבד, ובלי תוכן האמונה הטמון בברכות אלו ובכל הברכות, וצריך לדעת שהתפילה על חיי עולם הזה שונה מן התפילה על שאר חלקים הנוגעים לרוחניות, שאנשי כנסת הגדולה תיקנו לנו את הנוסח הקבוע של התפילה ושינו שתי ברכות שהן בקשות על חיי עולם הזה, שבכל הברכות לא מזכירים שם ה' בתחילת הברכה, ורק ברפאנו ובברך עלינו מזכירים שם ה' בתחילת הברכה, "רפאנו ה'" "ברך עלינו ה' אלקינו", וצריך להבין מה הענין בזה, ונראה שהביאור בזה הוא כמבואר ברמב"ם שמצות תפלה מדאו' הוא מהפסוק "ועבדתם את ה' אלקיכם", ובכס"מ הק' למה הרמב"ם לא הביא שאר פסוקים שבתורה שכתוב לשון עבודה, "אותו תעבוד" ו"אותו תעבדו", ולכא' היה אפשר לבאר שהרמב"ם הביא פסוק זה משום שהוא המוקם הראשון בתורה שכתוב לשון עבודה, אבל הכס"מ לא הסתפק בתירוץ זה], ולולי דברי הכס"מ נראה שבפסוק זה מלבד עצם חיוב התפלה, התורה מגלה על מה עיקר יוב תפלה, שכתוב בפסוק זה "וברך את לחמך ואת מימך והסירתי מחלה מקרבך", שזה מגלה שעיקר חיוב תפלה מדאו' הוא על צרכי עוה"ז, על פרנסה ובריאות, ולכן בשני ברכות אלו ייחדו אנשי כנה"ג להזכיר שם ה' בתחילת הברכה, ואין זה משום שדברים אלו חשובים יותר משאר הדברים שמבקשים עליהם כגון הצלחה בתורה ושאר דברים, אלא שבדברים אלו האדם מתפתה יותר לחשוב שהכל תלוי בהשתדלותו, ולכן בזה חייבה אותנו התורה לנהוג הנהגה מעשית של תפלה כדי לגלות שכל ההצלחה תלויה רק בהשגחתו של הקב"ה, ונגם הכס"מ שלא תירץ כך את דברי הרמב"ם, אינו חולק על דברים אלו, וא"כ עלינו לשים לב בתפלה לחזק ההכרה באמונה שבכל צרכי עוה"ז אנחנו תלויים בהשגחתו של הקב"ה.

זה מה שאנחנו צריכים לחזק את עצמינו בימים אלו, לחיות כפי רצונו של הקב"ה, ואף שאיננו בדרגות גבוהות, ואין אנו יודעים לכוון בכל רגע מה חייבנו עכשיו, ואין צריך להיות במתח שאולי אני לא נוהג נכון בהנהגה זו, אבל צריכים לדעת דברים אלו ולחלק את הזמנים בצורה נכונה במנוחת הנפש, לקבוע זמן ללימוד ולנהוג את ההנהגה הנדרשת כדי לחזק את מנוחת הנפש, ולא להפוך את הזמן לזמן של פריקת עול, הקב"ה יעזור שנזכה כל אחד לדעת לכוון לרצונו של מקום, ולא רק לקיים את הציוויים המפורשים.

נכתב ונערך ע"י אחד השומעים

דברי השירה

ויזכר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תמס (דברים לא)

מתורת מורינו רבי יהודה אריה הלוי דינר שליט"א

רב ביהכ"נ 'דברי שיר' ואזור מרכז ב"ב

גערך ע"י א.ח.ב. • ניתן לקבל הגליון במייל mdh036194741@gmail.com

פרשת ראה - בין הזמנים

אחריות היחיד על הכלל

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" (י"א - כ"ו).

יש לדקדק, מדוע הפסוק פתח בלשון יחיד "ראה", וממשיך בלשון רבים "נותן לפניכם", ולכאורה אם התחיל בלשון יחיד, היה צריך גם כן לסיים בלשון יחיד, ושיהיה כתוב 'ראה אנכי נותן לפניך'.

והכלי יקר כאן כתב על פי הגמ' בקידושין (דף מ' ע"ב) שמבואר שם שלעולם ידמה לאדם כאילו היה כל העולם מחצה על מחצה זכויות ועוונות, שאם עשה מצוה אחת הכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, ואם חטא חטא אחד הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה, וזה כוונת הפסוק שכל אחד ואחד יראה שעל ידי מעשיו שיעשה הוא יכריע את כל העולם, ועל ידו יהיה ברכה או חלילה קללה על כל העולם.

ומזן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זצ"ל סיפר שפעם מרן החפץ חיים זצוק"ל אמר לתלמידיו בשיבת ראדן שמחר נזכה לקבל את פני משיח צדקנו, והיתה התעוררות גדולה מאוד והבחורים ישבו ולמדו כל הלילה, וכולם חיכו לשמוע שהמשיח בא, אך נגמר היום והמשיח עדיין לא הגיע, וניגש אחד הבחורים אל החפץ חיים לשאול אותו למה המשיח לא הגיע לבסוף, ענה לו החפץ חיים שבאמת היה עת רצון בשמים שהמשיח יבוא, אבל בגלל שיהודי אחד דיבר לשון הרע הוא עיכב את ביאת המשיח, וזה נורא נוראות איך שכמה מילים עיכבו את ביאת המשיח.

כשסיפרו את המעשה הזה למרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, במשך כמה ימים ראש הישיבה הרהר בזה כל הזמן, ואמר שיוצא שעל ידי הלשון הרע של אותו יהודי המשיח לא הגיע, וזה גרם גם כן לכל השואה האיומה שעבר על עם ישראל, וזה מבהיל לחשוב על זה.

ועכ"פ מה שנוגע לכל אחד ואחד זה לדעת שעל ידי כל מעשה הוא יכול להכריע את כל העולם לכף זכות, וחלילה להיפך ח"ו.

כל אחד משפיע על השני - בין הזמנים

באופן אחר יש שמפרשים מדוע הפסוק מתחיל בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים, משום שהפסוק בא לומר לנו, את ההשפעה שיש לכל אחד ואחד על הרבים, ואפילו אדם אחד שיעשה איזה מעשה טוב בכוחו להשפיע על הרבים שילמדו ממעשיו.

והיה פעם משפחה באשקלון שלא ידעו על קיום התורה ומצוות, ושלחו את ילדיהם לבית ספר ממלכתי דתי, ופעם אחת בבין הזמנים הם נפגשו בבחורי ישיבה, ואותם בחורים התנהגו בעדינות הנפש ושם שמם נקרא עליהם, והמשפחה מאוד התפעלה וביררה מהיכן צומחים בחורים כאלה, עד שנודע על עולם התורה, ובעקבות כך הוציאו את ילדיהם מבית הספר ושלחו אותם לחינוך העצמאי, ובהמשך ביניהם למדו באחת הישיבות המוכרות בבני ברק. אפשר להגיד שבזכות אותם בחורים כל המשפחה חזרה בתשובה, ויכול להיות שאותם בחורים בכלל לא מודעים לכל מה שהם זכו וזיכו...

וזה נוגע מאוד לימי 'בין הזמנים', שיוצא לכל אחד ואחד להסתובב בהרבה מקומות, ולכן על כל אחד ואחד להיזהר מאוד שכל מעשיו ודיבוריו יהיו בדרך המתאימה לבן תורה, ושיתקדש שם שמים על ידו.

שמירת העיניים של יהודי אחר גרם לחזור בתשובה

והמגיד הצדיק רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה מספר, שפעם אמר לו נהג אוטובוס תראה את כל הרבנים שלכם כולם גנבים, והסביר הנהג לרבי יעקב, שמקודם עלה כאן ילד בן עשר והוא לא שילם... ור' יעקב ענה לו שעוד מעט כל בני ברק ירוצו אליו, כיון שהוא מחשיב אפילו ילד בן עשר כאחד מהרבנים הגדולים... אבל עכ"פ מה שנוגע אלינו שישנם אנשים המסתכלים עלינו כאילו כל אחד הוא המייצג של כל הציבור החרדי, וא"כ יש לנו אחריות גדולה מאוד לא לגרום ח"ו לחילול ה'.

ומעשה ביהודי חרדי שלצורך עסקיו היה במקום מסוים בחו"ל, וכשהלך ברחוב הוריד את עיניו למטה כדי לא להיכשל במראות אסורות, לפתע ניגש אליו גוי אחד ושואל אותו, מדוע אתה מוריד את הראש לרצפה, הרי זה מאוד מעניין ומושך להסתכל לכל עבר, ענה לו היהודי שאצלנו התורה היא קובעת לנו איך להתנהג על כל צעד ושעל, ובתורה כתוב שצריך לשמור על העיניים ולא להביט לכל עבר, הגוי מאוד התפעל ואז סיפר לתומו שההורים של אמא שלו היו יהודיים, מיד אמר לו היהודי דע לך שמי שאמא שלו יהודיה גם הוא יהודי וזה אומר שאתה באמת יהודי, היהודי נפרד מאותו אחד ולא ידע מה הוא עשה עם אותו ידיעה, לאחר כחצי שנה בשמחת תורה בני קהילה אחת בחו"ל ראו שהגיע אורח לחגוג עמיהם, ובמוצאי החג אותו אורח סיפר לבני הקהילה לפני זמן מה פגש יהודי ועל ידי שמירת העיניים של אותו יהודי וסקרנותו, גילה במשך השיחה ביניהם שהוא יהודי, כאשר היה ברור לו שהוא גוי, והחליט לברר לעומק את שורשיו והבין מה זה דורש ממנו, עד שחזר בתשובה שלימה.

והנה אף אחד לא יודע מי זה אותו יהודי, וגם הוא לא יודע מה המשך הסיפור למפגש שלו עם אותו אחד שגילה שהוא יהודי, וכאשר הוא יבוא לעולם האמת, יראה שבזכות שמר על עיניו, יש יהודי בעם ישראל שחזר בתשובה ומאז שמר תורה ומצוות בזכותו.

לא לעבור במעבר חציה כאשר הרמזור אדום! - אחריות

ומן הנכון לעורר כאן על ענין שיש שנכשלים בו, והוא שמגיעים לרמזור אדום ורואים שאין רכבים הנוסעים בכביש, ישנם המורים היתר לעצמם לעבור כיון שאין בזה סכנה, אבל מלבד מה שהרבה פעמים לא שמם לב לרכבים שמגיעים מכיוונים אחרים ולא צפויים וכדו', צריך לדעת שזה גורם לילדים לחשוב שכבר אפשר לעבור את הכביש והם אינם יודעים שכשעוברים כביש במעבר חציה יש לבדוק שלא מגיעים רכבים, וראיתי בעיני כמה פעמים שזה היה יכול להסתיים בתאונה ח"ו, [וזכרוננו שלא היה מושג למרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצ"ל לעבור ברמזור אדום, אפילו בשעות הבוקר המוקדמות שכל הרחובות והכבישים ריקים, רבי ניסים היה ממתין עד שיתחלף הרמזור לירוק ורק אז היה עובר].

וכל אחד צריך לקחת אחריות על מעשיו, ולהיזהר בכל מעשה שעושה שלא יבוא ליד מכשול אצל אחרים.

על כל אחד לחפש חיזוק לעצמו בלבד

ועוד שמעתי מכאן רמז לאנשים שבשעה שהם נמצאים בשיחת חיזוק, הם חושבים לעצמם שכל כך טוב שפלוני ופלוני נמצאים כאן לשמוע את דברי חיזוק, כי זה ממש נוגע אליהם, אבל הם לא חושבים שזה נוגע גם אליהם... והפסוק כאן בא לומר שכל אחד ואחד צריך לחשוב שגם אם השיחה נמסרת לציבור, זה נוגע לכל אחד ואחד הנמצא במקום ולא רק לאחרים... ולכן פתח הכתוב בלשון יחיד, להורות לכל יחיד ויחיד שיקשיב לדברים כאילו זה נאמר אליו.

הצדיק רבי אריה לזין זצ"ל היה מוסר שיעור קבוע כל יום בין מנחה למערב לקבוצה של בעלי בתים, ויום אחד נודע לו שיש בעיה בשלום בית אצל אחד מהמשתתפים, ולכן החליט רבי אריה שבשיעור הקרוב הוא יקדיש כמה דקות בסוף השיעור לעורר באותו ענין, וזה יגרום לאותו אחד להתחזק בזה, באותו יום הזדמן לשיעור מרן רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל בעל האבן האזל ושמע את כל דבריו של רבי אריה, לאחר השיעור ניגש רבי איסר זלמן אל רבי אריה ואמר לו אני יודע שהדברים היו מכוונים אלי לעורר אותי להתחזק בענין זה ואני מקבל על עצמי בלי נדר להתחזק, אמר לו רבי אריה חס וחלילה שכונתי היתה לגדול הדור שידוע ענוותנותו וגדלותו, אך רבי איסר זלמן אמר שבדואי זה נאמר אלי כי אשתי הרבנית בילא הינדא ע"ה עוזרת לי מאוד בכתיבת הספרים ועלי לכבד אותה יותר ויותר...

נודה מאד לכל מי שיוכל לסייע בכיסוי הוצאות ההדפסה. להנצחות לע"נ וכיו"ב, נא לפנות למייל mdh036194741@gmail.com או בטל' 0527129867

ויש ללמוד מרבי איסר זלמן איך הוא חשב מיד שהדברים נאמרו אליו ולא לאחרים כששמע דברי חיזוק.

וכעת שאנחנו עומדים לקראת חודש אלול ושומעים שיחות חיזוק ודרשות ברבים, על כל אחד ואחד ששומע לחשוב שהדברים נאמרים אליו בעצמו, וכך יהיה חיזוק אצל כולם.

.....

'שכר בהאי עלמא ליכא'

"ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה" (שם).

כתב הבעל הטורים 'ראה עשרת הדברות שפתח ב'אנכי' ותקיים אותם כי כל המצוות כלולות בהם'.

שמעתי לבאר בזה, דאיתא בגמ' ובמדרש דשני הדברות הראשונות 'אנכי' ו'לא יהיה לך' מפי הגבורה שמענו, אך שאר הדיברות שמעו על ידי שליח מפי משה רבנו, ובזה מיישבים מדוע שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, הרי יש איסור 'בל תלין', ולכאורה אם השכר הוא רק בעוה"ב יש בזה הלנת שכר, אכן הדין מבואר בשו"ע (חושן משפט סימן של"ט) שאם הבעה"ב שכר פועל ע"י שליח, אינו עובר משום בל תלין, דבעל הבית יכול לומר אני לא שכרתיך והשליח אומר הא לא עבדת אצלי, וכיון ששמענו את הדיברות מפי משה רבנו א"כ אין כאן דינא דבל תלין, אכן כ"ז נייחא בשאר הדיברות, אבל בשני דיברות הראשונות 'אנכי' ו'לא יהיה לך' ששמענו מפי הגבורה, בזה באמת יש שכר בעולם הזה, וכדאיתא במדרש 'כל מה שישיראל אוכלים בעולם הזה אינם אוכלים אלא בשביל שכר האמונה', והיינו ממש שעל האמונה יש שכר בעוה"ז מהאי טעמא שאת הדיברות של האמונה שמענו מפי הגבורה ויש בהם שכר בהאי עלמא, [כל זה כתוב בספר חנוכת התורה בסוף פרשת יתרו. ובשו"ת שואל ומשיב תנינא ח"ג סימן מ"ב מוסיף דלפ"ז א"ש מש"כ במדרש שמשו רבנו טען לפני השי"ת - 'אתה אומר לי לא תעבור את הירדן הזה, הרי אתה עושה תורתך פלסתר דכתיב ביום תתן שכרו', והכוונה בזה, דבשלמא לכלל ישראל אין דינא דביומו תתן שכרו כיון שזה היה ע"י שליח, ומשא"כ אצל משה רבנו בעצמו ששמע את התורה מפי הגבורה ולא ע"י שליח, לכן טען שאצלו יש את הדין של ביומו תתן שכרו, ע"ש].

ועפ"ז י"ל דפרשתנו שכותבת את הברכה שהיה למקיימי המצוות, איירי על הברכות בעוה"ז, וכיון ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא, ע"כ איירי על הדיברות של 'אנכי' ו'לא יהיה לך', ולכן דוקא זה מרומו בתחילת הפרשה "ראה אנכי נתן לכם ברכה וקללה", שהברכה היא עבור שמירת ה'אנכי' ו'לא יהיה לך', שעליהם יש שכר מצוה בהאי עלמא.

.....

על כל ניסיון להתחזק ולחזק אחרים יש שכר

"כי יסיתך אחיך..." (י"ג - ז').

הנה מסית זהו עצם מה שניסה להסית את חבירו לעבודה זרה ואפילו שלא עלתה בידו כלל, ומצינו שהתורה אמרה על מסית 'לא תחמול ולא תכסה עליו' דהיינו שאין מהפכין בזכותו, ועוד כמה דינים נאמרו במסית שלא נאמרו בשאר חייבי מיתות, כגון שמושיבין לדון אותו ואפילו אכזרי [כדאיתא בסנהדרין דף ל"ו ע"ב], והטעם מפורש בתורה (בפסוק י"א) "כי בקש להדיחך מעל ה' אלקיך", ורואים מזה כמה חמור הענין של מסית את חבירו.

והסבא מקלם זצ"ל [חור"מ א' רכ"ז, והביא זאת בשמו רבי ירוחם ממיר בדע"ת פרשת וילך], שהרי ידוע הכלל שמידה טובה מרובה חמש מאות ממידת פורענות (יזמא דף ע"ו ע"א ע"י רש"י), ואם כן עאכ"כ מי שמפתה יהודי להחזירו בתשובה לאבינו שבשמים, ששכרו עצום, ואפילו אם הוא מפתה את עצמו לחזור בתשובה על ידי לימוד המוסר וספרי יראה, שמלבד מה שלבסוף יראה פירות בעמלו, מכ"מ גם בשעה שעדיין לא הצליח, יש לו שכר עצום מהשמים על מה שניסה והתאמץ להחזיר את עצמו להקב"ה, וק"ו ממידת פורענות.

והדברים נוגעים ביותר לאותם אברכים מופלגים, אשר נוסעים מידי שבוע במסירות ללמד תורה ומצוות לעם שבשדות, במסגרת הארגונים החשובים 'לב לאחים' וכדו', וזוכים להשיב לב בנים לאביהם שבשמים, עליהם לדעת שגם אם לא רואים הצלחות, הם יקבלו שכר עצום על עצם זה שניסו לפתות עוד יהודי לחזור בתשובה.

אך באמת זה נותן חיזוק גדול לכל אחד ואחד, שלכל אחד בכל מקום יש אפשרות להשפיע על אחרים ברוחניות, ואפילו על ידי מילה טובה לשני, זה נותן לשני מרץ וחשק להמשיך ללמוד ולעשות שטייגען, וכמו המעשה באברך שקיבל הזמנה מבחור שהוא כלל לא הכיר, אך היתה בהזמנה הקדשה מאוד ארוכה ובקשה מיוחדת שהוא מצפה לראותו בחתונה, וכשבא האברך לחתונה אמר לו החתן שלפני כמה שנים היתה לו תקופה קשה בלי מצב רוח, והוא כבר חשב לעזוב את הישיבה, ובדיוק אז נפגשו והאברך הניח את ידו על כתפו ודרש בשלומו, וזה חימם את לבו בצורה שאי אפשר לתאר, ובזכות זה נשאר בישיבה! ולכן יש להמשיך ולנסות להתקדם ולהשפיע ברוחניות, הן על עצמו והן על אחרים, כמה שאפשר, ובעז"ה הוא גם יזכה לראות פירות בעמלו.

ומרן החפץ חיים זצוק"ל ביאר בדרך זו את מה שאומרים 'אנו עמלים והם עמלים' או עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר, שהכוונה בזה שאנו עמלים ומקבלים שכר על עצם העמל גם אם לא רואים בעין את התוצאות, ומשא"כ הם עמלים ואינם מקבלים שכר על העמל אלא רק על התוצאות, ודברים אלו נותנים חיזוק לא להתייאש כי על כל עמל יש שכר עצום.

.....

עשה דוחה לא תעשה - עיר הנידחת

"לא תעשון כן לה' אלקיכם" (י"ב - ד').

כתוב בגמ' סנהדרין (דף ע"א ע"א) 'דבי אליעזר אומר כל עיר שיש בה אפילו מזוזה אחת - אינה נעשית עיר הנדחת, מאי טעמא אמר קרא ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה ושרפת באש, וכיון דאי איכא מזוזה לא אפשר, דכתיב לא תעשון כן לה' אלהיכם'.

והיינו שאם יש אפילו פתח אחד שיש בו מזוזה, אין דנים את העיר הזאת כעיר הנידחת, שהרי עיר הנידחת חייבים לשרוף את כל שללה, וכיון שיש בה מזוזה אי אפשר לשרפה, וא"כ אין דנים בה כלל דין עיר הנידחת. ובאחרונים הקשו, שהרי ק"ל דעשה דוחה לא תעשה, וא"כ שיבוא עשה של שריפת עיר הנידחת וידחה לא תעשה 'דלא תעשון כן'.

ויש שתייצו (ה"ד דוד סנהדרין דף ק"ג ע"א, והמנחת חינוך מצוה קמ"ב ה'), ומצוה תס"ד מ"ו) ע"פ מה שכתבו התוס' בעירובין (דף ק' ע"א) דהיכא שהעשה בא על ידי פשיעה, לא אמרינן דעשה דוחה את הלא תעשה, משום שהעשה יכול היה להתקיים בלא דחיית הלאו, וכאן הרי העשה של שריפת עיר הנידחת בא על ידי פשיעה שהעיר עבדה עבודה זרה, ולכן אין העשה דוחה את הלא תעשה [ועי' שיעורי רבי דוד על מסכת סנהדרין אות נ"ו].

ועוד כתבו שם ליישב [וכ"כ בספר מרגליות הים], שהרי במזוזה יש הרבה הזכרות, ואם היא תשרף יעברו כנגד כל הזכרה והזכרה, ואין עשה דוחה הרבה לא תעשה, וע"ש [ובמנח"ס ס"ט ב] מה שכתבו לדון בתירוצי זה.

והנה לכאורה היה אפשר לתרץ תירוץ נוסף, שקיום העשה של שריפת עיר הנידחת הוא רק בסוף השריפה של העיר, ומשא"כ שריפת המזוזה הוא עוד קודם קיום המצוה, והכלל הוא, דאין עשה דוחה לא תעשה אלא רק באופן דבעידנא דעקר ללאו מקיימא עשה, והכא לא הוי בעידנא, אכן יש לדחות, דידוע מש"כ הפסקי התוס' בזבחים (דף צ"ז ע"ב) 'אם אי אפשר לקיים עשה בענין אחר, לא בעינן בעידנא דמעקר לאו לקיים עשה', והיינו שבמקום שלא שייך לקיים את העשה באופן אחר אלא רק ע"י עקירת הלאו, בכה"ג לא בעינן שיהיה בעידנא, וא"כ ה"נ כיון שלא שייך לקיים מצות שריפת עיר הנידחת, אלא ע"י עקירת הלאו, לא בעינן בעידנא, [ובר מן דין, הרי אפשר לקבץ את כל המזוזות ולשרופם לבסוף, ובכה"ג הוי בעידנא, ודר"ק].

מחיקת השם על ידי גרמא

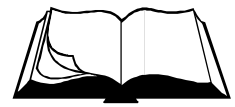
שמעתי מראש ישיבת סלבודקה מרן הגר"ד לנדו שליט"א שמרן הגאון רבי אליעזר מטעלז' זצ"ל הקשה, שהרי שיטת ריש לקיש בגמ' בבבא קמא (דף כ"ב ע"א) ד'אשו משום ממון', והיינו שאדם שהדליק אש וזה הזיק, אין זה נחשב כאילו הוא בעצמו הזיק בידים אלא שהאש היא ממון שהזיקה, [ורבי יוחנן סובר שנחשב כאילו הוא הזיק בידים ד'אשו משום חצור', ולפי זה ילה"ק מה בכלל האיסור לשרוף את המזוזה בעיר הנדחת, הרי אין זה נחשב כאילו הוא שורף בידים אלא זה רק גרמא כי 'אשו משום ממון', ומבואר בגמ' שבת (דף ק"ז ע"ב) שאדם שהיה כתוב שם השם על ידו מותר לו להיכנס לתוך מים, ומקשה הגמ' הרי הוא גורם לכך שימחק שם השם וכתוב 'לא תעשון כן לה' אלקיכם', ומתרתצת הגמ' שכתוב בפסוק 'לא תעשון כן', ולומדים מזה שרק מעשה נאסר ולא גרמא, ולכן כיון שהשם ימחק רק על ידי גרמא מותר, וא"כ ה"נ שריפת המזוזה הוי רק ע"י גרמא אליבא דר"ל דאשו משום ממון ולא ע"י מעשה.

ותירץ, דאה"נ דמשום גרמא היה מותר לשרוף את השם, אבל אכתי יש גם כן עשה ד'את השם אלקיך תירא', שעל ידי ששורף את המזוזה מבטל עשה ד'את ה' אלקיך תירא', ועשה זה אסור לבטל גם על ידי גרמא, ואם כן משום ביטול עשה זה אסור לשרוף את המזוזה בעיר הנידחת, והחילוק בין הגמ' בשבת שמותר להיכנס למים אע"פ שימחק שם השם, משום ששם אין בכונתו למחוק את שם השם על ידי שנכנס למים, אלא בכונתו לטבול ואין בכונתו למחוק בדיוקא את שם השם, אבל לגבי שריפת המזוזה שם הכוונה היא השריפה כיוון שיש מצוה לשרוף את כל שללה של עיר הנדחת. והנה לפי זה מיושב מה הטעם דלא אמרינן דיבוא עשה וידחה לא תעשה, משום דמלבד הלא תעשה איכא נמי עשה ד'את ה' אלקיך תירא', ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה כמבואר בגמ' בכמה מקומות.

ובעיקר קו' הגאון רבי אליעזר מטעלז', אפשר לתרץ עוד [מבני הבה"ח אברהם ישעיהו נ"ו] דדעת הרשב"א בגמ' בשבת שם, דדוקא היכא דלא הוי פסיק רישא אמרינן דמותר לגרום למחיקת השם, אבל בפסיק רישא לא אמרינן הכי, וא"כ הכא בשריפת עיר הנדחת הלא הוי פסיק רישא שימחק השם, ובכה"ג אסור אף ע"י גרמא.

מִי יֵדָע

"אין לו להקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ארבע אמות של הלכה בלבד" (ברכות ח').

גליון 595

אב תשפ"ו

זיכרונות שמעתתא (לה) – "ובלכתך בדרך"

ההלכות נערכו ע"י הרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א – רב ביהכ"נ צא"ל "דברי שיר" ב"ב

שאלות וחידודים לימי בין הזמנים, שאפשר לקיים בהם
"ודברת בם... ובלכתך בדרך..."

מצוות

1. איזו מצוה "דאורייתא" שיעורה עד שכלה רגל מן השוק, כמו בחנוכה?
2. מתי חייבים להוריד נעליים לפני שעושים מצוה?
3. מי יכול לקיים מצוה מסוימת מדאורייתא רק במקום שמכירים אותו?
4. איך יתכן תינוק שצריכים למולו ביום השמיני, ואם לא ימולו ביום השמיני, לא יוכלו למולו כל ימי חייו?
5. איזו מצוה אפשר לקיים רק ע"י "חומש" מחמשה חומשי תורה?
6. מתי יש חיוב לכהן לפדות את בנו?
7. אילו מצוות נוהגות רק בחו"ל?
8. איזו מצוה אפשר לקיים רק ע"י "חומש" מחמשה חומשי תורה?
9. למי אסור ללבוש טלית קטן אפילו שאין בו כלאים?
10. איך יתכן הפרשת תרומה מבעל חי? (בי תשובות)
11. איזה פרי משבעת המינים (שהשתבחה בה ישראל) פטור מן הפאה?
12. איזו חומרא יש בלימוד דינים דאורייתא יותר מלימוד דינים מדיני סופרים?
13. מצוות עשה שהזמן גרמא, נשים פטורות. אלו מצוות עשה שהזמן גרמא נשים חייבות?
14. נשים חייבות במצוות עשה שאין הזמן גרמא. אלו מצוות עשה שאין הזמן גרמא נשים פטורות?

איסורים

15. איזה לאו עושה עכשיו אך אינו עובר עד לאחר עשרים שנה?
16. מתי אדם שגזל פרוטה אחת חייב לשלם חמש מאות פרוטות?
17. באיזה אופן אדם שהוציא רוק מגופו לתוך פיו ובלעו לאחר כמה שניות, עבר בזה איסור תורה?
18. איזו עבירה אם רצה לעשות אותה חייב מיתה, אבל אם כבר עשה אותה הוא פטור ממיתה, מהי?
19. מתי אדם מביא עדים לבית דין בכדי להעיד על עצמו שעבר עבירה, וזה לטובתו?
20. מתי אדם עובר עבירה ע"י שאומר 'אני לא רוצה לעשות עבירה'?
21. היכי משכחת לה אדם נדר נדר (וחל עליו הנדר) ולא ביקש להתיר לו את הנדר ויהיה מותר מאליו?
22. איזה דבר ביום רביעי - מותר, ביום חמישי - אסור, ביום ששי - מצוה, בשבת - חייב מיתה?
23. אילו שני ימים הסמוכים זה לזה, ביום הראשון לבני אשכנז מותר דבר מסוים ולבני ספרד אסור, ולמחרת לבני אשכנז אסור ולבני ספרד מותר?
24. "רק לא יִרְבֶּה לוֹ סוּסִים" (דברים י"ז, ט"ז), באיזה אופן מותר למלך שיהיה לו המון סוסים?

מאכלות אסורות

25. הוציא דג מן הים שאין לו קשקשים וגם לא היו לו קשקשים ובכל זאת התירו לאכלו, מיהו?
26. איזו בהמה מותר לאכול אותה, אבל אסור לשנות את החלב שלה?
27. נפל איסור לתוך סיר רותח כל האוכל נאסר אבל הסיר עדיין מותר, הכיצד?
28. איך יתכן שאסור לאכול בשר או תפוחי אדמה, עד שמפרישים ממנו "חלה"?
29. איך יתכן אילן שכולו בארץ ישראל, וחצי מפירותיו אסורים באכילה וטעונום שריפה, וחצים מותרים באכילה?
30. מי הוא האוכל מאכלות כשרות וחייב מיתה, ואם אוכל מאכלות אסורות פטור ממיתה?

קידושין ונישואין

31. איך יתכן שעשה מעשה קידושין אחד, וחייב לתת 25 גיטין (מובא בגמרא)?

ענינים שונים

32. מתי בעל עושה "חליצה" לאשתו?
33. יבם שמייבם את אשת אחיו שמת, מדאורייתא א"צ קידושין, רק מדרבנן, באיזה אופן יבם שמקדש את יבמתו הקידושין תופסין מדאורייתא?
34. האם יש חשש שמישהו יבלע מעות כדי לגנוב?
35. מיהו שעושים לו פרסומת, וזה גורם לו לאריכות ימים?
36. מתי טובלים בהמה בתוך המקוה?
37. מתי שורפים עצם של אדם?
38. איש ואשה שיש להם כמה ילדים והעציר הוא הבכור לנחלה, הכיצד? (גי אופנים)
39. א. איך יתכן אדם שהוא יהודי מן התורה וגוי מדרבנן? ב. ואיך יתכן שהוא גוי מן התורה ויהודי מדרבנן (לא גר קטן)?
40. מתי מי שנולד בחודש כסלו, נעשה בר מצוה בחודש חשוון?
41. גוי שאוכל עכבר, האם גורם לו לשכחה, או כיון שלא מזהר לא שנכנס יתוש במוחו וניקר שבע שנים?
42. לאיזה תנא היו שלוש מאות נשים?
43. איזה מצורע אין לו טהרה לעולם, ומדוע?
44. מתי עוברים איסור על עשיית מעשה משום שלא אוכלים?
45. גוי שאוכל עכבר, האם גורם לו לשכחה, או כיון שלא מזהר לא שייך אצלו שכחה, הבא ראיה?
46. באיזה אופן אם נתן לילד קטן לא קנה, ואם נתן לילדה קטנה קנתה?
47. האם מלך ישראל יכול להתפטר?

תשובות

מצוות

1. איתא בגמרא (מנחות ל"ו.) עד מתי מותר להניח תפילין עד שתשקע החמה רבי יעקב אומר עד שתכלה רגל מן השוק, ומפרש רש"י לאחר שחשכה.
2. הכהנים לפני ברכת כהנים צריכים להוריד נעליים.
3. כהן בעל מום מותר לישא כפיו רק במקום שמכירים אותו (שו"ע או"ח סי' קכ"ח סעיף ל').
4. מי שנמצא במדבר ולא יודע מתי שבת, שכל השבוע אסור לעשות מלאכה רק מה שהוא פיקוח נפש, ולכן מילה ביום השמיני שדוחה שבת יכול למולו, אבל מילה שלא בזמנה אינה דוחה שבת, כל יום הוא ספק שבת ואסור למולו (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).
5. קרבן פסח, ואכילת תרומה, אכילת קדשים, עבודה במקדש, ראיה וחגיגה.
6. אם האמא היתה אסורה לו כגון גרושה, הבן נעשה חלל, ואין לו קדושת כהן, אלא יש לו דין ישראל ואביו חייב לפדותו (שו"ע, יו"ד סי' ש"ה סעיף י"ט).
7. יו"ט שני, מצות הבאת קרבנות לארץ ישראל, איסור כניסה למצרים.
8. אם יש תשעה גדולים ואחד קטן א"א לומר דבר שבקדושה, אבל אם הקטן מחזיק בידו "חומש", י"א שיכולים לצרף קטן ל"קדיש" של חיוב ול"ברכה", ויש מחמירים (משנ"ב סי' נ"ה ס"ק כ"ד).
9. כהן בשעת עבודה משום איסור ייתור בגדים (עי' בגמרא, זבחים י"ט.).
10. א. כתוב: "...וְקִדְשֵׁת אֶת תְּזֻחַת הַתְּנוּפֶה וְאֶת שׁוֹק הַתְּרוּמָה... וְהָיָה לְאֹהֲלֶיךָ וּלְבִנֶיךָ... כִּי תִרְוָקָה הִיא וְתִרְוָקָה זֶה הָיָה מֵאֵת בְּגִידֶיךָ... (שמות כ"ט, כ"ז-כ"ח). הרי שחזה ושוק מתנות כהונה נקראים תרומה. ב. יש חיה שנקראת "אדני השדה" שמחוברת לאדמה וניזונה מן האדמה (עי' כלאים פ"ח מ"ה, ו"פנינים משלח הגר"א" פ' וארא), ונחשב כגידול קרקע, וצריך להפריש ממנה תרומה ("ידרך אמונה" פרק ב' הלי תרומות, "ציון ההלכה" אות כ"ב, ועי' "פתשגן הכתב" להגר"ח"ק סי' ט"ו).
11. כתוב במשנה (פאה פ"א מ"ד) ולקטתו כאחת, וכתב הרע"ב לאפוקי תאנים, וכ"כ הרמב"ם (מתנות עניים פ"ב ה"ב).

12. מובא ברמ"א (שו"ע יו"ד סי' רמ"ו סעיף ה') בשם הגה"ת מיימוני שדינים דאורייתא אסור ללמד תורה תמורת שכר, אבל דינים שחידשו סופרים, דהיינו תקנות דרבנן (עירובין, נטילת ידים, שהייה וחזרה ועוד) מותר (מהגר"ד לנדו שליט"א).
13. א. מצה. ב. הקהל. ג. קידוש ליל שבת. ד. תוספת עינוי ביוה"כ (סוכה כ"ח.).
14. א. תלמוד תורה. ב. פרו ורבו. ג. פדיון הבן.

איסורים

15. למאן דאמר "ביטלו ולא ביטלו", אם גזל חפץ ולאחר עשרים שנה שרף את החפץ הגזול, אף שעבר את הלאו בזמן הגזילה, אינו מקבל מלקות עד שישורף (מכות ט"ז.).
16. גזל פרוטה מן הגר ומת, חייב לשלם לכל כהן שבאותו משמר, שכל כהן וכהן יקבל פרוטה, וא"כ אם יש כגון 500 כהנים צריך לשלם 500 פרוטות (בבא קמא ק"י.).
17. אם היה שבת והלך בנתיים ארבע אמות ברשה"ר, אם היה רוק שכבר נתהפך בפיו ומוכן לזרוק משום טלטול ברשה"ר (שו"ע או"ח סי' ש"י סעיף ג').
18. א. הרודף אחר ישראל להורגו מותר להרוג את הרודף, אבל אם הרודף כבר הרגו (בלי התראה ועדים) אסור להרוג את הרודף.
- ב. עדים זוממין שרצו להרוג את פלוני, מענישים אותם כפא"ש זמם לעשות" (דברים י"ט, י"ט), אבל אם כבר הרגו את פלוני, לא מענישים משום "ולא כאשר עשה" (מכות ב').
19. בפרשת שופטים "איש הירא ורך הלבב", מי שעבר עבירה פטור מללכת לצבא (ע"י רש"י שם), וע"י רמב"ן (שם) שצריך להביא עדים שעבר עבירה דא"כ אינו נאמן.
20. אם אומר אני לא רוצה לדבר לשון הרע על ראובן, עובר משום אבק לשון הרע ("חפץ חיים" כלל ט' סעיף א').
21. השומע חברו אומר "הריני נזיר" ואמר: "אני כמוך", וחזר הראשון ונשאל על נזירותו, הותר גם השני (ע"י נזיר כ'), (הגר"י זאב ברלין זצ"ל).
22. נטילת צפרנים - ביום רגיל - מותר, יום חמישי - אסור, בערב שבת - מצוה (משנ"ב סי' ר"ט ס"ק ו'), ובשבת - חייב מיתה משום "גזוז".
23. תספורת בל"ג בעומר מותר לבני אשכנז ואסור לבני ספרד, ומיום ל"ד לעומר ואילך מותר לבני ספרד, והרבה מבני אשכנז נוהגים בו איסור (שו"ע סי' תצ"ג סעיף ב', ורמ"א סעיפים ב'-ג').
24. א. האיסור הוא לקנות הרבה סוסים, אבל אם היו לו סוסים לפני כן, לא חייב להפקירם.
- ב. יש הסוברים שהאיסור הוא רק לגבי קניית סוסים, אבל מותר למלך לקבל סוסים במתנה ("יד רמ"ה" סנהדרין כ"א.).
- ג. היו לו מעט סוסים, או שהיו לו סוסים לצורך החיילים, שזה מותר, ואח"כ התרבו הסוסים ונולדו הרבה סייחים (הגר"ד לנדו שליט"א).
- ד. קנה הרבה סוסים רק בקנין פירות, למ"ד קנין פירות לאו כקנין הגוף, מותר (הגר"ד לנדו שליט"א).

מאכלות אסורות

25. דג שנולד ללא קשקשים ועתיד לגדל אותם אח"כ מותר לאכלו (עבודה זרה ל"ט, שו"ע יו"ד סי' פ"ט סעיף א').
26. קדשים מותרים באכילה כל אחד כדינו, אבל החלב שלו אסור (משנה מעילה י"ב.), וכן קדשים שנפל בהם מום, נפדים ונאכלים בכל מקום, אבל הגיזה והחלב שלהם אסור (בכורות ו').
27. נפל זבוב לתוך סיר, כל האוכל נאסר משום בריה או נפלה חתיכה הראויה להתכבד בין שאר חתיכות, הכל נאסר, אבל הסיר שיש בה רק בליעות, כיון שיש שישים כנגד הבליעות היוצאות ממנו, הסיר מותר (שו"ע יו"ד סי' ס' סעיפים א'-ב').
28. אפו אפו בתנור בצק "טבל" שעדיין לא הפרישו ממנו חלה, ואח"כ אפו באותו תנור בשר או תפוחי אדמה, נמצא שבליעות של טבל נכנסו לדופני התנור ומשם למאכלים, ואסור לאכול עד שמפרישים חלה מן הבצק, וזה מתיר גם את הבליעות שבאוכל האחר.
29. הנוטע אילן וכוונתו שחציו מצד אחד יהיה לשם אכילת פירותיו, וחציו השני לשם גדר או קורות, הצד שעומד לאכילת פירותיו ערלה ואסורים בהנאה, ובצד השני פירותיו מותרים באכילה (ערלה פ"א מ"א, רמב"ם מע"ש פ"י ה"ג).
30. בן סורר ומורה, אם אוכל בשר כשר חייב מיתה ואם אוכל בשר איסור פטור ממיתה (סנהדרין ע').

קידושין ונישואין

31. לראובן חמישה בנים, לשמעון היו חמש בנות, ואמר ראובן שמקדש אחד מבניו לאחת מהבנות, כל בת חייבת לקבל גט מכל חמישה הבנים (קידושין י"ב.).

32. א. ראובן קידש אשה, וחשבו שהוא מת, ונתייבמה לשמעון אחיו, ואח"כ בא בעלה, אסורה לשניהם, וצריכה גט משניהם, ואם שמעון מת מבואר במשנה (יבמות פ"ז:) שצריכה חליצה מאח של שמעון, וא"כ באופן זה צריכה חליצה מראובן בעלה שהוא אח של שמעון (צבא הלוי).
- ב. ראובן נשא כמה נשים ומת, ושמעון אחיו חלץ לה חליצה פסולה (והיא מותר לשוק אבל שאר צרותיה אסורות לשוק, דחליצה פסולה אינה פוטרת צרותיה), ואח"כ קידשה אחיו לוי, (קידושין תופסין בה אע"פ שהוא באיסור "לא יבנה", כמבואר ביבמות י.), אם רוצה לפטור את שאר צרותיה יכול לוי לחלוץ שוב לאותה חלוצה, שהיא אשתו, ושאר צרותיה נפטרות (רמב"ם יבמות פ"ה ה"ב), ("צבא הלוי").
33. כהן גדול שהיתה אשת אחיו אלמנה מן הנישואין, אסור ליבמה (דאין עשה דוחה לא תעשה) אבל צריכה חליצה (משנה וגמרא יבמות כ'), ואם קידשה קידושין תופסין בה מדאורייתא, משום שהיא כשאר חיבי לאוין, או משום שיכול להסתלק מכהונה גדולה ("מאירי" יבמות כ'; עיי"ש).

ענינים שונים

34. איתא בגמרא (ירושלמי שקלים פ"ג ה"ב) שכשבא התורם לתרום תרומת הלשכה, היו מדברים עמו משעה שהוא נכנס עד שעה שהוא יוצא, כדי לשמור שלא יגנוב כסף ויתן לתוך פיו, ויש מפרשים שלא מספיק לדבר עמו כשיצא בלבד, דשמא בנתיים יבלע את הכסף במעיו ("יפה מראה" שם ד"ה מדברים).
35. ממזר, אם לא מפורסם שהוא ממזר לא מאריך ימים, כדי שלא יתערב בכשרים, ואם מפורסם אותו "חיים נותנים לו" (יבמות ע"ח.).
36. כאשר יש טבעת על צוואר הבהמה שנטמא, אזי טובלים את הבהמה במקוה כדי לטהר את הטבעת (שבת נ"ח.).
37. כשיש עצירת גשמים ובי"ד גוזרים תעניות, מניחים אפר מקלה על גבי התיבה (משנה תענית ט"ו.), וכתבו התוספות (שם ע"ב ד"ה ונותנין) אותו אפר הוי מעצם אדם שהרי האפר הוי לזיכרון העקידה ובעקידה הוי עצמות (וע"י הגה"ת היעב"ץ שם שדן איזה עצמות של יהודים או של גויים, ע"י שם).
38. א. ישראל שהתחתן עם שפחה או נכריה ונולדו להם כמה ילדים ביחד, (שאינם מתייחסים אליו כלל), ואח"כ נתגיירה, הבן הראשון שיוולד לו לאחר הגירות יחשב בכור לנחלה.
- ב. גוי שנולד לו בנים מישראלית, והתגייר, הבן הראשון שיוולד לאחר הגירות הוא הבכור לנחלה. (שו"ע חו"מ סי' רע"ז סעיף ז', נתה"מ שם ס"ק א', "חשוקי חמד" בכורות ע"י תקי"א).
- ג. מי שיש לו שתי נשים, אחת נתעברה תחילה, והשניה נתעברה אח"כ וילדה לפני הראשונה, ורק אח"כ ילדה הראשונה, י"א שזה שנולד שני הוא הבכור לפי שקדו בעיבור (ע"י חכמת שלמה" חו"מ סי' רע"ח, שו"ת "אמרי יושר" ח"ב סי' קי"ד, וב"פנינים משולחן הגר"א" פ' כי תצא באריכות).
39. א. טבל לשם גירות והיה עליו מיעוט המקפיד, שמן התורה אין זו חציצה ומועילה הגירות, ומדברנן זו חציצה והוא גוי.
- ב. לפי רבא שעד זומם פסול מכאן ולהבא אם הוא משום פסידא דלקוחות (ע"י ב"ק ע"ג.), א"כ מן התורה הוא פסול למפרע ומדברנן הכשירו אותו, אם יש בבית דין של גירות, מן התורה לא חלה הגירות והוא גוי ומדברנן הוא כשר והוא יהודי, ויל"ע אם הכשירוהו רק לממונות (מהגר"ד לנדו שליט"א).
40. אם נולד בא' כסלו והיה ראש חודש רק יום אחד, ובשנת הי"ג היו שני ימי ראש חודש, נעשה בר מצוה ביום ראשון דראש חודש, שהוא לי חשוון (משנ"ב סי' נ"ה ס"ק מ"ה).
41. שאם נמצא תולעת בקרום של מוח והמוח קיים ללא דם וכו', אינו טריפה ("בית יוסף" יו"ד סי' ל"א).
42. רבי טרפון היה כהן (פסחים ע"ב: שאכל תרומה, וכן בכורות נ"א: ששקל פדיון הבן), קידש שלוש מאות נשים בשני בצורת כדי להאכלים תרומה (רש"י קידושין ע"א. ד"ה אחר רחי אמי).
43. היה לו נגע וקצץ את כולו עם הברש שמסביב במזיד, קנסוהו רבן ואין לו טהרה עולמית (רמ"ם ורע"ב נגעים פ"ז מ"ה).
44. כשבור אוכל מפסולת בשבת, מכיון שלא אוכל מיד, רק בורר לאחר זמן, אזי עובר על איסור בורר (שו"ע סי' ש"ט).
45. מבואר בגמרא (הוריות י"ג.) שחתולה לא מכירה טובה לבעליה משום שאוכלת עכברים "מה האוכל ממה שעכבר אוכל משכח, האוכל עכבר עצמו עאכ"ו", ע"י שם. מבואר שזו המציאות בטבע אפי' בחתול שאוכל עכברים, וא"כ ה"ה בגוי שאוכל עכבר.
46. אם הקנה להם בקנין חצר או בקנין ד' אמות, לקטן אין קנין חצר, ואין לו קנין ד' אמות, אבל לקטנה יש קנין חצר וד' אמות, מתוך שיש לה דין לקבל גט יש לה חצר לכל דבר (בבא מציעא י"א.).
47. כתב התוספות (תמורה כ'), נשיא לא ראוי להיות דיין יחיד, ע"י שם, ואם נאמר שיכול להתפטר מהמלכות, למה לא ראוי להיות דיין יחיד אחרי שיתפטר, וכמו כן מסתבר לענין מלך (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

עמק השבוע

גליון קבו

שנה ג

פרשת ראה תשפ"ז והימים שסביבותיה

עיונים וביאורים במהות ימי השבוע
מאת הרב ג'ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א
מחבר סדרת הספרים גית ראובן, עמקי ראובן, מנחת ראובן ומעיינת ראובן

שני קבוצי הפטרות בתוך השבע דנחמתא בשני חדשים

יש לי לשוב ולשמוח תגל נפשי באלהי כי הליבשני בגדי ישע וגו'. עכ"ל.
הנה לפ"ז יש להעיר שיש שני קבוצות בתוך הני שבע הפטרות, דבשלש הפטרות ראשונות משתדלים להגיע לנחמה, ובארבע הפטרות אחרונות יש ענין נחמה בפועל. ויש להעיר דהדברים מתאימים מאד עם תאריכי השנה. דתמיד קוראים השלש הפטרות ראשונות בחודש אב ותמיד קוראים הארבע הפטרות אחרונות בחודש אלול. וא"כ י"ל דבחודש אב, אף דכבר הוי אחרי תשעה באב, ולכך כבר עסקינן בנחמה, אבל כיון דעדיין הוי חודש אב, עדיין לא מגיעים לנחמה בפועל, ואח"כ בחודש אלול, בחינת אני לדודי ודודי לי, כבר מגיעים לנחמה בפועל. וא"ש.

ועיין במפרשים שביארו הסדר בזה. לדוגמא, עיין באבודרהם סדר הפרשיות והפטרות דאיתא וז"ל ואומר במדרש על דרך צחות כי תקנו לומר בתחלת הפטרות הנחמות נחמו נחמו עמי כלומר שהקב"ה אמר לנביאים נחמו נחמו עמי, על זה משיבה כנסת ישראל ותאמר ציון עזבני ה' כלומר איני מתפייסת מנחמת הנביאים וכו', עניה סוערה לא רוחמה כלומר הנביאים חוזרין ואומרים לפני הקב"ה הנה כנסת ישראל לא נתפייסה בתנחומין שלנו, על זה חוזר הקב"ה ואומר אנכי אנכי הוא מנחמכם, ואומר עוד רני עקרה לא ילדה, ואומר קומי אורי כי בא אורך, על זה משיבה כנסת ישראל שוש אשיש בה' כלומר עתה

עיין בתוס' במס' מגילה דף לא ע"ב דאיתא בנוגע להפטרות שמפטירין בשבתות שלפני ושל אחרי תשעה באב וז"ל נוהגין על פי הפסיקתא לומר ג' דפורענותא קודם תשעה באב ואלו הן דברי ירמיה שמעו דבר ה' חזון ישעיהו וכתר תשעה באב שב דנחמתא ותרתי דתיובתא ואלו הן וכו' וזה המנהג לא ישתנה לעולם ע"פ הפסיקתא. עכ"ל. הרי מבואר בתוס' שאחרי ט' באב מפטירין בשבע הפטרות דנחמה. ועיי"ש בתוס' שכתבו ע"פ הפסיקתא שיש סדר מיוחד להני הפטרות, ואלו הן, נחמו נחמו, ותאמר ציון, עניה סוערה, אנכי אנכי, רני עקרה, קומי אורי, שוש אשיש. וכ"ה בשו"ע או"ח סי' תכ"ח סעיף ח'.

רמז דבשלש שבועות ראשונות עדיין עסקינן בתיקון

ויצא בסוד באר שבע, ולזה אמר כבוד אא"ז צוק"ל אשר נגד זה רמוזין שני שינין שבתפילין, אחד של ג' ראשין ואחד של ד' ראשין, לרמז על המוחין הנ"ל, וזה שבעה דנחמתא, לרמז על השפעות המוחין והתחלת ימי השמחה והרצון, ויש לרמז זאת בפסוק פוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רבעים לשנאי, היינו, "פוקד" הוא לשון חסרון כידוע, שעל ידי העוונות נחסרו המוחין שנקראים אבות, שלא להשפיע חלילה "על בנים" שהם ז' ימי הבנין, "על שלשים ועל רבעים" הם המוחין שנחשבים לפעמים לשלשה ולפעמים לארבעה, "לשנאי", רמז על ג' שמות שמכוונים בין המצרים שהם טדה"ד כוז"ו מצפ"ץ כידוע, עולים שס"א כמנין שנא", אשר זה מרמז כי שם הוי"ה אינו בהתגלות חלילה רק נתחלף בחילופים, והוא כעין הסתרת פנים חלילה, אשר כל זה גורמים העוונות וכו' ולזה קורין שבעה דנחמתא שהם שבע פעמים מו"ח, עולה מלבדו"ש. עכ"ל.

בעת ההוא לאמ"ר, שהוא הדיבור, ואחר זה והיה עקב תשמעו", שהוא חוש השמיעה, ואחר זה רא"ה אנכי, לתקן דיבור שמיעה ראיה. עכ"ל. והנה לגבי עצם דברים הנ"ל שיש בהני הפטרות שתי קבוצות שלש וארבע, יש לציין להא דאיתא בספר אמרי נועם על התורה פרשת עקב וז"ל ענין מה שקורין שבעה דנחמתא קודם ראש השנה אחר עבור הימים של בין המצרים, כי ידוע אשר עד תשעה באב שהיתה התגברות הדינים ר"ל כעין הסתרת פנים חלילה, ונקרא בספרים בשם הסתלקות המוחין, ועל כן אין מניחין תפילין בתשעה באב, כי התפילין הם בסוד המוחין כידוע, וזהו שנאמר בישעיה מ"ב' כי לקחה מיד ד', מן הידים ולמטה ולא מן המוחין, ועל כן קורין אח"כ שבעה דנחמתא, כי המוחין הם בכללם שלשה שהם חכמה בינה דעת, רק שלפעמים נחשבים לארבעה, כי דעת נתחלקת לתרין עטרין דחסד וגבורה כידוע מכוונות שלש מצות וארבע כוסות, ועיין בלקוטי תורה ריש פרשת

ויש רמז דבשלש שבועות ראשונות עדיין עסקינן בתיקון, דעיין בספר אמרי נועם על התורה פרשת דברים דאיתא וז"ל שלש הפטרות שאומרים בשבתות של בין המצרים הם "דברי שמעו חזון", הרמז למה שאומרים חז"ל באיכה רבה פ"ג אות ט"ז אשר במגילת איכה הקדים אות פ"א לאות ע"ן, כי אמרו בפיהם מה שלא ראו בעיניהם, כי עיקר החורבן היה על ידי נביאי השקר, על כן הקדימו הפטרת "דברי" ל"שמעו וחזון", לרמז שפגמו בדיבורים של שקר, והקדימו הדיבור ואמרו מה שלא שמעו ולא ראו. עכ"ל. ועיי"ש בפרשת ראה דאיתא וז"ל א"י ראה אנכי כו', לפי מה שביארנו במקום אחר בהא דאמרו ז"ל אשר נאמר במגילת איכה אות פ"א קודם לאות ע"ן, כי חטאם היה שאמרו בפ"ה מה שלא ראו בעיניהם, והוא הרמז בשלש הפטרות של ימי המצרים, שהם "דברי שמעו חזון", היינו, שאמרו דיבורים מה שלא שמעו ולא ראו, על כן אחר תשעה באב הם סדר הפרשיות ואתחנן

הדברים מתאימים עם הימים הקשורים לחטא העגל

ושבו חזינן דענייני אבילות ונחמתא מישך שייכי להמאורעות דההמשך דחודש אב וחודש אלול.

באבילות ולא בנחמות בפועל, דעדיין הוו ימים הקשורים לחטא העגל, משא"כ ימי אלול דכבר הוו חלק מהימים אחרונים שהיו ברצון.

ויש להוסיף, דהנה הימי כעס מחמת חטא העגל נמשכו מי"ז בתמוז עד ר"ח אלול. וא"כ בודאי א"ש לומר דבחודש אב עדיין עוסקים

בענין בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי אחרי ט"ז באב

ונקיים ישיש עליכם ואמרו פ"ק דמגילה אחרים משיש והוא טובה לנו ע"ד שיש ושמחי בת אדום גם עליך יעבור כוס תם עונך בת ציון ע"כ אותו יום מתחיל חשבון חודש מנחם, ומשמע דרק מי' אב ואילך מתחילין לקרוא מנחם ואילו מדברי הנביא יחזקאל מבואר דיום ת"ב בעצמו נקרא אחד לחודש, ונראה כוונת החת"ס דמיום ת"ב אחר חצות שאז זמן נחמה שמה"ט מניחין תפילין אז וכמ"ש בביאור הגר"א סי' תקנ"ה שאז הציתו אש בציון ואז תם עונך וע"ז נאמר בתוס' קדושין דף ל"א בשם המדרש מזמור לאסף ולא קינה לאסף שאמר אסף שירה שכלה הקב"ה חמתו על העצים ועל האבנים ומתוך כך הותר פליטה מישראל שאלמלא כך לא נשתייר משונאי ישראל שריד ופליט עיי"ש, לכן מתחיל הנחמה מת"ב אחר חצות. עכ"ל.

אבל הרבה מגדולי הפוסקים שם בסי' תקנ"א חולקים על כל זה, עיי"ש במג"א בס"ק ב' דאיתא וז"ל לישתמיט מיניה עד ר"ח אלול. עכ"ל. וכ"ה שם בא"ר ס"ק א'. ועיי"ש במחזיק ברכה ס"ק א' דאיתא וז"ל לשתמיט מיניה וכו' כתב הרב מג"א לשתמיט מיניה עד ר"ח אלול, ולשון ר"י נתיב י"ח ח"ב כך הוא אם הוא בחדש אב ישמט ממנו דריע מזליה דישאל בזה החדש כך פשוט, ובאמת שגם לשון הש"ס דקאמר בר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי לשתמיט מיניה באב, משמע בכל החדש, וכן משמע מדברי הריטב"א בחידושי שכתב ואע"פ שאין מזל לישראל הני מילי בשאר ימים אבל בשני חדשים אלו יש מזל שכן נגזר עלינו מן השמים ואפשר עוד דמזל לאו דוקא אלא לגזרה קרי מזל בלשון בני אדם, ומדקאמר בשני חדשים. משמע דבכל החדש קאמר. עכ"ל. (ועיין גם בשולחן שלמה שם דאיתא וז"ל משנכנס אב ממעטין בשמחה שאין שמחין כלל ובר ישראל דאית ליה דינא עם עכו"ם לשתמיט מיניה עד ר"ח אלול דריע מזליה. עכ"ל.)

את המן זש"ה ואויבי ה' כיקר כרים וכו' וכן הוא בכמה דוכתא דלפני שבר גאון כשהרשע בגדולה אז הקב"ה משפילו ולכן מחצי חודש ואילך שייך שוב ליעקב וכבר נשבר מטה עשו עיי"ש באריכות, וכן מנהג חסידים ואנשי מעשה לעשות חתונה מט"ו באב ואילך מפני שאז ימי רצון וראה בספרי חסידות שהאריכו שמט"ו באב מתחילין ימי הרחמים והרצון וכו', כ"כ ביפה ללב סי' תקנ"א לפי דברי ספר קדושת לוי שכתב חודש אב עד ט"ו ארור ומט"ו ברוך היינו בתוך ימי חודש א"ב ארור ברוך עיי"ש, א"כ מה שצריך להשתמט הוא דוקא עד ט"ו דריע מזליה דקאי בארור ויום ט"ו בכלל דאית לכלל ברוך הנה ברי מזליה מזל טוב לישראל וכו', ובדרשות החת"ס ח"ב דף שלא ע"ב כתב לאחר ת"ב מתחיל חודש אחר ונקרא מנחם ומקורו מירושלמי תענית פ"ד ה"ה שאמרו אהא דכתיב (יחזקאל כ"ו) ויהי בעשתי עשר שנה באחד לחודש היה דבר ה' אלי לאמר בן אדם יען אשר אמרה צור על ירושלים האח מהו באחד אין תימר באחד באב עדיין לא נשרף וכו' אלא קלקול חשבונות יש כאן ר' יוחנן אמר משל למלך שהיה יושב ומחשב חשבונות בא ואמרו לו נשבה בנך ונתקלקלו חשבונותיו אמר יעשה זאת ראש לחשבונות, ופירש קרבן העדה אמר יעשה יום זה שנשבה בנו ראש לחשבונותיו וה"נ עשה יום ת"ב ראש לחשבון וכו', ואותו היום קורא יחזקאל באחד לחודש, וכתב החת"ס בדרשות שם נראה להוסיף כיון שעד עתה היו תלויין בדין וביום שנשבה תם עונך בת ציון ומיד מתחיל נחמה ע"כ מתחיל חודש אחר ונקרא מנחם כמו שאנו נוהגים ע"כ קורא לט' באב אחד בחודש, ומבואר דיום ת"ב בעצמו כבר נקרא מנחם שהרי הוא אחד בחודש לחודש מנחם, ובהגהות החת"ס לשו"ע סי' תקנ"א ונדפס גם בהגהות דרשות החת"ס כתב שמי' באב ואילך לקרוא לו מנחם וכאילו היום פסק חודש אב ומתחיל מנחם, נראה משחרב בט' באתה שמועה לצור ליום ועלה אמרו האח

עיין בשו"ע או"ח ריש סימן תקנ"א דאיתא וז"ל משנכנס אב ממעטין בשמחה, ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי כותי, לישתמיט מיניה דריע מזליה. עכ"ל.

והנה ראיתי בספר נטעי גבריאל (חלק בין המצרים עמ' קס"ה ועמ' תקס"א) שהביא הרבה שיטות שסוברות דהיינו רק עד י' באב או רק עד ט"ו באב, יעו"ש דאיתא וז"ל בזה"ק פרשת יתרו דף ע"ב איתא עשו נטיל תרין ירחין תמוז ואב, ואלול לא דיליה הוא דהא אפילו אב תשעה יומין אינון דיליה ולא יתיר ואתעביד ולא אשתכח וכו', וא"כ מוכח דאחר ת"ב לא חשוב ריע מזליה, וכ"כ בקר"נ תענית פ"ד אות ה', נחמד למראה ח"ב דף רז ע"א, ערוך השלחן סי' תקנ"א סוף סי"א, ובן איש חי פ' דברים, וכ"כ החת"ס בהגהות שם כיון שעברו ימי צער עברו ומכ"ש אחר ט"ו באב דלא היה יו"ט לישראל כט"ו באב ואיתא יו"ט ואפסקיה ונסו יגון ואנחה וששון ושמחה ישיגו, ונ"ל סמך למנהג שמיום ת"ב ואילך מתחיל חודש אחר ואנחנו קורין לו חודש מנחם אב עיי"ש וכו', ועיין בספר החיים סימן תקנ"א וכו' אחר חצי חודש מותר וראוי לו לדון עם הנכרי והוא עפ"י שמצאתי בילקוט ראובני בשם האריז"ל שיעקב ועשו חלקו בהשנה ונטל עשו לעצמו חצי חודש סיון ותמוז וחצי אב, וחצי חודש השני של אב ושאר החדשים נטל יעקב עיי"ש, וא"כ אינו אסור רק עד חצי החודש שאז מזל עשו שולט ומתגבר שזה הוי חלקו וכל דבר הוא מה שהולך יותר מתגבר יותר ולכן בתחלת אב שכבר התגבר מזל עשו כל חצי סיון וחודש תמוז לכן הוא בתחלת אב ביום המעלה והגדולה שכן הדרך ההולך וגדול, העם הולך ומתגדל ועולה יותר למעלה לכך בתחלת אב יש לו שליטה יותר מסיון ותמוז ולכן נחרב אז הביהמ"ק אך כשמגיע חצי החודש שכבר נתגדל עשו מאד אז הקב"ה מורידו ומשפילו כמ"ש במדרש מגילת אסתר בפסוק אחר הדברים האלה גידל המלך אחשוורוש

ועיין בחיי אדם כלל קל"ג ס"ט דאיתא וז"ל משנכנס ר"ח אב, אין שמחין כלל ובר ישראל דאית ליה דינא בהדי נכרי, לשתמיט מניה, דריע מזליה, ואם אפשר, ישתמיט מניה כל החודש, ועכ"פ עד אחר ט"ב. עכ"ל.

הנה לפי כל הנתבאר י"ל דאה"נ בט"ו באב יש בחינת נחמה מהצרות דתשעה באב, אבל אחרי ט"ו באב יש בחינת חזרה למצב כעין קודם תשעה באב, ועדיין ליכא נחמה בפועל עד ר"ח אלול, ועדיין קיימים השיירים מההרגשות

דחודש אב, והדברים מתאימים עם דברי החיי אדם, דלכתחילה לשתמיט כל החודש, דעדיין אינו זמן נחמה בפועל, ודוקא בשעת הדחק רק צריך לשתמיט עד אחרי תשעה באב כיון דכבר משתדלים להגיע לנחמה.

גדר ג' פרשיות ואתחנן עקב וראה

הנה עיין בספר אפיקי מים חלק פסח ענין כ"א דאיתא וז"ל חזינו להדיא (בהמקור שהביא שם מחז"ל) שיש ג' בחינות במלך, חדא מלך על כסאו שזהו עצם המלכות שמקבץ העם, וגם מלך במדינה דהיינו בחינת "ושפטנו מלכינו" שהיא הנהגת המלכות ונקרא כאן מלכות במדינה, ומלך במלחמה שיצא לפניו וילחם את מלחמתנו וכו', והשתא יש להתבונן בהנך תלתא פרקי של ה' מלך שנתקנו בקבלת שבת, דהנה תחילה אמרינן ה' מלך תגל הארץ גו' אש לפניו תלך ותלהט סביב צרי האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ הרים כדונג נמסו וגו' יבושו כל עובדי פסל גו' הרי שמדבר על המלחמה עם הרשעים וגם ברש"י פירש שם שמדבר על נטילת המלוכה מעמלק ולמדים אנו שפרק זה הוא כנגד בחינת מלך במלחמה, ואח"כ יש עוד ה' מלך וכתוב בה ועוז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים משפט וצדקה ביעקב אתה עשית וגו' ופרש"י פשרה ושימת שלום בין אנשים כוננת וכו' הרי שמזמור זה מדבר על בחינת מלך במשפט יעמיד ארץ שהוא המלכות של וינהיגנו, וה' מלך השלישי הוא ה' מלך גאות לבש וגו' נכון כסאך מאז וגו' הרי שמדבר בבחינת מלך יושב על כסאו שהוא גופה של מלכות שמתלבש בגאות. עכ"ל.

הנה לפי הנתבאר לעיל נמצא דהפרשיות דואתחנן עקב וראה הן קבוצה לעצמם בתוך הז' דנחמתא. וי"ל דהני ג' פרשיות דואתחנן

עקב וראה מתקנים הג' בחינות של המלכות שהיו בפורעניות.

ד"ל דפרשת ואתחנן מורה על תיקון בחינת המלכות עצמה, דבתחילתה מיירי בהענין דתפילה לד', ובסופה מיירי במהלכי הנהגת הבריאה כגון "רשע וטוב לו" כדכתיב "ומשלם לשנאיו אל פניו להאבידו לא יאחר לשנאו אל פניו ישלם לו", וכן יש בהאי פרשה הפסוק "אתה הראת לדעת כי ד' הוא האלקים אין עוד מלבדו", והפסוק "וידעת היום והשבת אל לבבך כי ד' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד", והפסוק "שמוע ישראל ד' אלקינו ד' אחד", וכל זה מראה על איחוד הלבבות דאין עוד דבר בבריאה חוץ מעבודת ד', וכל זה הוא תיקון גמור לבחינת עצם המלכות.

ופרשת עקב מורה על תיקון בחינת המלכות במלחמה, דבתחילתה כתיב "ואכלת את כל העמים אשר ד' אלהיך נתן לך לא תחוס עינך עליהם ולא תעבד את אלהיהם כי מוקש הוא לך, כי תאמר בלבבך רבים הגוים האלה ממני איכה אוכל להורישם, לא תירא מהם זכר תזכר את אשר עשה ד' אלהיך לפרעה ולכל מצרים, המסת הגדלת אשר ראו עיניך והאתת והמפתים והיד החזקה והזרע הנטויה אשר הוצאך ד' אלהיך כן יעשה ד' אלקיך לכל העמים אשר אתה ירא מפניהם, וגם את הצרעה ישלח ד' אלקיך

בם עד אבד הנשארם והנסתרים מפניך, לא תערץ מפניהם כי ד' אלקיך בקרבך אל גדול ונורא", שזה נוגע לבחינת מלך במלחמה נגד הגוים, ובסופה כתיב "והוריש ד' את כל הגוים האלה מלפניכם וירשתם גוים גדלים ועצמים מכם, כל המקום אשר תדרך כף רגלכם בו לכם יהיה מן המדבר והלבנון מן הנגר נהר פרת ועד הים האחרון יהיה גבלכם, לא יתיצב איש בפניכם פחדכם ומוראכם יתן ד' אלקיכם על פני כל הארץ אשר תדרכו בה כאשר דבר לכם", שזהו עיקר אופן התפשטות המלכות.

ופרשת ראה מורה על תיקון בחינת מלך במדינה, דבתחילתה ובסופה מדברת על ביאת כלל ישראל לירושלים לאכול קדשים וכיו"ב ולעלות לרגל, והיינו תיקון למדינת המלך, שכלל ישראל יהיו בירושלים.

[הנה ראינו שיש ג' הפטרות שבהן הקב"ה מנחם כלל ישראל בפועל, הפטרת שופטים כי תצא וכי תבא. וי"ל דהני ג' נחמות הן מכוונות היטב עם ג' בחינות המלכות, דהפטרות שופטים מדברת על נחמת מדינת המלך, נחמת ותיקון ירושלים עצמו, והפטרות כי תצא מדברת על הרחבת המלכות, מלך במלחמה, והפטרות כי תבא מדברת על ראי' על ידי אור ד' במקום אור הטבע, שזהו האופן לראות דהכל נעשה ע"פ חשבון ד' והוי נחמה לעצם המלכות המאחד כל הלבבות. וא"ש.]

גדר שבעה דנחמתא

הנה ע"ש בספר אפיקי מים חלק ביהמ"ק (ענין ל"ח) שמגדיר הענין דנחמה וז"ל הנה לפי פשוטו כל ענינו של תנחומין אינו אלא תימה, דלכאורה צערו של האבל הרי הוא כאב ויגון אמיתי, ואבידתו אינה חוזרת אליו זה עתה, וא"כ מהו כחה של תנחומין והיכן הוא נתפס, והרי זה פשוט שלא בא תנחומין להשכיח ממנו כאבו ולהסיח דעתו ממנה, שהרי לדינא (עיין ברמב"ם הל' אבל פ"ג הלכה ט' והלאה) אסור להסיח דעת מן האבל, וא"כ במה חלה כל עיקר המושג להתנחם על מתו, ויתר על כן הנה מבואר ברמב"ם ובש"ס שהאבל מחוייב

לעשות וכו' כולם לשון מחשבה אחרת הן, וכן פירש"י עה"פ שמות ל"ב:י"ב והנחם על הרעה לעמן מחשבה אחרת להטיב להם, וכן עד"ז כמה בפסוקים, הרי שהנחמה היא שמסתכלים שוב פעם על אותה העובדא ובצורה אחרת וזהו ענין החרטה שיש בה דתחילה נתפס האבל בצורה של צער ויגון אבל ע"י המהלך של תנחומין חלה תורת חרטה על השגה זו והענין נתפס בדרך שכל הצרות באו למען תכלית יותר עליון והיינו שע"י נחמה נכונה מתברר היטב שבלי הצער לא היה יתכן להגיע אל מעלה העליונה הנרצה. עכ"ל.

עמק הפרשה

הרה"ג ר' ראובן מלך שווארץ שליט"א

"תחל" לספור שבעה שבועות

עיין בפרשת ראה דכתיב "שבעה שבועות תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות". והנה יש לדייק דלמה אמרה התורה "תחל" לספור שבעה שבועות, הרי פשוט דמתחילים לעשות המצוה בהתחלת זמנה, והרי לא כתיב דבליל ט"ו תשרי תחל לישב בסוכה.

והנה עיין בתוס' במס' מנחות דף סו ע"א שהזכירו צד דעדיף לספור ספירת העומר לפני הלילה משום "תמימות". ולכאורה תמוה מאד, הרי מבואר בפרשת ראה כנ"ל ובמס' מנחות שם דסופרים אחרי הקצירה, והקצירה בודאי היתה במוצאי יו"ט, וא"כ בלילה ראשונה אי אפשר לספור קודם הלילה, ויש ללמוד מזה דאין "תמימות" מצריך ספירה לפני הלילה. עי' בביאור הגר"א בסי' תפ"ט ס"ב שלכאורה הקשה כן על התוס'.

ויש להעיר בזה, דהנה בפרשת אמור כתיב "וספרתם לכם ממחרת השבת מיום הביאכם את עומר התנופה שבע שבתות תמימות תהיינה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום והקרבתם מנחה חדשה לד'". והנה לכאורה פשוט משמעות הכתוב היא דסופרים מיום הבאת העומר בפועל, דהיינו מהיום ולא מהלילה שלפניו. והנה עכ"פ באותה פרשה התורה תלתה הספירה ב"הבאת העומר". אבל ראינו דבפרשת ראה כתיב "שבעה שבועות תספור לך מהחל חרמש בקמה תחל לספור שבעה שבועות". הרי דהכא התורה תלתה הספירה בקצירת העומר. והנה לפ"ז יש להסביר הא דאמרה התורה "תחל" לספור שבעה שבועות, דהתורה מדגישה דאף דבדרך כלל סופרים יותר מוקדם, אבל אין להתחיל לספור עד אחרי הקצירה. נמצא שבשאר ימים סופרים מ"יום" הביאכם, ובזה כתיב תמימות, ולכן מבואר בתוס' צד לספור קודם הלילה. אבל בליל ראשון ממתנינים עד החל חרמש בקמה, ורק אז תחל לספור. וא"ש.

דעת תורה

מרן ראש הישיבה הגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א

רק את דמו לא תאכל וגו' [ט"ו, כ"ג]

עיין בפירוש רש"י, וזה לשונו - שלא תאמר, הואיל וכולו 'היתר' הבא מכלל 'איסור' הוא, שהרי קדוש ונשחט בחוץ בלא פדיון ונאכל, יכול יהא אף הדם מותר, תלמוד לומר 'רק את דמו לא תאכל', עכ"ל.

והנה גבי פסולי המוקדשין שנפדו כתוב גם כן - 'רק הדם לא תאכל' [לעיל י"ב, ט"ז], ופירש רש"י שם, דקא משמע לן קרא, דאף על פי שאין לך בו זריקת דם למזבח, מכל מקום לא תאכלנו. וכן הוא בפירוש הרמב"ן שם פסוק כ"ב - כי מתחילה אמר באיסור הדם 'ואני נתתיו לכם על המזבח לְכַפֵּר על נפשותיכם' [ויקרא י"ז, י"א], והיה במשמע הזה, שהדם שאינו מכפר בבהמה לא יאסר, על כן הוצרך לאסורו בביאור, ע"כ. והיינו, דהוה סלקא דעתך דאיסור אכילת הדם נאמר רק בדם קדשים, ומשום דהוה חלק גבוה, אבל דם פסולי המוקדשין שנפדו, שאינו חלק גבוה, אינו אסור באכילה, וקא משמע לן קרא דטעם איסור הדם הוא משום שהדם הוא הנפש, כמפורש להלן שם גבי היתר אכילת בשר תאווה - 'רק תִּזְק לְבַלְתִּי אֶכֶל הָדָם, כי הָדָם הוא הנפש, ולא תאכל הנפש עם הבשר' [י"ב, כ"ג], וטעם זה שייך גם בדם פסולי המוקדשין שנפדו.

ועל כל פנים מבואר, דאחר שנודע דאיסור אכילת הדם נוהג גם בדם חולין, שוב אין מקום להתיר דם פסולי המוקדשין שנפדו, ולא דמי לבכור, דלולי דאשמועינן קרא ד'רק את דמו לא תאכל', הוה סלקא דעתך דדמו מותר, הואיל וכולו 'היתר' הבא מכלל 'איסור' הוא.

ויש לומר הביאור בזה, על פי דברי התוס' בבבא קמא דף נ"ג ע"ב בשם רב יהודאי גאון, דשור בכור דלא פריק ליה, אף על פי שדינו להיות נשחט במדינה, ונאכל לכהנים במומו כצבי וכאיל, אפילו הכי לא חשיב 'שור רעהו', אבל פסולי המוקדשין שנפדו, אף על פי שאסורים בגיזה ועבודה, מכל מקום 'שור רעהו' מיקרו, ע"ש. ואשר לפי זה יש לומר, דרק ב'בכור', שלא נפדה, דאכתי בקדושתיה קאי, ומכל מקום הותר לשחטו ולאכול בחוץ, הוה סלקא דעתך, דאף דכבר שמעינן מקרא ד'רק הדם לא תאכל', האמור גבי פסולי המוקדשין שנפדו, דגם דם קדשים אסור באכילה, מכל מקום דם בכור בעל מום אינו אסור באכילה, דכי היכי דאישתרי איסור אכילת בשרו, הכי נמי אישתרי איסור אכילת דמו, ושפיר הוצרך הכתוב כאן לאשמועינן, דאף דרשאי אתה לשחטו בחוץ בלא פדיון ולאכול את בשרו, מכל מקום 'את דמו לא תאכל', אבל גבי פסולי המוקדשין שנפדו, דפקעה קדושתן מינייהו, ומיקרו 'שור רעהו', לא חשיב היתר 'היתר' הבא מכלל 'איסור', ואם כן אין מקום להתיר את דמן יותר משאר דם חולין, ועל כרחך דהא דהוצרך הכתוב לאסור אכילת דמן הוא משום דהוה סלקא דעתך דאיסור דם נוהג רק בדם קדשים שהוא חלק גבוה.

אות לחופות
עיסוד שחופץ טקסט ליצירה
otf74041@gmail.com 05276-74041

הפצה פרסום ושיווק ספרים
י. בלוי
עד הבית

לרכישה מוזלת של ספרי המחבר

במוקד ההזמנות של י. בלוי
bloy.co.il • 054-856-40-33
bloyseforim@gmail.com

כמו"כ ניתנת האפשרות לקבל את הספרים בחינם לכתובים, ישיבות ולבתי כנסיות ומדרשות

לפניות, הארות, ולהרשמה לקבלת הגיליון מידי שבוע במייל

ניתן לפנות בכתובת: emekhashavua@gmail.com
או להשאיר הודעה במספר: 516-581-3597 (001)
או בפקס: 1532-5326259
לתרומות והנצחות אפשר לפנות להג"ל

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

רבינו רשכבה"ג מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א בכינוס רבנים בביתו לחיזוק תוספת שבת אמר: דבר טוב מאד לחזק את הקדמת השבת בעשר דק' נוספות, לפני זמן הדלק"נ וכבר הורה זקן מרן הרב שטיינמן זצוק"ל, מאחר ושבת היא מקור הברכה ומשפיע ברכה, ויש לפרסם זאת בכל מקום, ושיהיה ס"ד לזיכוי הרבים.

שטיינמן אז בזמנו כשנפטרו שם אנשים צעירים הוא אמר להקדים בעשר דקות, ואחרי שנה רבי יצחק זילברשטיין אמר לו באוזן: מלאך המוות עזב אותנו! אני הייתי אז השליח, ולכן אני כאן, הם ביקשו ממני.

מרן שליט"א: למה לא, זה דבר טוב מאד. שיהיה סייעתא דשמיא, זה דבר טוב מאד, יש כבר הוראה, מהרב שטיינמן, כבר הורה חכם, כבר הורה זקן, למה לא, זה דבר טוב, מה השאלה.

הרב זילברברג: כמה זמן ראוי שיוסיפו? מרן שליט"א: נו, עשר דקות אמר הרב שטיינמן.

(המשך בעמוד 2)

אל רשכבה"ג מרן הגר"ג אדלשטיין שליט"א נכנסו הגאון רבי יצחק לוקסנברג שליט"א רב שכונת נאות שמחה בקרית ספר וראש כולל אהבת שלום והגאון רבי מרדכי בונם זילברברג שליט"א רב שכונת שיכון ה' בב"ב בענין חיזוק שמירת השבת ותוספת שבת:

שאלה: הם הגיעו מטעם ארגון שמעודד להכניס שבת מוקדם ורוצים לשאול כמה שאלות, והגיב מרן שליט"א: כן, זה דבר טוב מאד.

ושאל הרב זילברברג: האם כדאי לחזק בכל מקום עכשיו את הענין של תוספת שבת, כמו שהיה ברמת אלחנן, שהרב

מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א: הנוסעים מאוחר לפני שבת, הם ממש חללי שבת!

מה הטעם לצעוק שבת כשיש ראש עיר שעושה תחבורה בשבת בשעה שהם עושים תחבורה בשבת.

תוספת שבת יכול לעזור בזה, אולי על ידי זה ידע כל אחד שגם אם יש לו שבע ברכות בירושלים אם לא הסתדר לצאת בזמן שלא יסע, האם בגלל שמשפחתו לא יראו אותו גורמים לנהג לחלל שבת, אם אתה לא מסתדר תישאר בבית לא יקרה שום דבר יש לך חלות ויין בבית.

פעם היו לי אורחים שבאו מעיר אחרת ברגע האחרון ממש, כמה דקות לפני השקיעה, אני לא מבין איך נוסעים בזמן כזה, הרי עלולה להיות תקלה, לא יכולתי להעיר להם על כך, חששתי שיעלבו. היה יהודי אחד בבני ברק הגה"צ ר' יוסף דינקלס זצ"ל שהכרתי אותו טוב, הוא לא היה נוסע בע"ש אחרי חצות, בשנת תרפ"ט היה הטבח בחברון והיה גר שם והוא היה אז ביפו, הוא היה קנאי גדול ולא רצה להשתמש בתחבורה שמחללת שבת, וכשראה שהגיע חצות נשאר ביפו לשבת, היתה לו הדרת פנים מיוחדת ואת הערבים זה מאד הרגיז, והערבים יצאו וחפשו איפה יוסוף ורצו להרוג אותו, ובגלל ששמר שבת לא לנסוע אחרי חצות השם עזר שנשאר, לא כל אחד יכול לעמוד בזה, זה הברכה של שבת שבזכותה ניצל ממות.

כשכעת עוסקים בענין של תוספת שבת הדבר חשוב מאד ואם אומרים שתוספת שבת תועיל גם לזה אדרבה ואדרבה, וכבר אמר החפץ חיים שחיזוק בשבת מברכת בכל הברכות.

באסיפת רבנים שהתקיימה במעונו של מרן גאון ישראל הגאון הגדול רבי דוב לנדו שליט"א בענין תוספת שבת התריע ראש הישיבה שליט"א מפני תופעה קשה של יציאה מחוץ לעיר בערב שבת בשעה מאוחרת, בין הדברים אמר:

ידוע לי על נהג מסורתי שרוצה לשמור שבת ופעם אחת התאחר והגיע ליעד סמוך לשבת ובקש מהנוסעים שירדו בתחילת העיר כדי שיוכל לחזור לביתו בזמן והנוסעים התעקשו לנסוע עד הסוף למרות שהנהג התחנן בדמעות שרוצה לשמור שבת, הם יודעים לצעוק "שבת" ברחוב, אבל לעצמם נוסעים מאוחר, עליהם צריך לצעוק שבת, על החרדים האלה, מחללי שבת. איזה היתר לנסוע לעיר אחרת מאוחר, צריך לזעוק על כך, בחורף זה נורא ואיום, אותו נהג אמר ממש בדמעות אני רוצה לשמור שבת אבל החרדים האלה לא איפשרו לי.

אתם עוסקים בענין הגדול של תוספת שבת, כדאי שתעוררו גם זאת, אני מדבר על דאורייתא ממש, שישנם אנשים שהם בעצמם מחללי שבת, וגורמים לנהגים שרוצים לשמור שבת שיחללו שבת, אין להם כח להתגבר והם אלה המחללי שבת עליהם צריך לצעוק מחללי שבת. אני מדבר דברים על שבת עצמה לא לנסוע מאוחר, לרוב הדאבון אנשים חשובים נכבדים מכל מיני מגזרים ומכל מיני חוגים נוסעים מאוחר, כשהייתי נוסע לזכרון יעקב פעם אחת בא הנהג קצת מאוחר אמרתי לו אני נשאר בבית. אסור לחלל שבת אסור להכשיל את השני,

ומתעטפים ואומרים בואו ונצא לקראת שבת המלך", ומקורו בדברי הגמרא הנ"ל.

ומסופר על הערוך השולחן, שהתארח פעם בשבת בעיר אחת, ועורר את הציבור לבוא לבית הכנסת בערב שבת בשעה מוקדמת, ולקבל שבת מוקדם, ואכן היו רבים שנשמעו לדבריו, ונתאספו בבית הכנסת לקבלת שבת בשעה מוקדמת. והיה שם רב אחד שלא ידע מזה, והגיע לבית הכנסת אחרי קבלת שבת, וחשש הערוך השולחן שמא הרגיש הרב פגיעה בכבודו, מכיוון שלא המתינו לו, ופנה אליו ואמר לו: הרי שבת זה אורח חשוב מאד שממתינים לבואו, שבת היא הכלה, בת זוגם של כלל ישראל, ולכן אי אפשר לדחות קבלת שבת בשביל כבודו של הרב. ואותו הרב היה בעל מדרגה, והתפעל מאד מהדברים, ואמר לבעלי הבתים שם שייקחו את הערוך השולחן לכהן כרב המקום.

ובאמת יש רבים מהציבור שמקבלים שבת בזמן, ובאים לקבלת שבת בזמן, כראוי לכבודה של השבת. אבל אם מקבלים שבת ביחידות ולא בציבור, חסר בכבוד השבת, ואמנם עשרה הם כבר ציבור, ולהלכה אין הבדל בין עשרה לאלף בדברים שבקדושה, אבל כבר נאמר (משלי יד, כח) "ברב עם הדרת מלך", וככל שהציבור יותר גדול, יש יותר הדרת מלך. אם יש ציבור יותר גדול בקבלת שבת, זה יותר כבוד שמים, ומי ששותף לכבוד שמים זכותו גדולה מאד. לכן כדאי לכל אחד להיות שותף בזה, ולא לפרוש מהציבור העוסקים בכבוד שמים, וזה ענין גדול וזכות עצומה מאד!

מדברי רבותינו זצוק"ל בענין תוספת שבת

וכידוע בעבר עוררו רבותינו מאד על חיזוק בנושא זה ומרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל ומרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל עשרות פעמים זירזו לנושא חשוב זה

ונצרך כאן מדברי מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל בהסרטה לכינוס חיזוק לנשים בב"ב בעניני שבת - ביום שלישי י"ג אייר תשע"ג:

הקדושה של שבת אין לתאר וגם התועלת של זה כתוב בפסוק כל המתענגים בה יזכו לרוב שמחה, והזכות הזה מביא ז'וכה לשני עולמים, 'נחלה בלי מצרים', ממילא הזכות הזה גדול מאוד. כל אחד שיתחזק בזה יעלה בעיני הקב"ה שיתן לו את כל מחסורו. יכול להיות שלפעמים לא אבל יכול להיות שיהיה כל מחסורו. יזכו לרוב שמחה כל המתענגים בה. יזכו לרוב שמחה - ככה כתוב בזמירות.

ש. כמה זמן כדאי שיכניסו את השבת לפני השקיעה?
ת. חצי שעה לכל הפחות.

ש. האם שיקבלו שבת או אפילו שרק יפסיקו ממלאכה?
ת. שרק יפסיקו ממלאכה.

ש. ומתי הנשים ידליקו נרות?

ת. לפני חצי שעה!! ואני עושה שלושים וחמש דקות לפני השקיעה, אני משתדל, על פי רוב אני עושה ככה. לפעמים לא איסתייעא מילתא, אבל בדרך כלל על פי רוב כן שלושים וחמש דקות לפני השקיעה.

הרב זילברברג: עשר דקות היה ברמת אלחנן, מה הראש ישיבה אומר?

מרן שליט"א: הרי כך היה ההוראה, עשר דקות, אז כמו שהיה פעם, כמו ההוראה.

הרב זילברברג: מה יזכו המתחזקים בזה?

מרן שליט"א: מקור הברכה, כי היא מקור הברכה, שבת זה מקור הברכה, שבת משפיע ברכה. תפרסמו זאת בכל מקום, ושיהיה סיעתא דשמיא בזיכוי הרבים, בקדושת השבת.

"דבר טוב מאד לחזק את הקדמת השבת בעשר דק' נוספות, לפני זמן הדלק"נ וכבר הורה זקן מרן הרב שטיינמן זצוק"ל, מאחר ושבת היא מקור הברכה ומשפיע ברכה, ויש לפרסם זאת בכל מקום, ושיהיה ס"ד לזיכוי הרבים."

מרן הוסיף ואמר דברי חיזוק: ידוע מדברי חז"ל שהגיהינום שובת בשבת, וביסוד ושורש העבודה כתב בשם ספר התגין כי "אם נשמתו של אדם בגיהינום, בכל יום ששי מוציאים אותה מגיהינום בעת שהיה רגיל בעולם הזה לשבות", היינו שאם אדם היה רגיל בחייו להוסיף מחול על הקודש ולקבל את השבת בשעה מוקדמת, מוסיפים לו עוד מנוחה מהגיהינום בערב שבת, מאותה שעה שהיה רגיל לקבל את השבת בחייו. ויתירה מכך כתב החפץ חיים (שם עולם פ"ד) "שמעתי בשם גדול הדור אחד דנחשב לאיש ההוא זמן שבת מעת שהתחיל בערב שבת להתעסק בצרכי שבת ומגן עליו זכות שבת, ודומיא דמוצאי שבת דעד שישלימו ישראל סדריהם אינם נענשים בגיהינום אף שכבר הוא לילה, מטעם שנמשכת קדושת שבת עד זה, כן הוא בערב שבת מעת שמתחיל להתעסק בצרכי השבת מתנוצץ עליו קדושת שבת."

אבל יש כאלה שמזלזלים בכבוד שבת, ואינם מחשיבים את השבת כראוי, כגון בקבלת שבת, בדרך כלל בעלי בתים מתפללים מנחה קטנה, ובאים לבית הכנסת בערב שבת בשעה מוקדמת, וכולם יושבים במקומותיהם, ונמצאים באווירה של שבת, ומקבלים את השבת בניגון ובנעימה [גם הניגונים מעוררים קצת להרגיש את קדושת השבת], אבל בישיבות, שמתפללים מנחה כבר בצהרי היום, יש כאלה שאינם זריזים לקבל את השבת בזמנה, ודבר זה הוא זלזול בכבוד השבת.

ואם היו יודעים את החשיבות של השבת, מה שאפשר לזכות בשבת, איזה עולם הבא ואיזה גן עדן, בודאי היו נזהרים יותר בכבוד השבת, להגיע בזמן לקבלת שבת, ולקבל את השבת בשמחה, כמו שמובא בגמרא (שבת קיט, א) וכן נפסק בשולחן ערוך (או"ח סימן רס"ב) ילבש בגדיו הנאים וישמח בביאת שבת כיוצא לקראת המלך וכיוצא לקראת חתן וכלה דרבי חנינא מעטף וקאי בפניא דמעלי שבתא ואמר בואו ונצא לקראת שבת מלכתא רבי ינאי אומר בואי כלה בואי כלה.

וידוע שמרן הגרי"ז זצ"ל היה יושב בערב שבת מלובש ומוכן עם בגדי שבת לכבוד שבת, וממתין לביאת השבת בכבוד ראש, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות שבת (ל, ב) "ומתעטף בציצית ויושב בכבוד ראש מייחל להקבלת פני השבת כמו שהוא יוצא לקראת המלך, וחכמים הראשונים היו מקבצין תלמידיהן בערב שבת

זר ה התורה

לע"נ רעייתי מרת **זיוה** בת ר' **אליעזר** הכהן ע"ה

נלב"ע כ"ו בסיון תש"פ

© מאת הרב ישעיהו גלינסקי שליט"א בן לא"מ הרב יעקב יצחק זצ"ל

ארחות חיים לרבינו הרא"ש אות לז: "למד פרשיותיך עם הציבור שנים מקרא ואחד תרגום ופרוש רש"י ז"ל ותדקדק בו כאשר תוכל"

- ובחנוני - חידות על פרשת ראה - מברכין אלול - אבות פרק ו'

- שנת "זיו התורה עיין בה"

כך אמר להם הקב"ה לישראל: בניי, מה אני מבקש מכם, אלא שתהיו אוהבים זה את זה ומכבדים זה את זה. [תנא דבי אליהו רבה כח]

1. היכן מציינו תור שהוא לא עוף אלא בהמה? [יד, רש"י]
2. מה אסור לעשות כדרך שהאמורים עושים, אבל לא נאסר משום דרכי האמורי? [יד, רש"י]
3. שני פסוקים רצופים בני חמש מילים והאונקלוס מתרגם את הראשון בשלוש מילים בלבד, ואת השני בארבע מילים בלבד. [יד-טז, יז]
4. בשני פסוקים רצופים: בראשון - מופיע האכזרי על בניו, ובשני - מופיעה המענה את בניה ואינה מרחמת עליהם. [יד-טז, טז בעל הטורים]
5. על אלו דברי רש"י כתב הרמבן "ואינו נכון"? [יד, רמבן]
6. על מה כתב האור החיים "הרי הוא דומה לאדם ששלח בנו לסחורה לעיר אחרת"? [יד, אור החיים]
7. היכי תמצי כהן כשר ולא אונן ואינו בעל מום ואינו ראוי לעבוד? [יד, רמבן]
8. מה הקב"ה מכניס לאוצרו? [יד, אכלי יקר]
9. פסוק שבתרגום אונקלוס כל מילותיו מסתיימות באות א'. [יד, ה]
10. חמש מילים רצופות המופיעות בשלושה מקומות בתורה וברש"י בפרשתנו מפרש הנלמד משלושת המקומות, ובפרשת משפטים מפרש אחרת. [יד, כא רש"י ושפתי חכמים; שמות כג, יט; שמות לד, כו]
11. מנין שאין ה' מרחם אלא על רחמנים? [יג, אור החיים]
12. איזו מצות עשה מופיעה בעיר הנידחת ועובד עבודה זרה ולא בנביא שקר ומסית? [יג, טו רמבן]
13. היכן מצאנו מעשר שני שאין דין לאוכלו בירושלים? [יד, כט רש"י]
14. פסוק מפרשתנו שפותח בשם פרשה. [טו, א]
15. היכן הביא הרמבן את דעת הרמב"ם? [טו, ג רמבן; יג, אור החיים]
16. מילה בת שתי אותיות בלשון זכר, שהכוונה היא לאשה. [טו, ח רש"י]
17. על מה בכה מלך המשיח בעקבות אמירתו של ר' יהושע בן לוי? [טו, ז אור החיים]
18. על מה כתב רש"י "אפילו כמה פעמים" ועל מה כתב "אפילו מאה פעמים"? [טו, ח רש"י; טו, י רש"י]
19. מה כתבה התורה כעצה טובה? [טו, יא רש"י]
20. אחד מי"ג מידות שהתורה נדרשת ברש"י. [טז, ח רש"י]
21. מה שאסרה התורה לעשות לגדי בחלב אמו, ציוותה לעשות בקרבן פסח שבפרשה אחרת נכתב שהעושה כן בפסח עובר בלאו. [יד, כא; טז, ז רש"י, אור החיים ואבן עזרא; שמות יב, ט]
22. על מה כתב האבן עזרא "ואנחנו לא נסמוך על דעתנו במצוות כי אם על מעתיקי התורה"? [טז, ז אבן עזרא]
23. חמש מילים רצופות שהם שלושה זמנים רצופים בפסוק אחד. [טז, ו רש"י]
24. היכן מביא בעל הטורים הלכה מאביו? [טז, ט; ראש פסחים י, מא]
25. כנופיה - ולא של אנשים. [טז, ח רש"י]
26. למי התורה מביטיחה להיות שמח? [טז, טו רש"י]
27. היכן שש מילים רצופות בתרגום יונתן מסתיימות באותה באות? [טז, יא]

28. מה הן מחשבות פתאי האווילים?
[טז, יז ספורנו]
29. מי נקראים ברכת ה'?
[טז, יז כלי יקר]
30. היכן מצאנו שור שהוא לא תם ולא מועד?
[טו, כ רש"י]
31. פעמים בפרשה שני פסוקים רצופים: בראשון- דבר והיפוכו, ובשני- שנים משבעה.
[יב-טו, טז; טו-כב, כג]
32. מילה המסיימת פסוק שהיא הפוכה מהמילה הפותחת את הפסוק שאחריה.
[טו-יז, יח]
33. היכן שני פסוקים רצופים בראשון "כן" ובשני "לא"?
[טו-טז, טז]
34. פעמיים בפרשה בפסוק אחד "לא" ו"כן".
[טו, יא; יב, ד]
35. היכי תמצא הענקה ולא על ידי אדם?
[טו, טו רש"י]
36. היכי תמצא אח ואינו קרוב משפחה?
[טו, ז רש"י]
37. צמד מילים זהה.
[יד, כב]
38. מילה בפרשה מזכירה את הנחש בפרשת בראשית.
[יג, ז רש"י ושפתי חכמים]
39. שלוש מילים רצופות ברש"י כולן כינוי לרש.
[טו, ד רש"י]
40. היכן בפרשתנו התורה מציינת "כאשר דיבר" והכוונה לנכתב בתורה בפרשה מאוחרת יותר?
[טו, ו רש"י]
41. שמונה מילים רצופות שבכל אחת האות כ'.
[יב, יז]
42. שש מילים רצופות שבכל אחת האות מ'.
[יב, יב]
43. שמות שלושה מקומות שהיה בהם המשכן ברש"י אחד.
[יב, יא רש"י]
44. היכן מצאנו "אך" שלא בא למעט אלא לרבות?
[טז, טו רש"י]
45. כיצד מכונה משכן שילה?
[יב, ה רש"י]
46. על מי בפרשה נצטוונו לא לקיים בו את מצוות הפריקה כפי' התרגום למצוה זו?
[שמות כג, ה רש"י; יג, ט רש"י ושפתי חכמים]
47. למי יש ניצוץ ממש רבינו?
[יא, כו אור החיים]
48. "סייג לחכמה שתיקה" מי לא רשאי לשתוק?
[יג, ט רש"י]
49. מי הקב"ה ממחר להיפרע ממנו?
[טו, ט רש"י]
50. היכן רש"י כותב כמו שעשה הקב"ה על דבר שהקב"ה עוד לא עשה?
[יג, ה רש"י; לד, ו]
51. רמז לאיסור יחוד מן התורה.
[יג, ז; קידושין פ:]
52. אות ולא מ-א"ב.
[יג, ב]
53. מה שלא זכה רבי אלעזר בן עזריה, זכה בן זומא על ידי פסוק מהפרשה.
[טז, ג; ברכות יב]

54. הפטרה:

1. פסוק מההפטרה הנאמר בתפילה.
[ישעיהו נד, יג]
2. שש מילים רצופות שבכל אחת האות ו' בהפטרה.
[ישעיהו נה, א]
3. שלושה פסוקים בהפטרה הפותחים באותה מילה ואחד מהם זה רק בכתב ובקרי היא מילה הנקראת בשווה משני צדדיה.
[ישעיהו נד, טו; ישעיהו נד, טו; ישעיהו נה, ה; ישעיהו נד, טז]
4. מילה בת ארבע אותיות המורכבת משתי אותיות כפולות.
[ישעיהו נד, יב]

חודש טוב ומבורך!

"כתיבה וחתימה טובה!"

לע"נ מרן נפתלי צבי יהודה ברלין ב"ר יעקב – הנצי"ב - נלב"ע כ"ח אב תרנ"ז

לרפואה שלימה ולישועה לר"ר ישעיהו בן צביה שיחי', למרת תמר בת גולדה זהבה תחי'.

לע"נ חברי מזכה הרבים ר' מרדכי יוסף בן ר' אליהו זיידל טובל, נלב"ע י"ג בטבת תשפ"ד ללא זש"ק. ואחיו הק' ר' משה יצחק הי"ד.

© להעזרות ולשליחת חידות [ת"ק]: 03-6166107 | ניתן להשיג: 053-3182722 | להוריד מ'דרשו' dirshu.co.il

לקבלת הגליון במייל: 9960316@gmail.com. בשורת הנושא יש לרשום 'גליון'.

לרגל יום הארציט
של מרנא ה'קהילות יעקב' דע"א
אביהם של ישראל, ואבי רבינו
מרן הי'דרך אמונה דע"א

**יתקיים על ידי
'שיח התורה'**

סדר לימוד בתורתו ובספריו

ביום הארציט
יום חמישי כ"ג באב

לימוד בספריו
'קהילות יעקב', 'חיי עולם'
ועוד, לפחות חצי שעה

לימוד משניות
לע"נ רבינו יעקב
ישראל ב"ד חיים פרץ
לפחות חצי שעה

השתתפות במסלולי לימוד המשניות ולימוד בספרי
מרן דע"א מקנה זכות להגרלה המיוחדת בה יוגרלו:

תלושי שי בשווי
500 ש"ח - **2 זוכים**

סט של כל ספרי
ה'קהילות יעקב'

כתיבת חידושי תורה

בעניינים הנוגעים לתורתו וספריו
לפחות 2 עמודים מוקלדים בפונט דוד גודל 13

השתתפות במסלול כתיבת חידושי התורה בתורת
ה'קהילות יעקב' מקנה זכות להשתתפות בהגרלה:

תלושי שי בשווי
500 ש"ח
2 זוכים

סט של כל ספרי
ה'קהילות יעקב'
2 זוכים

ניתן למסור את ה'חבורות':

לח.ד. שבמשרדי
'שיח אמונה'
חפץ חיים 7 בני ברק

למכון 'שיח אמונה'
פקס 073-2549989
SE3077700@GMAIL.COM

בבית מרן דע"א,
רחוב רשב"ם 23

נא לכתוב בברור שם, ת"ז, טלפון וכתובת

להרשמה ולהשתתפות:

03-3085000

או ב'שיח התורה' שבועמדות 'נדרים פלוס'

מכון להאדרת ספרי רשכבה"ג:
מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל

**ברוכני
כלוי בלבד**

או במשלוח עד הבית
052-7647733

בבני ברק

ניתן להשיג בטל'
052-7186782

לראשונה

ניתן לראות ולהכיר את

גיד הנשה

הפנימי והחיצוני ופיצוליו

חושי הדם והקרומים

וכל איסורי החלב

הנלמדים בימים אלו בדף היומי בפרק גיד הנשה
החיבור מעוטר במאות תמונות המחשה נדירות
וייחודיות בליווי ביאורים וכיתובים מאירי עיניים

לתועלת
הלומדים
החיבור ערוך
ע"פ סדר הגמרא
במסכת חולין
ומדור מיוחד
הוקדש לביאור
פירש"י בגמ'
בשילוב תמונות
לכל משפט

**ספר חובה ללומדי פרק גיד הנשה - בדף היומי ולכל המצפה לגאולה קרובה
והכרת חלקי האימורים שדינם בהקטרה בבית המקדש שיבנה במהרה בימינו**

ניתן לקבל שיעור המחשה מדהים מהרב אלחנן בקרמן שליט"א בפנייה למייל 7619185@gmail.com עם המילה 'מצגת חדשה על גיד הנשה'

סדרת הספרים המפורסמת 'והשב את העבודה' בליווי תמונות המחשה מרהיבות

לא לטבול בים

360
עמודים!!!

400
עמודים!!!

איזורו מקומן

לראשונה ניתן להבין כל פרט מהמשניות הנאמרות מידי בוקר
בתפילת שחרית בליווי תמונות על כל שלב
פותח שער לצעירים ומבוגרים לכלל פרטי סוגי עבודות הקרבנות
השונים חטאת עולה אשם ושלמים כבור מעשר ופסח

מחיר 60 ₪

מנחות היחיד חובה ונדבה

פרוט מרתק על כל שלבי ההכנה וההקרבה של מנחת
סולת, מנחת מרחשת, מאפה תנור חלות ורקיקין
מנחת הכהן הגדול [חביתין] מנחת חנוך שכל בהן חייב
להביא בתחילת עבודתו במקדש, חוטא קנאות ונסכים

ספר כפול 70 ₪ במקום 100 ₪

מנחות הציבור

מנחת העומר בחג הפסח,
שתי הלחם בחג השבועות,
ולחם הפנים מידי שבת

מחיר 60 ₪

קטורת

יצירת מופת על כל
סממני הקטורת
וסדר ההקטרה
בבית המקדש

מחיר מסובסד 60 ₪

**יצירות מופת מרתקת בליווי מאות תמונות מרהיבות
הספרים שסייעו לרבים להבין ולהתחבר לעבודת הקרבנות בבית המקדש**

בני ברק: דרייפוס, חז"א 34 ק"ג 24 שעות ביממה | יונה, סוקולוב 6 בחצר 03-6189607 | מודיעין עילית: הופמן, שאנא אריה 08-9298507
ירושלים: שרגא, המ"ג 31 | בית שמש: ישראלי, אמרי אמת 3 | 052-7698113 | וינטרוב, רבינא 7 | 052-7626896
אופקים: לוי, האר"י 6 | צפת: אהרון, צה"ל 5 | 054-8475985 | אחינסק: שברון, שבטי ישראל 16 | 08-6188405

מומלץ לתאם לפני הנעה למקדמי הרכישה. ניתן להזמין בתוספת דמי משלוח עד הבית אצל בלוי ספרים בחנות הדיגיטלית או 052-7647733. וכן בקבצי PDF בחנות הספרים של קול הלשון